

Kanpainarik gogorrenean botoa erabaki behar

ARGIA

uskal Herriko Astekaria

Emakumezkoen
Orgasmoa

GAILUR ALA MUGA?

Asier eta Aimar Olaizola
keran nahiago anaiaren aurka ez jokatu

BILBAO
UDALA
AYUNTAMIENTO

700

*Perba
galduaren
bila*

Irudia: Amadeo Modigliani
Diseinua: antza S.A.L.

1.806. ZENBAKIA - 2001EKO MAIATZAREN 6A

■ PP eta EAJ-EA blokeetako ate; PSE, EH eta EB balizko giltzak 9

■ Maiatzaren 6an Herri Urrats eta Euskal Eskola Publikoaren jaia egingo dira 18

■ Emakumezkoen orgasmoa: plazerraren gailur ala muga? 24

■ Aimar eta Asier Olaizola: "Aimar pilotari jaio da. Ni, berriz, egindakoa" 32

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
PP eta EAJ-EA blokeetako ate; PSE, EH eta EB balizko giltzak. Xabier Letona	9

EKONOMIA

Langileen eguna lan erreformaren itzalpean. Daniel Udalaiz	13
--	----

EUSKARA

Ilazki euskaltegiaren zilarrezko ezteiak. Nagore Legarreta	16
--	----

GIZARTEA

Mugak gainditzeko doinuz eta hitzez dihardute eskolek. Iosu Etxaniz	18
Emakumezkoen orgasmoa: plazerraren gailur ala muga?. Nagore Irazustabarrena	24
Elkarriketa: Aimar eta Asier Olaizola. Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	32

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	38
Elkarriketa: Itxaro Borda. Miel Angel Elustondo	41
Orain dela 30 urte. Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	50
Ihesi	51
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Juan Martin Elexpuru	8
Kultura: Ander Lipus	40
Azkena: Tere Irastortza	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen editore nagusia:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

MAKIA!

gogoaren aldeko bortoka!

ARRAJIN
GUTUZU!

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irueta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herrian .780 lib./118,92 euro
 Espainia .16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak .21.100 pta./126,81 euro
 Airez .33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Kowsar, Irango "The Iran News" egunkarian

A FEW YEARS AFTER THE QUEBEC AGREEMENT...

- Behean: Quebecoko hitzarmena sinatu eta urte gutxi batzuetara...

■ Chappatte, Suizako "Le Temps" egunkarian

- Behean: Etorkizuna emakume afganistandar batek ikusiko zukeen bezala.

Hiruko Txikian

ESPAINIAR ERREGEAREN ZURIA

Francisco Umbral idazleari eman Cervantes sarian Juan Carlos Borbonekoak bere predikuan agerian utzi duena, espainola ez dela inon eta inori inposatutako hizkuntza izan, herri ezberdinen arteko topagunea baizik esan duenean. Eta katalanek eta euskaldunek bereziki herabeki bere ezadostasuna adieraztean, espainiar iritziemaileek, erregea jainko eta beren hizkuntza ama birjintzat dutenek, epistola hori ez dela beren erregearena ihardetsi diete bortizki. Beraz, beren jainko horrek badu ama birjinaz diskurtsoak idazten dion zuriren bat ezkutan, guk ezik denek ezagutzen zuten

morroia. Ordea ez jainko ez ama birjin, eta beren bizi direnak bagarela konprenitzeko gauza ez diren ezjakin hauek itxura gabe oldartzen zaizkigu beren amaren birjintasun eza aipatu orduko. Guk ere badugula berea ez den eta maite dugun ama, guk nahi ez baina birgina izatera kondenatua dutena. Eta berea gure egiten behartu bagintuzten ere, ez garela senide. Hor hartzen dute min. European eta Amerikan, euren aberria zabala eta birjina baita, mantxarrik gabea, erregearen morroi zuriak idatzi bezala. Nolako jainkoa halako jarraitzaileak ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

SINDIKATUEN HAUSTURA

Aurtengo maiatzaren lehen sindikatu abertzale garrantzitsuenen haustura ikusi ahal izan dugu, ELA eta LAB sindikatuen artekoa alegia. Banaketa aurreko hilabeteetatik zetorren eta jakina zen gertatuko zela. Sindikatu bakoitzak bere arrazoi eta ardurak izango ditu haustura horretan, arrazoi sindikalak eta politikoak. Sindikatu bakoitzak egokira bere modura ikusiko du. Orain dela urte batzuk ondo funtzionatzen ari zen batasuna, alderdi abertzale eta progresistek Lizarra-Garazi akordioa sinatzea eta ETaren tregoa lagundu zuena, pikutara joan dela ikusi du euskal gizarteak. Ea bidean gertatutako istripua den eta ekintza batasun hori indarbertitzen den. Egia da sindikatuen ereduak ezberdinak izan daitezkeela, baina egia da baita ere larrialdi nazionalako memento honetan langileak protagonista nagusi izango dituen Euskal Herri subiranoa lortzeko indar abertzale eta progresisten batasuna beharrezkoa dela. Eta bide honetan sindikalismo abertzaleak eginkizun eragile funtsezkoa dauka ●

◆ DANIEL UDALAITZ

HAUTESKUNDE KANPAINAREN GASTUEN MUGA

EAE-KO hiru lurralde historikoetan aurkeztu diren alderdiek ezin dute 188,6 milioi pezetan (7,54 milioi libera inguru) baino gehiagoko diru kopurik gastatu hauteskunde kanpainan. Lurralde bakoitzeko mugak desberdinak dira: Bizkaian 86 milioi pezeta, Gipuzkoan 61,6 eta Araban 40,9. Alderdiek ezin dute beren kanpainaren aurrekontuaren %20 baino gehiago bideratu irriti eta telebista pribatueta, eta publizitate estatikora bideratutakoa ezin da %25 baino gehiago izan.

JAIME IGNACIO DEL BURGOREN BALENTRIAK FRANKISMOAN

JAIME Ignacio del Burgo UPNko diputatua Viana Printzea saria jasotzeko izendatuaren artean omen dagoela eta, Jose Mari Esparza Txalaparta argitaletxeko arduradun eta historialari tafallarrak, politikari nafarrak frankismoan zehar Lurralde Hezkuntza Ordezkaría zenean zentsuraren eremuan egindako balentriak deskribatzen ditu iritzi artikulua oso interesgarri batean. Liburuak nola zentsuratzen zituen, zeintzuk, zein kanta, bertsoak... denetarik. Gehiago jakin nahi duenarentzat, iritzi artikulua apirilaren 26ko "Diario de Noticias"en argitaratu zen.

■ Del Burgo Lurralde Hezkuntza Ordezkaría izan zen frankismoan Nafarroan..

JOSEP PIQUEREN IBILALDI NAHASIA ISRAELEN

ISRAELERA egindako bidaiak burukomina baino gehiago ekarri zion Espainiako Josep Pique barne ministroari. Beste adierazpen ugari askoren artean, Espainiak bezala Israelen terrorismoa garaituko zuela aipatu zuen agintari juduen aurrean. Ez zituen berbak ondo neurtu eta parekatzea garesti atera zitzaion, bai Jose Maria Aznar Espainiako gobernuburuak bai Carlos Iturgaitzek parekatze horrek ez duela inongo zentzurik zehaztu baitute. Eta Piquek, halakoetan ohi denez, bere berbak txarto interpretatu zirela deitoratu zuen, eta berak ez zuela Euskadi eta Palestinaren arteko egoera konparatu nahi zehaztu zuen.

ERREFUXIATUEN EPAIKETAK

EGOERA erregulatu gabean bizi den ehun-

B A H E A

- Jean Espilondo, PSko euskal diputatu sozialista: Ikastolek proposatzen duten murgiltze sistema ghetizazio sistema bat da. Frantziako Gobernua espero baino urrunago joan da. Euskarazko murgiltze neurria luzaz egin dugun borrokaren emaitza da, euskara salbatu dezakeen neurria".
- Jesus Egiguren PSE-EEko lehendakariordea: "EAJ oposizioan eta gu gobernuan gaudela izango dugu elkarriketaren beharra".

E T R O A

dik gora euskal errefuxiatu dago Ipar Euskal Herriko hiru lurraldeetan. Frantziako poliziak harrapatuz gero, Espainiaratuak izateko arriskua dute batzuek, kartzela zigorra edo isunen bat jasan dezakete. Hauetako hiru epaiketa izango dira datozen bi hilabeteetan: maiatzaren 3an Jon Garcia epaituko dute, 14an Arrate Urresti eta ekainaren 7an Jon Irazola.

BATASUNA PROZESUA AZKEN FASEAN HEGOALDEAN

BATASUNA prozesuaren barruan, Bateginez ponentziari 150 ekarpen inguru egin zaizkio eta maiatzaren lehen edo bigarren asterako militanteek ezagutuko dituztela pentsatzen da. Hautakundeak bukatu eta ekainaren hasiera aldera arte herrietan eztabaidatuko dira eta ekainaren bukaera aldera Iruñean batzar nagusi bat egingo da prozesuaren amaiera gisa. HB eta EHren

BESTE URRATS BAT

Frantziako Gobernuak euskarazko murgiltze sistema onartu du Ipar Euskal Herriko eskoletan. Hau da, euskara - Frantziako gainerako hizkuntza gutxituak bezala- eskualde edo erregio hizkuntza gisa irakasteaz gain, irakaskuntzarako baliabidea izanen da aintzinantzean. 8989 ikasle ari dira euskara edo euskaraz ikasten Iparraldean, duela bi urte baino 2.191 gehiago. Hauetako gehienak, ordea, hizkuntza gisara baino ez dute ikasi orain arte. Jack Lang Frantziako hizkuntza ministroaren esanetan neurriak eredu elebiduna indartzen lagunduko du.

oinordekoa sortzeko oinarriak jarriak izango dira eta, Iparraldeko ezker abertzaleko eztabaida amaitzean, udazkenerako Euskal Herri osoko ezker abertzaleko erakundea eratuta egongo dela aurreikusten da.

■ Batasuna prozesuaren hasiera.

■ J. Barrionuevo.

IZPIAK

Jose Barrionuevo, Jose Luis Corcuera eta Rafael Vera Espainiako Gobernuaren ezkutuko diruari legez kanpoko erabilera emateagatik epaituko dituzte datozen irailaren 13an. Alejandro Luzon ustelkeriaren aurkako fiskalak hamar urte eta hamar hilabeteko gartzela zigorra eskatu du Corcuera-rentzat, zortzi urte Vera-rentzat eta zazpi Barrionuevorentzat.

Joseba Sainz de la Higuera "El Abuelo" 53 urteko irundarra salatu dute Amnistia-aren Aldeko Batzordeek, honek euskal preso politiko-ei delitua izan dezaketen materialak -idazkiak batez ere- presoen defentsaz arduratzen diren abokatuen ize-nean bidaltzeagatik. "El Abuelo", Euskal Herrian kale borrokagatik zabaldu den auzi handiaren auzipe-ratua dago.

Gabriel Urralbururen gartzela zigorra baieztatu eta hau espetxeratu ondoren, Nafarroako Gobernuak Lehendakariaren Gelatik bere erretratua kentzea agindu du.

■ G. Urralburu.

- Javier Rojo, PSE-EEko Arabako idazkari nagusia: "EAJ eta EA oposiziora joatea nahi dut, eta beldur naiz ez ote diren mendira joango".
- Joseba Permach, HBko bozeramailea: "RTVE PPK %100ean manipulatzeko duen entea bada, EITB EAJ, Ibarretxe eta bere proiektuen tresna bat da".
- Josu Onaindi Euskadiko CCOOko idazkari nagusia: "Eremu sindikalean fronteek lekukerik ez dutela erakusten du herri honetako pluraltasunak".
- Jaime M. Oreja: "Europar espazio judiziala onartzen denean ETArenak egin du".

Ezker abertzalearen bidegurutzea eta gurutzbidea

Orain zein egoeratan egongo ginen EHk 98an hartutako bideari jarraitu izan balio? Sekula ez dugu jakingo. Beharbada "Batasuna" prozesuak abertzale eta ezkerreko sentitzen den talde eta pertsona anitz bilduko zuen bere baitan, armak eta kale erasoak alde batera utziko ziren, eta beste baliabide guztiak erabiliz, indar politiko hegemoniko izateko bidean egongo zen ezker abertzalea.

Baina 99ko abenduan 180 graduko bira eman zen, eta gauden lekuan gaude. Entzun izan denez, honelako analisi batetik abiatu zen ENAM orduan: EAJ ez da fidatzekoa; nahiz eta gurekin gobernu-itunak izenpetuta izan, oso jarrera motela du soberaniarekiko, eta PSOErekin paktatuko du aukera duenean. Aurrea har dezagun. Hauts ditzagun jeltzaleen eta sozialisten arteko balizko zubiak, eta horretarako tira diezaigun hegan dabilen guztiari. Horrela EAJk ez du guregana etorri beste erremediorik izango, eta soberaniarako bidea errazagoa izango da, geuk gidatuko baitugu prozesua.

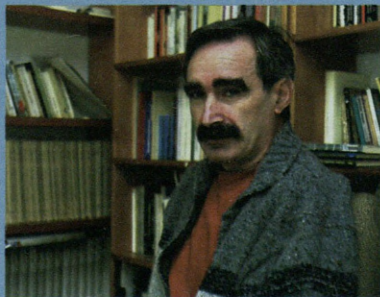
HIPOTESIAK eta esperimenduak frogatu egin behar izaten dira. Ia urte eta erdi igaro da, eta nahiz eta oraindik test nagusiaren emaitzak (hauteskundeak) ez ezagutu, ez da azitia izan behar zenbait ondorio ateratzeko.

EAJ duela urte eta erdi baino eskuinerago eta Espainiarago dago. Garai hartan ahuldu samarturik zeuden "Espainian-eroso" zaleak indarberritu egin dira. Ibarretxek EHrekin ez paktatzea jarri omen du baldintza lehendakariyai izateko. IU-EBrekin batera ez badute gehiengorik, PSOErengana joango da arrenka. Eta hauek ezetza emanda ere, ez omen da EHrengana itzuliko. Beraz, gauzak horrela gertatzera, estrategia argiek pretenditzen zutenaren guztiz aurkakoa lortuko da. Epitafio famatu hura datorrigu gogora: "Nahi ez genuen guztia lortu dugu..."

PSOEn adarrik falangistenak gailendu dira; ez zitekeen besterik espero jasan dituzten atentatuen ondoren. Bere indar kritiko eta euskaltzale apurrek garai hobeak itxaron beharko dituzte. PPK sekula baino oldarkorrago eta "arrazoiz zamatuago" jarraitzen du. Barne ministro zital bat aurkezten du, eta

emaitza onak, eta agian lehendakaritza bera ere, lortzeko itxaropenarekin.

EH, nahiz eta nukleoa tinko eta indartsu mantentzen duen, inguruak galtzen ari da abiada bizian: Batzarre, Zutik, eta abar. Eta betiko militante eta jarraitzaile asko ere gal dezake epe laburrean (Aralar eta beste), berbideratze sakon bat ez badago. Inkestek lau edo bost parlamentarioren galera ematen diote.

Juan Martin Elexpuru
Idazlea

Ordezkaritza politikorik gabe sentitzen den ezker abertzaleko jendeak zer egin behar du epe erdira, beti masiatzen eta madarikatzen jardun, artikulua honetan bezala, ala berrantolatzen hasi?

une txarra da. Eta emaitzak edonolakoak izanik ere, ez da argirik ikusten tunelean. ENAMek, ezusteko pozgarriren bat presatzen ez badigu, bederen, lehenean jarraituko du. Apustuak azkeneraino eusten zaie herri honetan, nahiz eta baserria eta hazienda, dena galdu. Eta EAJ bezalako botere eta ordena alderdi batetik ere ezin da aldaketa handirik espero. Beste bi indar nagusiengandik bai, baina txarrerako. Ez da giro izango PPK Jaurilaritza eskuratzen badu.

Eta ordezkariak politikorik gabe sentitzen den ezker abertzaleko jendeak zer egin behar du epe erdira, beti masiatzen eta madarikatzen jardun, artikulua honetan bezala, ala berrantolatzen hasi? ●

BAINA hala ere ondo omen goaz. Urrats tinkoak emanez soberaniantz. Azkenengo greba arrakastatsua izan omen da. Bi sektore nagusietan, industrian eta administrazioan, oso eragin txikia izan arren, 455.000 lagun mobilizatu ziren, Mahaiaren arabera.

Hemerotekak errepasatzea aski da duela urtebete ingurura arte EHren irizpide nagusiak autodeterminazioa eta herriaren erabakiarekiko errespetua zirela ikusteko. Indar metaketara jo behar zen, lehenxeago edo geroxeago etorriko zen erreferenda aise irabazteko. Aspaldi honetan autodeterminazioa desagertua dirudi ENAMen hiztegitik, soberania eta burujabetza besterik ez baitira entzuten. Baina nola heltzen da burujabetzara? Norbait makila majikoren bat izan behar du mangan, edo eta arma sekreturen bat txisteran. Bestela ez da ezer ulertzen.

Hauteskunde hauetan botoa nori eman, ezker abertzaleko askoren zalantza. Nik neuk behintzat ez dut argi. Eta abstenitzeko ere oso

Badator eguna, eta erabaki beharra. Maiatzaren 12a garrantzitsua izango da, baita EAetik harat ere, baina 13an egunak berriz argituko du, loguraz bada ere. Blokeen arteko lehiak hor dirau, eta blokeen baitakoak ere bai, batez ere abertzaleen artean.

PP ETA EAJ-EA BLOKEETAKO ATE, PSE, EH ETA EB BALIZKO GILTZAK

ALBERTO ELOSCEI

Hauteskunde kanpaina ofiziala -egiazkoa aspaldi hasi zenbere erdigunera heltzen ari denean, ez da aldaketa gehiegirik honen norabidean, nahiz eta egungo Euskal Herrian edozerk jarri ditzakeen hankaz gora batetik bestera. Oro har, bloke abertzalea eta espainolistaren arteko lehiak jarraitzen du izaten kanpainaren ardatz, eta zehatzago esanda EAJ-EA batetik, eta PP-PSOE bestetik. Azken hauek daramate abantaila inkestetan eta hauek diotena egia balitz, gehiengo osotik gertu leudeke.

Edozein modutan, apurka gauzatu beharrekoa zen errealitate batek indarra

hartu du kanpainak aurrera egin ahala, PP eta PSE-EEren arteko lehiak. Indar estatista bien artean elkarri gogor ez erasotzeko halako itaun bat zegoen, alderdi biek ETaren aurka sinatutako akordioaren itzalpean ulertu beharrekoa. Mezu nagusia "aldaketa"ren inguruan zentratu behar zen, abertzaleak Lakuan ordezkatzearen gainean. Hala izan da eta hala izaten jarraitzen du, baina PSOEek badaki jokaldi horretan buru-belarri arituz gero, orain arte eskaini duen PPrekiko menpekotasun irudia handituko dela. Zer egin, beraz? Buruzagi batzuen aldetik -Madrildik datozen Jose Luis Rodriguez Zapate-

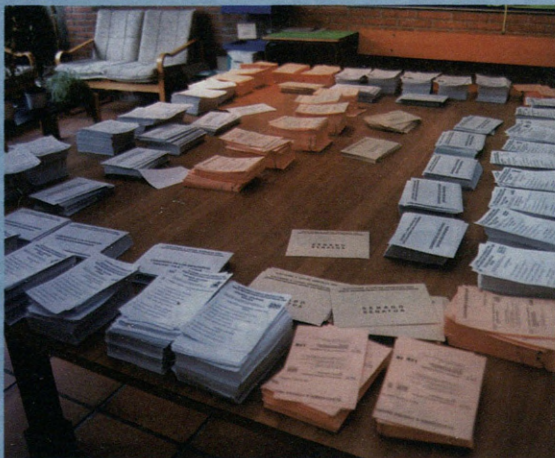
ro idazkari nagusia eta besteren batzuen aldetik- popularrei ziria sartu. Zerekin? Popularrengandik gehien aldentu ditzakeen mezuarekin eta, aldi berean, haienztako mingarriena dena: EAJrekiko balizko gobernu bati ateak zabaltzea, hori bai, jeltzaleei aukera hori oso garesti salduz. Mezu horrekin zentratuago azaldu da PSE-EE nahiz eta barne tirabira batzuk ere ekarri dizkion. Rosa Diez buruzagi sozialistak Espainiako telebista bateko elkarriketa batean PP-PSE koalizioaren aldeko apustu tinkoa egiten zuen bitartean, Zapateroren prentsa arduradunak harriduraz galdetzen zuen ea nola

Gero eta jende gehiagok ez ditu inkestak erantzuten

Martxoan CISek (Espainiako Ikerketa Soziologikoen Zentrua) EAEko hauteskundeei buruz egindako inkesta batean, boto asmoari buruz itaundutakoen artean ia herenak erantzunik ez zuela eman nahi kaleratu zen komunikabideetan. Hauetako gehientsuenetan berehala ateratu zen lehenbiziko ondorioa honakoa zen: herritarrak erantzutearen beldur dira; beldur badira, hori da Euskal Herrian bizi den beldur egoeratik. Horixe izan da helarazitako mezu nagusia.

Ricardo Montoro CISeko lehendakariak Espainiako aldikari batean esandakoaren arabera, *"Euskal Herrian populazioa mehatxuan bizi da"*, eta hori gertatzen denean datuak interpretatzeko behar den intuizioa korapilatu egiten da eta errealtatearen ezagutzara hurbiltzea gaitzagoa da.

Beste aditu askoren arabera, ordea, egiazkoa da herritarrek gero eta gutxiago erantzuten dutela, baina edozein lekutan eta edozein gairi buruz. Arrazoiak ugari izan daitezke: azken hamarkadetako arlo guztietako inkesten ugaltze geroa eta intimitatea gordetzea leudeke nagusien artean, eta horiei tokian tokiako testuinguruaren presioa gehitu beharko litzaieke. Jose Valencia EHuko irakaslearen ustez, argi ibili behar da ondorio azkarregiak ateratzearekin: *"Gizartearen zati batek inkestarien aurrean izan duen isiltasuna hor egon da beti."*

■ Inkestetan, gero eta herritar gehiagok ez du erantzuten duen boto asmoari buruz.

Inkestetan hori nola islatzen den metodologia arazoa ere izan daiteke. Orain beldurragatik erantzuten ez dutela esaten dutenak, lehen botoa nori eman ez zekitela edo erabakitzeke zutela esaten zutenak izan daitezke."

Arrazoi oso sakonak egon daitezke ez erantzutearen atzean, edo oso sinpleak, zenbait adituen arabera inkestatzaile emakumezko gaztearen aurrean, gizonezko gaztearen aurrean baino samurrago erantzuten baita, adibidez.

Frantzia ere beste horrenbeste gertatzen da eta berdin EEBBetan. 1990etik 1995era, adibidez, erantzun gabekoak %15 hazi ziren

EEBBetan. Herrialde bereko lehendakartzarako azken hauteskundeetan, estatistikaren kontrol erakunde batek (Statistical Assessment Service) telefonoz egindako galdeketeran, %60-%80k ez zuen erantzuten.

Edozein modutan, bere egunean (martxoan) albiste izan zena ahaztua dago jadanik eta gaur egun nekez jartzen da zalan-tzan inkesten sinesgarritasuna (lehen herenak ez zuela erantzuten azpimarratzen bazen ere). Aditu batzuen ustez, dena den, ez erantzutea ez da arazo, zuzenketa estatistikoak estaltzen baitu laginean horrek sortzen duen akatsa.

Saltsa hor da aspaldi, eta akaso gune berezietan gaia jorratzen bada ere, arazo honek ez du oihartzun handirik izan komunikabide handienetan ●

den posible Rosa Diez telebistan horrenbeste ateratzea. Hala gertatu zela diote kronikek.

Halakorik gertatuz gero, PPren gehiengo osoak Espainian izan dezakeen erreakzioa edonor kikiltzeko modukoa izan daiteke. Sozialisten hipotesien artean hor izango da, dena den, eta gainera beren azken hogeitako kultura poli-

□ Gobernu autoritario baten botereak ematen dien segurtasunarekin, popularrak harria bezain trinko ari dira kanpaina osoan

■ Inkesten arabera, Ezker Batuak hiru eserleku erabakior lor ditzake.

Sozialisten arteko benetako ika-mikak, beti ere emaitzen arabera, hauteskunde biharamonean etor daitezke, gobernua norekin osatu erabaki behar izatean

tikoaren osagaia ere bada jeltzaleekiko aliantzarena. Ez da aukera samurra jeltzale eta sozialisten aliantzarena, baina egon hor dago, jeltzaleen amets eremuan.

Eta EAK, zer egingo luke? ETaren su-etenaren aurreko legealdian EAJ, PSE eta EAK osatzen zuten Jaurilaritza, baina EAKo zuzendaritzak orain arte adierazitakoaren arabera sozialistek asko aldatu beharko lukete beraiek halako jokalditan sartzeko. Sabin Intxaurre Justizia Kontseilariak, esate baterako, EAJ eta EAren gobernu akordioan ez dela halakorik aurreikusten aipatu izan du, eta gertatzekotan EAK herrigintza oposiziotik egin beharko lukeela. Bestetik, zerrendetan parlamentariak izateko aukeratik baztertuta, Gipuzkoan nagusi den EAKo sektore kritikoak ez dirudi hiruko gobernuaren aukera horretatik kanpo geratzea atsegin handiz hartuko lukeenik.

ALDERDIETAKO SALTSAK.

Hauteskunde gehienetan izaten da saltsaren bat alderdien baitan, gehienetan zerrendak osatzearen zeregin arantzatsuen inguruan. Ezker Batuan ohiko eztabaida da hori, bere alderdi izaerak bere baitan duen ezaugarrietakoa da gainera. Oraingoan, dena den, eztabaida korapilatu egin da eta Arabako Koldo Usin hautatzeko moduan ez jartzeak, haize eman die zatiketaren mehatxua agertu izan duten EPK eta beste sektore txikiago batzuei.

EHren egoera askoz korapilatsuagoa da, Aralar Ildoarekin izandako ika-mikak agerian utzi zuen moduan. Ezker abertzalearen beste banaketa bat saihestu da oraingoz, baina hauteskunde biharamunean Aste Santu aurreko jokaldiaren errepikaldia ikus dezakegu, EHk hartzen duen erabakiaren arabera. Aralar eta EHko zuzendaritzaren arteko desberdintasunak EAJ-EAKo lehendakariak bat sostengatzea baino askoz sakonagoak dira, baina hori izan daite-

ke banaketaren sua piztu dezakeen txinparta. Aralarrek %9ko ordezkariatza lortu du Batasuna prozesuaren barruan, baina inozoenak ere badaki bere planteamenduek sostengu askoz zabalagoa izan dezaketela ezker abertzalearen esparru soziologiko zabalean. Bestela arazoa ez litzateke horren burrunbaratsua eta akaso 'garbitua' legoke.

Beharakada handia aurreikusten zaio EHri, baina EHk horrenbestekoa ez izatean jarri du bere konfiantza. Beharakada ez handiegiak ez dirudi berebiziko eraginik izango lukeenik egungo soberanismo moldearen estrategian. Bederatzi eserleku edo hortik beherrako emaitza izateak "pandorako kutxa" irekiko luke seguruenik.

■ Ohi bezala, EHk ez du erabili inongo hautagaien aurpegiak botoa erakartzeko.

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Inkesten arabera PP-PSE blokea gehiengo osotik gertu da

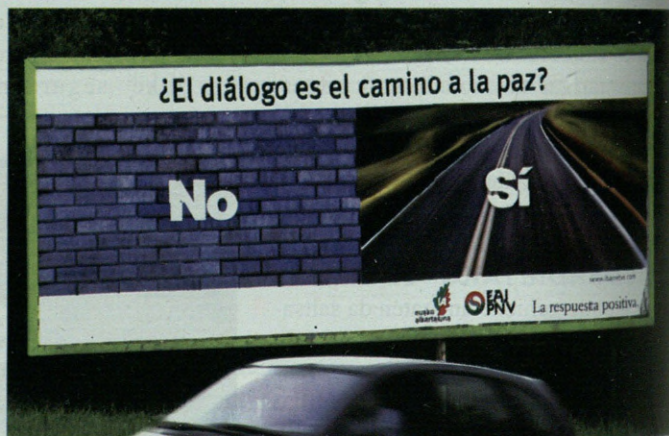
Egun hauetan ugaritzen dira batez ere inkesten emaitzak, eta 'D egunaren' gertutasunagatik boto erabakia hausnartuagoa dagoela pentsatzen denez, orain ematen zaie fidagarritasunik handiena. Enkargatu duenaren interesa funtsezkoa da datuen interpretazioan eta emaitzetan ere bai. Jadantik egin da makina bat inkesta eta garai desberdinetakoak badira ere (iazko uztailetik aurtengo apirile-ra) datu askotan adostasun handia dago. Inkesten aurrean zalantza asko eta sinesmen gutxi dagoela esaten da sarri, ez dutela asmatzen, baina iritzi publikoaren arreta erakartzen dute eta, akaso, boto emalearen iritzia bideratzea ere bai. Xabier Aierdi EHuko soziologia irakaslearen esanetan *"batez ere, frankotiratzaileen inkesta interesatuek egiten dute huts, edo koiunturalegiak direnek. Lau hilabetez behin joerak aztertzen dituztenek gutxitan egiten dute huts"*.

Instituzioetatik, Eusko Jurlaritzak bi inkesta egin ditu orain arte: iazko abenduan eta apirilean. Euskal Herriko Unibertsitateak ere beste bi atera ditu, bata uztailean eta bestea abenduan; eta CISEk (Espainiako Ikerketa Soziologikoen Zentrua) bat, martxoan. Gainerakoak medio pribatuak egin dituzte,

egunkariek, irratiek, horietako gehienak Espainiako medio handienak. Egiten diren beste batzuk pribatuak dira, gehientsuenetan alderdi handienek bideratutakoak.

Hamar inkesta aztertuta (Eusko Jurlaritzak bi, EHU beste bi, CIS, Correo Taldea, "El Periodico", "ABC", Tele 5, eta SER irratik katea), emaitzak bat datoz zenbait ondorioetan. Ez da gehiengo osorik izango (38 boto) eta EAJ-EA koalizioa izango da garailea. EAJ-EA eta PP-PSOeren arteko blokeen arteko lehian estatistak aurretik dabilta inkesta denetan, gehienetan hiruzpalau eserlekuaren abantailarekin. EH 10-11 eserlekura jaitziko da (14tik) eta Ezker Batuak 3 lortuko ditu.

Desberdintasunak EAJ-EA eta PSE-PP blokeen artean eskainu kopuruetan dira. Gutxienean 26 parlamentario lortuko lituzke EAJk (EHuko iazko uztailekoan) eta gehien 33 ("El Periodico"renean). Bloke espainolistari dagokionez, gutxienez 31 eserleku eta gehienez 36, gehiengo osotik oso gertu. PSE-EEK enkargatutako beste inkesta bat, halaber, bat ei dator Eusko Jurlaritzako apirileko inkestarekin: bloke espainolista gehiengo osotik oso gertu izango da eta jeltzale eta EAtarrak 27 eta 29 eserleku artean geratuko ●

■ EAJ-EA eta PP-PSE blokeak aurrez aurre dira, baina sozialistek popularren itzaletik aldendu nahi izan dute.

Gehiengo abertzalearen giltza, dena den, bere esku dago.

Jeltzaleak, popularrak eta sozialistak dira kanpaina zirrikiturik gabe eramaten ari direnak, nahiz eta sozialisten buruzagien artean ika-mikaren bat izan den. Hauen benetakoska, beti ere emaitzen arabera, hauteskunde biharamunean etor daiteke, gobernuarekin osatu erabakitzerakoan.

Gobernu autoritario baten botereak ematen dien segurtasunarekin, popularrak harria bezain trinko azaltzen dute euren burua. Gehiengo osoa, alderdi iza-

era eta iragan nahiko hurbil baten oinordetza zenbaiten ondorioak.

Bukatu den legealdi honetan jeltzaleek zenbaitetan eskaini duten banaketa irudiak -komunikabide espainiarrek

tea Xabier Arzalluzi egokitu zaio. Buruzagi jeltzale desberdinen artean gisa horretara banatu dituzte rolak. Esparru zabalenetara iristeko modu eraginkorra eta jeltzaleek ondo menperatzen dutena.

Kanpainak aurrera jarraitzen du eta azken hogeitazetako EAEko hauteskunde garrantzitsuenak ei diren hauen galdera esanguratsuenak airean dira. Erantzunetako batzuk 13ko gauean hasiko dira azalartzen, beste batzuek denbora luzea beharko dute ●

◆ XABIER LETONA

Hauteskundearen ondoren ikusiko da EHn zer gertatzen den, EHk Ibarretxe sostengatzea edo ez erabakiko duenean

anplifikatua- plaust egin du kanpainen sartzeaz bat. Ibarretxe lehendakariak apaiz onarena egin du eta -gutxi agertu arren- espainiar agintaritzari zaunka egi-

Maiatzaren 1a, Lanaren Nazioarteko Eguna, urtero ospatzen da 1890 urteaz geroztik. Euskal Herriko langileak, besteak beste, 35 orduko lanastea aldarrikatzeko eta ezarri nahi den lan erreforma nahiz pentsioen gaineko ituna salatzen atera dira kaleetara.

LANGILEEN EGUNA LAN ERREFORMAREN ITZALPEAN

■ 35 orduko lan astea, lan erreforma nahiz pentsioen ituna salatuko dute.

Aurtengo maiatzaren leko aldarrikapenerako eta ospakizunerako egunean 35 orduko lanastea, lan harremanetarako euskal esparruaren onarpenera, PPren Gobernuak langileen interesen aurka dekretuz ezarri nahi duen lan erreformaren aurkakotasuna eta pentsioen erreforma nagusitu dira Euskal Herrian. Frantzia eta Espainiako estatuetako gainerako herrialdeetan eta mundu guztian zehar, sindikatuek beren ohiko manifestazioak egin dituzte, bakoitzak bere aldarrikapen zehatzak azpimarratuz. Espainiako Estatuaren garrantzi handia hartu du Gobernuak dekretuz ezarritako lan erreformak, eta mobilizazio handiak eragin ditzake, greba orokorra egiteraino iritsi daitekeelarik. Espainiako Gobernuak eta CCOO-k itundutako pentsioen erreformaren itzala ere egun horretan nabarmendu da.

Dagoeneko ohiko bihurtzen ari denez, maiatzaren 1ak are nabarmenagoa egingo

du sindikatuen esparruan, abertzaleen eta estatalisten artean, eta are abertzaleen artean ere, Euskal Herrian dagoen bereizketak. Pentsioen gaia dela medio, CCOO eta UGT batera agertu dira maiatzaren

leko ospakizunetan, baina ez dute dokumentu bateraturik atera. LAB eta ELA, berriz, azken urteotan, ETaren estrategia armatuaren ondoriozko salbuespen batzuetan izan ezik, batera azaldu baldin badira ere, bakoitza bere aldetik joan da.

PATRONALAREN ALDEKO LAN ERREFORMA.

Espainiako Gobernuak ezarritako lan erreforma gauzatu aurretik, patronalaren eta CCOO eta UGT sindikatuen arteko negoziaketak egon ziren, baina azkenerako hautsi egin ziren. Gobernuak ezarritako neurriek indarrean jartzen dituzten eredu berrietan oinarrituz, kolektibo gehiagorekin sina daiteke enplegu sustapenerako kontratu finkoa (kanporatzeagatik urteko 33 eguneko kalteordainarekin), zertxobait garestitu egiten dira aldi baterako kontratuak, lanean aritutako urte bakoitzeko 8 eguneko kalteordaina ezartzen delako, eta malgutasun handiagoa ezartzen da lanaldi partzialeko kontratuan.

Beste neurri multzo batek hobariak

■ Maiatzaren 1eko aldarrikapenetan sindikatuak zatituta agertu dira.

■ 1886ko "Chicagoko Martiriak"

Mundu guztian zehar zabaldu-rik dagoen maiatzaren leko ospakizunak 1886ko "Chicagoko Martiriak" izenez ezagutzen diren horien inguruko gertakarian du bere jatorria. Izen hori eman zitzaizen zortzi orduko lanegunaren alde 1886an egindako manifestazioen eragile eta buru izateagatik hil zituzten bost langileei. Horrela, 1886ko maiatzaren lehen, zortzi orduko laneguna lehenengo aldiz eskatu zen manifestazioan, bederatzik langilek bere bizia galdu zuten Milwaukee-n (Estatu Batuetan) poliziak egindako erasoaren ondorioz. Bi egun geroago, manifestarien eta polizien artean, 14 lagun hilik eta ehunetik gora larri zauriturik gertatu ziren Chicago.

Gertakari horien ondorioz, 1887ko azaroaren 11n, manifestazio horien eragile izateagatik heriotza zigorra ezarri zitzaizen zortzi lagunetarik bost exekutatu egin zituzten, eta horiei eman zitzaizen "Chicagoko Martiriak" izena. Geroa, 1889ko uztailaren 20an, Parisen egin zen Bigarren Internazio-

nalaren Biltzar Eratzailearen amaiera ekitaldian erabaki zen, 1890etik aurrera, maiatzaren lehen manifestazio handi bat egitea zortzi orduko laneguna aldarrikatzeko. Azkenik, 1917ko Washingtoneko Nazioarteko Konferentzian finkatu zen zortzi orduko laneguna, eta bi urte geroago herrialde gehienek onartu zuten erabaki hori betetzea.

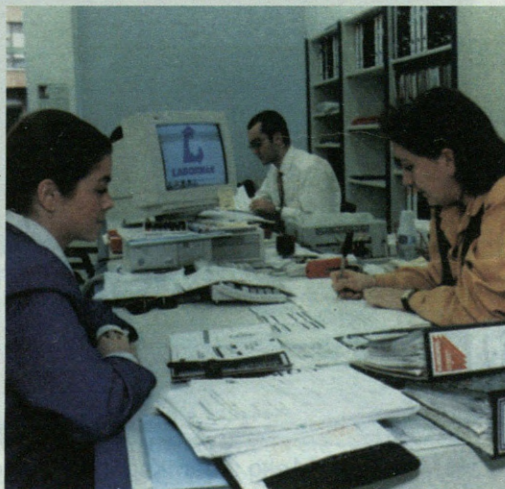
Maiatzaren leko ospakizunak ezaugarri eta jarraipen maila ezberdinak izan ditu munduan zehar, eta egun horretako ekitaldiak eta manifestazioak, 1886tik gaur arte bitartean, nahiko maiz bukatu dira errepresio bidez eta hilketekin. Euskal Herriaren kasuan, frankismoaren garaian, maiatzaren leko manifestazioak galarazita zeuden, eta polizien errepresio zorrotzak jasanez egiten ziren. Azken urteotan egun hau aldarrikapen eguna izatearekin batera ospakizun eguna ere izan ohi da, eta manifestazioetako partaidetza, sindikatuen zatiketa dela medio, geroz eta murriztagoa izan ohi da ●

ezartzen ditu enpresek Gizarte Segurantzari ordaintzen dizkieten kuotetan, emakumeen kontratazioa bultzatzeko eta 55 urtetik gorakoak lan-merkatutik ez kanporatzen laguntzeko.

Gobernuak CEOE patronalaren proposamenak hartu ditu aintzakotzat aldi baterakotasunari eta lanaldi partzialeko kontratazioari dagokienez. Hain zuzen ere gai horien inguruan hautsi ziren patronalaren eta sindikatuen arteko negoziaketak. Espainiako Gobernuaren ustez, ezinbestekoa da lanaldi partzial finkoaren bultzatzea.

ERREFORMAK ALDI BATERAKO KONTRATAZIOA GELDITU NAHI DU. Formula hori bultzatzeko murriztu egiten du lanaldiaren gehieneko muga (gaur egun hitzarmeneko lanaldiaren %77an ezarrita dago), eta babes sozialaren maila bere horretan mantentzen du. Horre-

la, %77a gaingitzen dutenei lanaldi osoko kotizazioa ezarriko zaie. Eredu honen malgutasunak, gainera, enpresaburuaren esku uzten du lanorduen banaketari buruzko erabakia. Lanaren banaketa hori urtean zehar egiten da (gaur egun hiru hilabeteko epeetan egiten da).

Aldi baterako kontratazioa geldiarazteko asmoz, lan erreformak hainbat neurri hartzen du horren erabilera murrizteko. Gaur egun soldatapekoen %31,6ri eragiten dio. Aldi baterako kontratuetan, lana amaitzen denerako, 8 eguneko kalteordaina ezartzen du lanean egindako urte bakoitzeko. Orain artean ez zegoen horrelako ordainik, baina sindikatuak, gutxienez, 12 eguneko izan zedila eskatzen zuten. Bestalde, aldi baterako kontratuen orain arteko 13,5 hilabeteko gehieneko epea 12 hilabetera murrizten da, eta enpresaburuak kontratu finkoetan sortzen diren hutsuneen berri eman beharko die aldi baterako langileei.

Erreformak kalteordainetan ere

□ "Lanaldia murriztea langileen etengabeko aldarrikapena da 1886. urteaz geroztik"

aldaketak ezarri ditu. Kontratu finko arruntak, kanpora botatzeko urteko 45 eguneko kalte-ordainarekin eta gehieneko 42 hileko mugarekin, berdin jarraitzen du gaur egun lan kontratu mota hori dutenentzat, eta baita etorkizunean kontratatzen diren kasu batzuetan ere. Baina multzo horretan sar daitezkeen kolektiboak mugatuak dira, hau da, 31 eta 44 urte bitarteko gizonak, sei hilabetetik gora langabezian egon ez badira eta elbarrituak ez badira, eta emakumeen presentzia oso handia den sektoreetan, kasu horietan beraietan dauden emakumeak.

Gainerakoei PPK orain ezarri duen erreforma ezarriko zaie. Enplegua sustatzeko kontratua kolektibo gehiagok egin dezakete (16 eta 30 urte bitarteko gazteenak, emakumeen presentzia hain nabarmena ez den lanbideetan langabezian dauden emakumeenak). Kontratu mota hori 1997an eratu zen, eta kanporatze bidegabea gertatzen denean 33 eguneko kalteordaina ezartzen du lanean aritutako urte bakoitzeko, gehieneko 24 hilekoren mugarekin. Urteko 33 eguneko kalteordain hori kontratu berriei dagokio, ez orain artekoiei.

Beraz, erreformak dagoeneko kontratu finko arrunta duten langileek 45 eguneko kalteordaina jasotzeko duten eskubidea errespetatzen du. Aldaketak ez du eraginik kanporaketak bidezkoak direnean (legezko arrazoen bidezkoak). Kasu horietan, urteko 20 eguneko kalteordaina ematen da, gehienezko 12 hilabeteko mugarekin.

Pentsioen gaiaren inguruan adostutako erreformak, aldizkari honen aurreko zenbakian luze azaldu zenez, zatiketa sakona eragin du sindikatu estatualisten artean. Azkenik, CCOOek, Espainiako Gobernuak eta CEOek edo Patronalak akordioa sinatu zuten. UGTk ez zuen akordioarekin bat egin nahi izan. Eta sindikatu abertzaleek, txosten hau amaitzeko garaian, oraindik ez dute bere iritzia eza gutzera eman, nahiz eta zantzu guztien arabera, azken orduan horren aurka agertuko direla dirudien. Aldizkari hau kaleratzen denerako jakinekua izango da horri buruzko iritzia.

SINDIKATUEN DESADOSTASUNAK. PPren Gobernuak ezarritako lan erreformaren aurkako balizko greba orokor baten deialdia iragarri orduko sortu dira lehenengo desadostasunak. Batetik, erreforma horren negoziaketan aritu ziren CCOO eta UGTren artean eta, bestetik, LAB eta ELA sindikatu abertzaleen artean.

Lehenik UGT sindikatua izan zen erreforma horren aurkako greba orokorra iragarri zuena maiatzarako. Oraindik eutsi egiten dio deialdiari. Aldiz, CCOO deialdiaren aurka azaldu zen, une egokitze jotzen ez zuelako, nahiz eta ez zuten aterik ixten aurrerago egiteko. Gobernuaren eta CCOOren artean pentsioei buruzko adostasuna lortu ondoren, ez dirudi egiazkoa denik CCOOek

greba orokorraren deialdiari eustea. Euskal Herrian sindikatu abertzaleek

□ “ELAren ikuspegitik Erreforma hau enpresaburuentzako oparia da eta langileen eskubideen murriztailea”

iritzi ezberdinak azaldudituzte. ELAknolabaiteko atxikimendua eman zion UGTk egindako greba orokorrerako

deialdiari eta, aldiz, LAB sindikatuak, erreforma honen aurka egonik, nahiago du erreformaren aurkako mugimendua Euskal Herriatik bertatik planteatzea, helburu nagusi gisa lan harremanetarako euskal esparrua aldarrikatuz.

ELAren ikuspegitik erreforma hau “enpresaburuentzako oparia da eta langileen eskubideen murriztailea”. Elorrietaren sindikatuak dienez, erreformak aldi baterako kontratuen ereduak eragiten die eta lanetik kanporatzea merkeago bihurtzen du kontratu mugabeen eredu berriak sortuz, gainera, Alderdi Popularraren Gobernuak, gero, murriztu egingo ditu pentsioak eta langabeziarengatik laguntzak nahiz negoziaketarako egiturak. Horregatik guztiagatik, beharrezkotzat jotzen du estatu mailako greba, eta prest zegoen grebaren edukia eta jardueraren zehaztasunak CCOO eta UGTekin negoziatzeko.

■ Greba orokorra egiteko ezadostasunak daude.

LABek ere, bestalde, beharrezkotzat jotzen du greba orokorrerako deialdia egitea lan erreformaren aurka, baina uko egin zion lan harremanetarako euskal esparrua kontuan hartzen ez duen estatu mailako deialdiarekin bat egiteari. CCOO eta UGT sindikatuak kudeatu eta hondatu izan dituzten antzeko beste greba orokor batzuen esperientzia ekarri zuten gogora. Sindikatu abertzale honetako arduradunek azpimarratu dutenez, “ezin dugu honelako erantzunen dinamikan sartu, nahitaezko ezarpenen katea hausteko eta lan harremanetarako euskal esparrurako bidean aurrera egiteko proposamenik gabe”. LABek esandakoaren arabera, erantzun mota, haren neurria eta edukia Euskal Herriaren eremuan taxutu behar dira ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Ilazki euskaltegiak duela 25 urte ekin zion lanari. Urte hauetan hainbat eta hainbat lagun euskaldundu duen eskolaren sortzaileak pozik agertu dira egindako lanarekin. Halere, euskarak bizi duen egoerak kezkatuta daude, baina lanean jarraitzeko gogo biziz.

ILAZKI EUSKALTEGIAREN ZILARREZKO EZTEIAK

ALBERTO ELOSEGI

■ Seiehun ikasle eta 30 irakasle daude Donostiako Ilazki euskaltegian.

Herri Irratian kulturaren inguruko saio batean otu omen zitzaion Iñaki Zubizarretari gau eskola moduan euskara irakasten hastearen ideia, 1976 urtea zen eta Ilazki euskaltegia sortu berri zen. Denbora zein azkar igarotzen den esanez asperen egingo du norbaitek, baina Ilazki euskaltegiak "Zilarrezko ezteiak" ospatu-ko ditu aurtengoan.

Ospakizuna behar den bezala burutzeko maiatzaren erdialderako hitzal-

diak antolatu dituzte Donostiako Konstituzio enparantzan duten euskaltegian. Urte hauetako ibilaldia islatzen duen argazki erakusketa ere antolatzekotan dabilta. Ekitaldi nagusia ordea maiatzaren 18an izango da, goiz partean hasiko da festa giroa eta bazkal ostean Tapia eta Leturiarekin dantzatzeko aukera izango dute plazara hurbiltzen direnek.

Gutxi gorabehera seiehun ikasle eta hogeita hamar irakasle biltzen dira Ilaz-

kik Donostian duen euskaltegi bakarrean. Bi orduko ikastaroak, ikastaro trinkoak, alfabetatze saioak, mintza taldeak eta profesionalentzako ikastaro bereziak dituzte aukeran Ilazkin izena ematen dutenek.

Euskararen irakaskuntza da euskaltegiaren jardura nagusia, baina horretaz gain lantokietan euskararen erabilpena bultzatzeko asmotan dabilta bertako arduradunak. Hitzaldiak, filmina emanaldiak, Ilazkiko ikasleek egiten duten aldizkaria, txangoak eta horrelakoetan derrigorrezkoak diren afariak ere egiten dituzte euskaltegiekoek.

Barnetegiak Zegama, Alkiza eta Leitzan egin izan dituzte. Azken urtean, ordea, pena handiz baina bertan behera geratu dira arrazoi ekonomikoak direla medio. Barnetegia Alkizan egiten zuten garaiko kontuak gogoratu dizkigute irakasleek: "Futbol partida bat egiten genuen urtero ikasle-irakasleok herrikoen aurka. Gauza da ez genuela inoiz partida hura irabazi. Ez dute alkizarrek galtzea gustuko eta gu, berriz, pozoia baino txarragoak izan eta, beti porrot".

Euskaltegiko irakasle lanak jende asko ezagutzeko aukera ematen duela adierazi digute euskaltegiko langileek, horren adibide dugu bertako irakasle bati gertatutakoa: "Lankide bat erresistentziara joan zenean umea egiteko zela, erizain zen ikasle ohi bat tokatu zitzaion kirolfanoan eta ondo baino hobeto zaindu omen zuen!".

Bestalde, irribarreak goibeldu egiten dira egungo euskararen egoeraren inguruan hitz egitean, euskarak beti laguntza gutxiegia eta oztopo gehiegia izan dituela adierazi dute Ilazkiko irakasleek, "azkenaldian euskararen aurkako erasoak nabarmendu dira, halere, gutxi denok egindako lanak aurrera egingo

Euskara sailaren babeslea:

Hernaniko Udalak

Hernaniko herriak ere
Bai Euskarari

du eta egunen batean bere fruitua jasoko dugu".

HASTAPENAK. Iñaki Zubizarreta, Arantza Albizu eta Iñaki Hernandezek gauzatu zuten 1976 urtean gau eskola moduan euskara irakastearen ideia. Landetxen izan zuen euskaltegiak bere lehen egoitza, handik Idiakez kalera aldatu zuten eta egun Donostiako Konstituzio enparantzan ari dira lanean.

Gau eskola moduan klaseak ematen ziren garaian, 70-80 bat ikasle eman zuten izena Ilazki euskaltegian, eta hauei eskolak ematen 7 irakasle zeuden. Egundakopuruak nabarmen egin dute gorantz, 600 bat ikasle eta 30 bat irakasle aritzen dira euskaltegian.

"Hasiera batean ez zegoen ezer baina gogo handiz heldu genion bideari eta euskarazko eskolak ematea sortze lan bat izan dela esan genezake. Ondorioz, materiale mordoak bildu genuen eta gure arteko transmisioari eskerrak urteetan profesional onak bihurtu garelako uste dugu", esan digute Ilazkiko irakasleek.

Ilazki euskaltegia ikaslea komunikazioarako prestatzen saiatzen da, eguneroko bizimoduko beharretan aritzeko, bere ideiak aurkezteko eta lan mundurako. Euskaltegiko ikasleek ahalik eta autonomia handiena izan dezaten nahi dute bertako arduradunek eta horretarako hainbat baliabide jartzen dute euren eskuetan, liburutegia, fonoteka eta laster ordenadore gela ere izango dute. Euskaltegiko arduradunen esanetan, "esan genezake handik eta hemendik hartutako materialari etekina ateratzen diogula urtetan izandako eskarmentuari esker eta gure arteko transmisioari esker".

Kooperatiba pribatua da euskaltegiak duen egitura eta HABEk homologatzen duenez diru laguntzak jasotzen ditu. Erabaki garrantzitsuenak asanbladak hartzen ditu eta eguneroko funtzionamenduan sortzen diren gorabeherei erantzuteko, kontseilu errektorea eta zuzendaritza daude.

Hogeita bost urte hauetako balantze baikorra egiten dute, urte hauetan jende ugari euskaldundu dute eta horretaz harro sentitzen dira. Hala ere, oraindik zer egin eta zer esana badagoela pentsatzen dute: "Gure 25 urte hauetan gauza ugari egin da, egia, baina etorkizunean lanean jarraitu beharra dago gizarte mailan euskarak ez baitu oraindik bere lekua bete" ●

◆ NAGORE LEGARRETA

Arturo Campion

Arturoren kaiera

DONOSTIAKO EUSKARA PLANA

Euskararen Udal Patronatuko Gobernu Kontseiluak "Euskararen Ekimen Estrategikoak. Donostiako Plan Orokorra" dokumentua onartu du. Planak 200 ekintzatik gora jasotzen ditu, Donostiako sektore ezberdinak euskalduntzearen. Patronatuak idatzitako dokumentua, jendaurrean izan zen hilabete batez, herritarrek iradokizunak egin zitzaizkion. Patronatua komunikazio plan bat egingo du orain, plana ezagutarazi eta zabaltzeko.

EUSKARA IKASTAROAK UNED-EN

Espainiako Urrutirako Unibertsitateak (UNED) Bergaran duen zentroak euskara ikastaroak eskainiko ditu urritik aurrera. Hiru maila eskainiko ditu eta bakoitza ikasturte batean osatu beharko da. Maila bakoitza gaitututakoan, ikasleak ziurtagiri ofiziala jasoko du. Aurten proiektua martxan jarri da proba gisa Espainiako zenbait lekutan. Plasencian (Extremadura), esaterako, hamasei ikasle aritu dira euskara ikasten. 2002an Espainiako Estatura zabalduko da ekimena.

HIZKUNTZA GUTXITUETAKO EGUNKARIEN ELKARTEA

Duela bi aste hizkuntza gutxituetako egunkari biltzarra egin zen Palman. Biltzarraren hiru garren edizio horretan, Hizkuntza Gutxituetako Egunkari Elkarte sortu zen, Europako Batasunean euren ahotsa entzunarazteko asmoz. Elkartek hamabost kide ditu, besteak beste, Italian eslovenieraz argitaratzen den "Primorski" eta alemanez argitaratzen den "Dolomiten", Kataluniako "Regio 7" eta "Euskaldunon Egunkaria".

IRAKASKUNTZARAKO DIRU LAGUNTZAK

Eskola publiko eta pribatuentzako diru laguntzak onartu ditu Eusko Jaurlaritzak. 1.153 milioi pezetako (46 milioi libera) partida onartu du eta horietatik 662 irakasleak euskalduntzeko irale programarako izango dira. 2001-2002 ikasturterako laguntza hori, euskara ikasi nahi duten irakasleak ordezkatzeko baliatuko da.

Urrea

■ Bergarako Udalak AEBE plana abiarazi zuen 1995ean, udal langileak euskalduntzeko asmoz. Eman du fruiturik. Udaleko langilearen %80a euskalduna da; lan administratiboan aritzen diren guztiek dakite euskaraz. Orain bigarren faseari ekin diote, besteak beste, enpresa eta erakundeekiko harremanak lantzeari.

■ Pasaiaiko herriari buruzko webgunea dugu www.pasaiabai.com. Pasaiaiko ekitaldi kulturaleri, kirolari eta udalari buruzko informazio ugari topa daiteke bertan, baina zoritxarrez guztia gaztelanian dago. "Euskaraz" aukera izan badu, baina beste pantailara igarotakoan "prestatuz" hitz soila aurkitu dugu.

Ikatz

MUGAK GAINDITZEKO DOINUZ

Datorren maiatzaren 6an irakaskuntzak jai egingo du, bi gune eta bi lelo desberdinekin, baina bietan ziur festa giroa izango dela nagusi. Alde batetik, Herri Urratseko antolatzaileek Senpereko lakuan biltzen direnak "Doinuz eta hitzez" hornituko dituzte. Bestalde, Bilboko Etxebarria Parkera hurbiltzen direnek "Mugak gainditu" nahiko dituzte Euskal Eskola Publikoaren festan. Lehenak bere hemezortzigarren urteurrena ospatuko du, bigarrenak berriaz hamargarrena.

Testuak: Iosu Etxaniz

■ Maiatzaren 6a irakaskuntzaren jai eguna da. Euskal Eskola Publikoaren jaiak Herri Urrats Senpereko lakuan.

■ Seaskak egindako kanpainako kartelak dioena: "Egun batetik bestera eskola handi bat bihurtu bagara, lehendik hala ginelako da. Ikastola: %100eko arrakasta 2000ko ekaineko BACen (batxilergoan)".

Aste bateko aurreratu, ez da izango tradizioak dioen bezala maiatzaren bigarren igandean, lehenean baizik, hots, maiatzaren 6an, baina data aldatetaren gainetik Senpereko lakuan nagusi izango dena aldarrikapen eta jai giroa izango da. Aurretik Herri Urrats jaiak 18. urtea betetzen du. Antolatzaile den Seaskak Baionan lehen gela ireki zuenetik 32 urte bete dira eta urte osoan une honetarako lanean izaten direnak egitarau zabala prestatu dute hara hurbiltzeko asmoa duenari.

Ohitura bihurtu den moduan, Herri Urrats jaiak Senpereko lakuaren inguruan ospatuko da beste behin ere, beti leku berean eta jende berberak -Seaskak, eta ez Hegoaldean bezala lekuan lekuko ikastolak- antolatzeak dakartzan abantaila.

TA HITZEZ DIHARDUTE ESKOLEK

ANDONI CANELADA, GARA

Etxeberria parkean egingo da eta Seaskak antolatu

lekin, eta aurtengo leloa "Doinuz eta Hitzez" izango du. Hortaz, egitarau orokorrak beste urte batzuetakoei jarraikiko die, eta jaiak berak ez du aldakuntza nabarmenik jasango. Hori bai, Iparraldeko Ikastolen lehendakaria den Mixel Etxeberri azaldu bezala, edizio honetan herri-artisautza bultzatzeko ahalegin berezia egin dute, jaiaren antolakuntzan parte hartzen duten artisauei egun horretan beren produktuak saltzeko laguntza berezia emanez eta hortik kanpo gerturatzen diren saltzaileak kontrolatuz. "Honetaz gain, publizitatea ere indartuko dugu, Iparraldek etortzen den jende gazte mordo batek ez baitaki xuxen zer den Herri Urrats; orduan, aurten erabaki dugu Iparraldeko familia guztietarat igortzea egitaraua" dio Mixel Etxeberri.

ERASOEN AURREAN INFORMAZIOA. Ikastolen kriminalizazioa, hizkuntza eta politika nahastea, era guztietako erasoak... Hego Euskal Herrian ongi ezagunak diren hitz eta kontzeptuak dira, baina Iparraldean ere urteak joan urteak etorri era horretako kanpaina sistematikoa jasaten ari dira. Gainera, euskarak ez du Ipar Euskal Herrian inolako ofizialtasunik ezagutzen, horrek dakartzan era guztietako oztopo eta zailtasunekin, hizkuntza defenditzeko zein garatzeko orduan.

Seaska giro horretan bizi da aspalditik, batzuen erasoen eta gehienek ezjakintasunaren artean, urte askotako lan handiak giza sektore askorengan fruiturik azaleratzen ez duela ikusiz, eta lehenago ere irudi arazotsu horri aurre egiteko ahaleginak burutu baditu ere, aurten informazio eta harreman publiko kanpaina zabalarari ekin diote Iparralde osoan. Mixel Etxeberri Seaskako lehendakariak kontatu digun bezala, "aspalditik

jasaten ari gara horrelako erasoak, eta horregatik kanpaina bati ekiteko garaia eta beharra zirela uste genuen".

Alde batetik, Ipar Euskal Herrian gehien irakurtzen den egunkaria, frantse-

tzaren lehen zein bigarren mailan) filosofia, funtzionamendu, irakaskuntza maila, zerbitzu eta azpiegiturei buruzko informazioa eman zaie.

Baina prentsa idatziaz gain, Seaskak euskal irratia erabili izan ditu euskaldun etxe guztietara iristeko asmoz, eta familia frankofonoengana iristeko irriti nagusietan eguraldiaren informazioa babestera ere heldu dira. Honetaz guztiaz gain, Seaskakoek mintzaleku publiko bat antolatu dute eta beren mezua Iparraldeko hautetsi eta botere publiko guztiei ere bidali diete, dena ahalik eta jende gehien eta garrantzitsuenarengana iritsi asmoz. Azkenik, martxoaren 31n Ipar Euskal Herriko ikastola guztietan "ateak zabalik" delako eguna egin zuten, ikasleen gurasoentzat baina batez ere arrazoi bat ala beste medio orain arte beren seme-alabak Ikastolan sartu ez dituzten gurasoei begira.

Argi geratzen den moduan, oso kanpaina zabal eta garrantzitsu batetaz ari gara, baita esfortzu ekonomikoari dago-kionez ere, baina Iparraldean ikastolek oraindik ere bizi duten egoera zaila ikusirik, Seaskak horren behar garbia gogorazti du. Diotenez, jasandako erasoak oso garrantzitsuak izan dira, urte askotan zehar gainera, eta gizartearen artean ezjakintasuna zabaltzera lagundu izan dute. Orduan, kanpaina aurrera eramateko erabakia harturik, lehenbiziko gauza ikastolen berezko ahultasunak ezagutzea zen, prestatu beharreko kontraerasoaren mezu eta funtsa erabakitzeke, eta horretarako

inkesta bat egiteari ekin zioten, batetik azken urteetan sartu diren guraso berriei eta bestetik ikastolara haurrak eraman ez dituzten gurasoei.

Hortik guraso guztien gan arruntak diren kezkek jaso dituzte, hala nola, irakaskuntzaren kalitatearekin zerikusia dutenak, baina beste alde batetik, ikastolei zuzenean eragiten dieten kezkek ere azaleratu dira, hots, lehenago aipatutako irudi okerrarekin zerikusia dutenak, hizkuntza eta politika nahastearen irudiarenak, alegia. Beste alde batetik, Seaskako arduradunak beste puntu batetaz konturatu dira, hau da, erabiltzen

□ Jende asko ikastoletan ez dela frantsesik ikasten usteria iritsi da, nahiz eta datuek ustea gezurtatu

sezko "Sud Ouest", martxoko hiru astez -astelehen, ostegun eta larunbatetan- Seaskaren mezua zeraman orri Erdiko gehigarriarekin kaleratu da, errepede nagusi guztien ondoetan publizitate kartel handiak kokatu dituzte eta kanpainaaren amaieran aipatutako egunkarian gehigarri koloretsua sartu zuten. Euskarazko eta frantsesezko triptiko deigarri honetan Iparraldeko hiritarrei ikastolen (hezkun-

■ 1.858 ikasleen premiak

Ipar Euskal Herriak biltzen dituen milioi laurden biztanleen artean, soilik hirutik bat da bertoko hizkuntzan aritzeko gai, eta are okerrago, hamarkadaz hamarkada kopuru hauek urritzen doaz, euskal hiztunen batz besteko adina zahartzen doan bezalaxe. Iparraldeko euskaldun gehienek 50 urtetik gora dituzte, eta argi dago haur eta gazteek erabiltzen ez duten hizkuntza bat kondenatua dagoela. Horra hor, beraz, beste askoren artean Seaskaren lanaren beharra.

Gaur egun Ipar Euskal Herriko sei ikasletik batek euskaraz ikasten du; zehatzago esatearren, Seaskaren ikastolek bakarrik 1.858 ikasle biltzen dituzte, 23 ikastetxe, hiru kolegio eta lizeo batean, baina oraindik kopuruok handitzeko lan handia egiteke dago. Orain, Seaskako arduradunen kezka nagusia garapena da: *"Horrekin loturik eraikuntzak daude, bizpahiru kolegio eraikitzeke ditugu-eta, gehi lau pabost ikastola, eta horregatik botere publikoekin negoziatzen ari gara, guk zerbitzu publiko bat eskaintzen dugulako; baina ez hori bakarrik, gure helburua ez delako eraikin mordo bat izatea, klaseak ematea baizik"* dio Mixel Etxeberri.

Baina noski, beren ekimen guztiak aurrera eraman ahal izateko botere publikoen borondateaz gain herriaren laguntza pertsonala eta ekonomikoa behar dituzte, eta honetan garrantzi handikoa izan ohi da Seaskaren urteroko jaia, Herri Urratsen

alegia, bildutako pertsona eta sos kopuruak. Esaterako, iazko edizioan jaiaren mozkinak milioi bat liberara (25 milioi pezeta) iritsi ziren, eta aurten kopuru hori gainditu nahi dute. Aipatutako milioi liberatik 400.000 libera (10 milioi pezeta) aurten irudi eta harreman publiko kanpaina zabalean gastatu dituzte, beste 200.000 (5 milioi pezeta) Seaskaren funtzionamendurako bideratu dira eta gainontzekoa hainbat ikastetxeren mantenu eta segurtasun arauak betetzeko erabili da. Maiatzaren 6 honetan aterako duten diruaz, berriz, oraindik ez dute zehatz-mehatz erabaki zer egingo duten, horrelakorik Seaskaren Ikastola Kontseilu Nagusiaren aurrean aurkeztuko diren proposamenen artean erabakiko baita, baina aurreratu digutenez normalena zati bat Seaskaren funtzionamendurako, beste bat eraikuntza eta mantenu gastuetarako eta azkenekoa ekimen zehatzetarako erabiltzea litzateke. Seaskako zuzendariaren hitzetan, *"hori guztia biltzen den diruaren arabera. Guk iaz baino gehiago jaso nahiko genuke, noski, baina hori ez dago gure esku"*. ●

■ Urruneko ikastola, inaugurazio ekitaldian.

IKASLE KOPURUAK SEASKAN

Iturria: Seaska

	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Ama eskola (2-5 urte)	527	692	605	573
Lehen maila (6-10 urte)	637	262	725	769
Kolegioa (11-14 urte)	282	75	347	404
Baionako lizeoa (15-17 urte)	69	92	99	113
Guztira	1.515	1.121	1.776	1.858

duten murgiltze eredu (haurra euskaraz ikasten hasi eta pixkanaka frantsesa sartu, beti ere komunikazio hizkuntza euskara delarik) ez dela behar beste eza-guna gurasoen artean, eta, ondorioz, hauetako askok ikastoletan ez dela fran-

tsesik ikasten ustera iritsi dira, nahiz eta datuek ustea gezurtatu. Etxeberriren hitzetan, *"frantsesa halabeharrez irakatsi behar dugu eta irakasten dugu, horretarako kontrolak ere izaten ditugu-eta; kontutan hartu behar da, gainera, nahiz*

eta euskaraz ikasi azterketa guztiak frantsesez direla, Frantziako estatu osoan azterketa eredu bakarra dela (azterketa ez du ikastolak egiten, hezkuntza arduradunek baizik) eta horietan gure ikasleek betidanik emaitza oso onak izan dituztela".

Guraso erdaldunek azaleratutako beste kezka nagusi bat beren seme-alaben etxeko lanak segitzeko arazoak izan ditzaketela omen da, baina Seaskak honi zein aipatu beste guztiei aurre egiteko asmo tinkoa erakutsi du.

Arazoak arazo, Mixel Etxeberri itxaropentsu ikusten du etorkizuna: *"inkeste euskaraz ikastea ongi ikusia dagoela erakusten dute, baina pauso hori ematerakoan informazio eskasa eta aipatu erasoak izaten dira; beraz, horrexegatik egin dugu informazio kanpaina"*. ●

HERRI URRATSEKO EGITARAUA

	Haurren txokoa	Araba	Gipuzkoa	Lapurdi
10:00etan	Haur Kanta Txapelketa			
11:00etan	Pailazoak	Herri kirol saioa (Aimar Irigoien)		
12:00etan	Hazparneko Antzerkia		Selektah Kolektiboa	Jean Mixel Bedaxagar kantaria
13:30etan	Haur Kanta Txapelketa			
15:00etan	ETBren Betimu karaokoa			
16:00etan			"Bakailau" eta rock musika	Mikel Telleria
17:00etan				Imuntzo eta Beloki

EN PARLANT JE
PEUX TE PEINDRE
MA VIE

**HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOZTUKO DIZUT.**

HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA.

2001 HIZKUNTZEN URTE EUROPARRA

ESANAK ESAN, EUSKARA

**EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO**

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

Maiatzaren 6an Bilboko Etxebarria Parkean Euskal Eskola Publikoaren festa egingo da. X. urteurrena den honetan antolatzaileek mezu bat zabaldu nahi dute jendearen artean, XXI. mende honetan oraindik gainditu beharreko mugak ugariak direla.

HAMARGARREN EDIZIORAKO GURASOAK ELKARTU DIRA

Euskal Eskola Publikoa XXI. mendean sartu da eta ongi etorria eman nahi dio erronka eta itxaropen berriei. Horregatik Hizkuntzen Urte Europarra ospatzen den 2001. urte honetan jai handia prestatu du maiatzaren 6rako Bilboko Etxebarria Parkean. Hamargarren edizio honek "Mugak gaindituz" izango du lelo nagusia, oraindik ere irakaskuntza publikoak gainditu beharreko oztopoak handiak direlako, euskaraz izateagatik, plurala izateagatik, kultura artekoa izateagatik, lege arazoak tartean daudelako... eta hauei aurre egiteko oraindik lan handia egin beharko delako.

Festa nagusi honek helburu argiak ditu, hala nola, euskal eskola publikoa kalera atera eta bere irudi publikoa indartu, bere kalitatea aldarrikatu, guraso elkarte guztiak inplikatu eta eskolaren aldeko borroka indarberritu, leloak dioen bezala oztopatzen duten mugak gainditu asmoz.

HISTORIA LABURRA BAINA ASMO HANDIAK. Euskal Eskola Publikoa, gaur ezagutzen dugun bezala,

■ Euskal Eskola Publikoak jaiaren X. edizioa beteko du aurten Bilbon.

Euskal Autonomia Erkidegoan behintzat 1993ko lege batekin sortu zen, ordura arte ez baitzegoen irakaskuntzari buruzko euskal lege autonomikorik, nahiz eta horren eztabaidak dozena erdi urte lehenago hasi. Urte horretara arte zeuden hiru sareak (publikoa, pribatua eta ikastolen mugimendua) bi bihurtu ziren, ikastolei

publikotasunaren edo sare pribatuan sartzaren alternatibaren artean erabakiarazi zitzaizkion. EAEko gaurko euskal eskola publikoa beraz, lege eta prozesu horien emaitza da, Ana Izagirre Euskal Herriko Gurasoen Elkartearen lehendakariak azaltzen digun bezala. Dena den, berak aitortzen du, oraindik gauza asko egiteko

■ Euskal Eskola Publikoa 1993ko lege batekin sortu zen EAEn.

□ **Aurten Euskal Eskola Publikoaren festan Euskal Herriko Ikasleen Elkartearen (EHIGE) sorrera nabarmenaraziko da**

dagoela: "Euskal Eskola Publikoaren legea beharrezkoa zen eta ateratzeko garrantzitsua izan zen, baina oraindik gauza garrantzitsuak geratu dira bidean, hala nola, gure hezkuntza sistemarekin egin nahi duguna; koska zera da, zer nolako hezkuntza sistema nahi dugun?"

ALBERTO ELOSEGI

Horri heltzeko, legean gauza dezente aldatu beharko lirateke, eta egiten ditugun kanpainak hortik joaten dira, ezta baida hori sortu asmoz”.

EAEko ikastetxe publikoez gain, erakunde honek Nafarroako Sortzen sarekoak eta Iparraldeko Ikas-Bi sarekoak biltzen dituela esan behar da.

Gauzak horrela, antolatzaileek azpimarratzen duten moduan, milurteko berrian etorkizunari ateki behar zaizkio, baina orain arte aldarrikatutako helmuga gogoa izanik, hau da, etorkizuneko irakaskuntza izatea, erronkei erantzuten diena, guztion artean eta guztiontzat eraikitakoa, norbanakoari zein kulturari moldatutakoa; handia edo txikia, herrikoa edo hirikoa, baina azken finean euskal eskola publikoa.

Hori guztia kontuan hartuz, oraingo helburua -eta baita leloa ere- legeak, biziak eta lurraldetasunak sortzen dituzten mugak eta oztupoak gaintzea dute, muga pertsonal, sozial, administratibo zein legalak alegia, eta horixe bera aldarrikatuko dute Euskal Eskola Publikoaren X. Jai honetan.

EHIGEREN BATAIO PUBLIKOA.

Aurten gainera festa honetan Euskal Herriko Ikasleen Gurasoen Elkartearen

gurasoak biltzen ditu (81.000 Bizkaian, 45.000 Gipuzkoan, 23.000 Araban, 50.000 Nafarroan eta 3.000 Ipar Euskal

Herrian) eta helburu nagusi batzuekin sortu da. Hain zuzen, herrialde bakoitzeko ezberdintasunak kontutan hartuz berezko hezkuntza sistema, euskal hizkuntza eta kultura defendituko dituzten hezkuntza-

ekimenen alde lan egitea, Euskal Herri osoan euskararen ofizialtasuna defendatzea, eskola euskalduna, dohainekoa, bateratzailea, aurrerakoa, berritzailea, autonomia eta demokratikoa bultzatzea, seme-alaben heziketarekin zerikusia duten gaietan erabakitzeke ahalmena izatea edota eskola ingurune sozialean uztartzea helburu nagusi hauetako batzuk dira.

DEBEKATUTA DAGO

ASPERTZEA. Jaiaren antolatzaileak berez Euskal Herriko guraso elkarte guztiak izan ohi dira, baina aurten Bilbon izango denez Bizkaiko Elkarteak hartu du erantzukizun

nagusia. Hauek prestatutako egitarau zabalean denetarik izango da. musika ekitaldiak, kale animazioa txistulari, hankaluze eta musika taldeekin, herri-kirolak eta dantzak bezalako ikuskizunak, umeentzako puzgarri eta ohe elastikoak, antzerkia, txotxongiloak zein pailazoak, denetarik jolasak eta tailerrak... Goize-

“Euskal Eskola Publikoaren legea beharrezkoa zen, baina oraindik gauza garrantzitsuak geratu dira bidean”
ANA IZAGIRRE

ko 10:00ak eta gaueko 20:00ak bitarteko egitaraua bukagaitza da. Bilboko Etxeberria Parkean egingo diren hainbat ekitaldiak berri alboko taulan duzu ●

EAEko EREDUEN BILAKAERA

	1982-1983	1988-1989	1993-1994	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002
A	61,7	65,5	55	41	37,8	34,5	21,57
B	8,5	14,4	17,5	20,3	21	22	28,40
D	12	19,3	26,5	38	40,4	43	50,03

*3-16 urte bitarteko ikasleak

-Datuak ehunekotan

sorrera nabarmenaraziko da. Erakunde hau aurtengo martxoaren 30ean jaio zen Bilboko Guggenheim Museoa eginiko ekitaldian, iazko maiatzaren 10ean

EUSKAL ESKOLA PUBLIKOAREN FESTAKO EGITARAUA

	Lehen gunea	Bigarren gunea	Hirugarren gunea
11:00etan 12:00etan		Larrabetzuko eskolako bertsolariak eta graffiti tailerra	Txistulariak Trikitalariak
13:00etan	Herri kirolak (Iñaki Perurena)	Poxpolo eta Mokolo	
13:30ean 15:30ean	Takolo, Pirritx eta Porrotx	Tapia eta Leturia	Bihotz Alai dantza taldea
15:30etatik aurrera	Hemendik At, Txapel Punk eta Idi Bihotz		

Donostiako Kursalen hasitako prozesuari bukaera emanez. Elkarteak Euskal Herri osoko 202.000 inguru ikasleren

MONIKA DEL VALLE

■ Sortu berri den Euskal Herriko Ikasleen Gurasoen Elkarteak 202.000 bat haurren gurasoak biltzen ditu.

EMAKUMEZKOEN ORGASMOA

Zorionez, joanak dira emakumeari plazererako gaitasuna ukatzen zitzaioneko garaiak. Garai victoriarreko debeku eta bekatuei urrundik begiratzen diegu XXI. mende honetan. Eta XX. mendeko sexologiaren "aitai", aldiz, eskerronez. Freud, Reich, Masters eta Jhonson, Kinsey eta enparauek emakumeak orgasmoa bazuela esan zuten. Eta orgasmo hori simultaneo izan zitekeela. Eta multiplea ere bai. Eta tartean G puntua ere agertu zen. Emakumeari sexualitatearen ateak zabaltu zitzaizkion. Ala ez? Mintzakide izan ditugun sexologoek garbi dute erantzuna: gizonezkoen eredua saldu diete emakumeei eta hauek euren sexualitate propioa berreskuratzeke dute oraindik.

Testuak:
Nagore Irazustabarrena

Orgasmoa erantzun sexualaren fase bat da. Estimulazioak hainbat aldaketa fisiologiko eragiten du: genitalen baso-kongestioa, erritmo kardiakoaren azelerazioa, izerdia, tentsio muskularraren igoera... Tentsio sexualak gora egin dezake muga batera iritsi arte. Muga gainditzean tentsioaren deskarga gertatzen da; muskulu genitalen kontrakzio espasmodiko eta inboluntarioa, orgasmoa.

Gizakia gizaki denetik ditu emakumeak orgasmoak (edo agian lehenago, aurreago ikusiko dugun moduan, hainbat ikerlarik primate emeetan ere orgasmoa badela defendatzen baitu). Baina gure gizartean badirudi XX. mendean deskubritutako zerbait dela. Sarritan ahaztu egiten dugu beste kultura eta garai batzuetan sexualitatea modu askeagoan bizi izan dela (edota bizi dela egun). Mendebaldeko zibilizazioaren hastapenetan dagoeneko Hipocrates, Platon eta Aristotelesek sexualitatearen inguruko idatziak plazaratu zituzten. Hor dago, halaber, Ovidio poeta erromatarren "Ars amatoria" gida. Mendebaldetik urrun, Mallanga Vatsayana indiarrak ere Antzin Aroan idatzi zuen "Kama Sutra" ezaguna. Erdi Aroa eta Aro Modernoa ere oparok dira, mendebaldean nahiz beste hainbat kulturatan, sexualitateari buruzko gida praktikoa zein ikerketa lanetan. Egia da, orohar, iritsi zaizkigun idatziek gizonezkoen sexualitatea dutela jomuga. Baina egia da, halaber, emakumeari ez zaiola plazer ukatzen.

Ukazioa moral victoriarrek ekarriko zuen XVIII. mende bukaeran. Emakumea ez zen plazer sexualerako gai. Ugalketa zen haren funtzioa. Emakumezkoen orgasmoa, kontzeptu gisa, ez zen existitzen. Eta egoera honetan ez zen aldaketarik izango XIX. mendearen amaiera arte, sexologia zientzia bezala jaio zen arte.

Reichek eman zion jarraipena. Berak banatu zuen lehen aldiz gizakiaren erantzun sexualaren zikloa lau zatitan. Orgasmoa zikloaren hirugarren zatia da eta Reichek ez du bereizketarik egiten emakumezkoen eta gizonezkoen orgasmoen artean. Alfred Kinsey eta emakumezkoen jarrera sexualei buruzko azterketa (1952) etorri ziren ondoren eta honen atzetik Masters eta Johnson eta heziketa sexualaren garrantzia.

SEXOLOGIAREN "AITAK"

Krafft-Ebing sexologiaren aita deitua bada ere, zientzia honen benetako "aita"

Sigmund Freud-Havelock Ellis bikotea dela esan genezake. Bietan ezagunenak, Freudek, bi orgasmo mota bereiztu zituen emakumezkoetan: orgasmo baginala eta orgasmo klitorideoa. (Egun bereizketa hori baztertua dago).

Bikoteak ekindako bideari Wilhem

□ Aro victoriarrean emakumea ez zen plazer sexualerako gai. Ugalketa zen haren funtzioa. Orgasmoa ez zen existitzen

□ Orgasmoak plazerrean dakarrela ukaezina da, plazer puntuala bada ere.

Baina plazerrean ez da orgasmoa soilik

AURRERAPAU-SOAK? Prozesu honetan emandako "aurrerapausoak" horrela laburbiltzen ditu Anne Dickson-ek "The Mirror Within" lanean: "Lehen aldaketa esanguratsua orgasmo klitorideo

eta baginalen arteko bereizketa izan zen. Handik aurrera, orgasmo baginala "emakume sexualki heldu eta asebeteta"ren helburu nagusia bihurtu zen. Hala ere emakume hura ez zen luzaz lasai egon, berehala bigarren moda bat agertu baitzen -orgasmo simultaneoaren bilaketa- denborari arreta berezia jar-

PLAZERRAREN GAILUR ALA MUGA?

■ Euskal orgasmoak

Literatura erotikoa idazkera bezain zaharra dela esan daiteke. Baina hainbeste denboran ereduak ez dira gehiegi aldatu. Egileak gizonetakoak izan dira gehienbat, baita kontsumitzaile nagusiak ere. Emakumezkoen orgasmoaren deskribapena, hortaz, ez da orokorrean kezka nagusia izan. Egun gauzak aldatu egin dira eta badirudi emakumezkoek gizonetakoak adina idazten dutela literatura erotikoa.

Hala ere, Juan Martin Elexpuru Txalaparta argitaletxeko Literatur saileko arduradunak dio euskal literatura erotikoa oraindik emakume gutxi dagoela. *“Euskal Herrian gehienbat gizonak idatzi dute literatura erotikoa eta gizonen ikuspuntutik egin dute”*. Horrek ez omen du esan nahi gizonak ikuspegi sexista batetik idatzi dutenik; *“askotan saiatu izan dira emakumeen lekuan jartzen”*. Saiatzea gauza bat da, baina *“emakumeak sentitzen duena erabat islatzea ezinezkoa da. Sekula ezin daiteke %100ean beste sexua- ren tokian jarri, ez fisikoki eta ez mentalki ere. Nik ez dut inoiz jakingo emakumezkoaren orgasmoa zer den”*.

Segidan euskal literaturako hainbat pasarte erotiko jaso dugu non emakumezkoen orgasmoa deskribatzen den:

“Eta galapan hasi zen,
aurrera-atzera
eta gora eta behera...
eta bihurrika,
suge sorgindu baten antzera...
eta bat, eta bi
eta hiru orgasmo lortzeko gai zen,
inongo arazorik gabe.
Eta orduan,
galaparen erritmoa
lasaiago zebilela,
John Wayne zela esan zidan,
eta barre egin zuen
neskatoen moduan”

Paddy Rekalde
Sex 15, “Sex Abaroa”

■ Zertarako balio du orgasmoak?

Goiko galderaren erantzuna erraza da sexualitatearen ikuspuntutik heltzen badiogu. Zertarako? Plazerrarako. Baina badirudi zenbaitentzat arrazoi hau ez dela nahikoa eta ugalketa prozesutik begiratzen diote gai honi. Horrela, azken urteotan hainbat teoria mahaigaineratu da emakumezkoen orgasmoari “justifikazio” biologiko bat topatu nahian.

Gizonengan, orgasmoa ejakulazioa errazten duen adaptazio baliotsutzat jotzen da, baina emakumezkoen obuluen fekundazioan euren orgasmoak ez du zerikusirik. Horregatik hainbat ikerlari eboluzionistek (Symons-ek 1979an, Gould-ek 1987an edo Fox-ek 1993an) orgasmo femeninoa gizonetakoaren azpiproduktu ebolutibo hutsa dela esan izan du. Stephen Jay Gould-ek esaterako “istripu”tzat jo zuen. Ikerlari hauetako batzuk, emakumezkoen orgasmoak ezertarako balio ez duenez, extintzio bidean egon daitekeela esatera iritsi dira. Natalie Angier biologoak *“Woman. An Intimate Geography”* liburuan ironikoki dioen moduan: *“Eboluzioaren gorpilaren zorigaitzoko astindu bat, eta zuntz horiek agian ez dute inoiz gehiago erreazio- natuko”*.

Beste askok, aldiz, selekzio naturalaren prozesuaren ondorioz lortutako benetako adaptaziotzat jotzen du. Alegia, emakumearen orgasmoak ugalketa ahalmena hobetzen laguntzen duela diote. Baina nola? Ikerlariak ez dira adostasunera iritsi.

Morris-ek 1967an eta Eibl-Eibesfeldt-ek 1989an orgasmoak bikotearen lotura sortu eta estabilizatzen laguntzen duela defendatzen dute. Hrdy-rentzat, aldiz, (1981) orgasmoa emakumeak gizonetako ugarirekin harreman sexualak izan ditzen motibatzeke mekanismoa da. Alexander (1979) eta Alcock-en (1987) esanetan emakumeak bikotea osatzeko orduan selektiboak izatea ahalbidetzen duen indikatzailea da orgasmoa.

tzea eta bikotearekin sinkronizazio perfektua eskatzen zuena. Helburu berri horrek ahalegin dezente eskatzen bazuen ere, askok lortu zuen, baina, zoritxarrez, denbora gutxira ikerlariak

emakumeek orgasmo multipleak izan zitzaketela deskubritu zuten. Horrela ‘emakume sexualki heldua eta asebetea’ ez zen bakar batekin konformatu. Orduan “G” puntuaren (Grafenberg)

■ Birginia Ezeiza eta Amaia Makazaga sexologoak.

Baina hipotesi adaptazionista hauen artean espermaren erretentziorako mekanismoaren hipotesia da zabalduena. Orgasmoak espermari eusteko balio duela, alegia. Morris-ek (1967) eta Levin-ek (1981) diote orgasmoaren ondorengo logura eta nekeak emakumea etzanda gelditzera bultzatzen duela eta horrela inseminatutako esperma gutxiago galtzen dela. Fox (1970) eta Singer-en (1973) iritziz, erretentzio mekanismoa aktiboagoa da: orgasmoaren bidez esperma xurgatu egiten da. Azken hipotesi honetan oinarrituta Smith-ek 1984an orgasmoak emakumeari espermatozoideak hautatzeko aukera ematen ziola esan zuen. Baker eta Bellis-ek (1995) adierazi bezala azken hipotesi honek orgasmo femeninoaren eta lehia espermatozoien arteko lotura ezartzea ahalbidetzen du. Horrela, orgasmoak espermaren erretentzioan nolabaiteko kontrola emango lioke emakumeari. Orgasmoa kalitate handieneko gizezkoen espermatozoideak aukeratzeko mekanismoa litzateke, azkenean. Baina nola neurtu gizezko baten "kalitatea"? Aditu batzuek geneen "asimetria fluktuan-te"an bilatu nahi izan dute erantzuna. Hipotesi honen laburpen sinplea ondorengo litzateke: kalitate gutxiko geneek asimetriki sortzen dituzte gizakien gorputzean. Gizezko asimetrikoekin izandako harreman sexualetan orgasmo gutxiago omen dituzte emakumeek. Azkenean, gizezko asimetrikoek aukera gutxiago dute ugaltzeko. Zientzia fikziotik gertuago dirudien hipotesi hau frogatze aldera, Palmer eta Strobeck-ek hainbat gizezkoen belarri, oin, eskumutur eta ukalondo neurtzen jardun zuten. Baina ikerleek beraiek onartu behar izan zuten "ikerketa berrien zain egon beharra dagoela hipotesi hori baieztatzeko". Federico Guillen eta Gemma Pons antropologo valentziarren esanetan, ez hipotesi hau, ez aipatutako gainontzekoak, sustengatuko dituen oinarririk ez da topatu.

Bitartean, eta ugalketaren ikuspuntutik jarraituz, ez dirudi jaiotze tasaren gora-beheretan oraingoz orgasmoaren justifikazio ebolutiboak eragin handirik duenik.

Eta, bitartean, sexualitateari helduz, badirudi hainbatentzat galderaren lehen erantzuna (orgasmoak plazererako balio du) nahiko dela ●

aldarrikapena etorri zen". Dicksonen aburuz, "esperientzia sexualaren zati txiki horri neurrigabeko garrantzia" eman zaio.

Iritzi berekoak dira Amaia Makazaga eta Birginia Ezeiza, sexologia lehena eta psikologo-sexologia bigarrena; Sustraia Sexologi Elkarteko kideak biak.

Egungo gizartean emakumezkoen orgasmoaren onarpena berdintasunaren aldeko lorpentzat hartu ohi da. Sexologo hauek dakusaten errealitatea bestelakoa da, ordea. Amaia Makazagaren esanetan, "emakumearen orgasmoa zirkunstantziala da, ez da beti ematen eta ezin da orokortu. Gizonak bere harremanetan orgasmoa bermatua dauka, kontratatuta egiten du beti. Baina emakumeak ez. Eta gizonak isurtzen duenean emakumearen orgasmoa baldintzatuta dago".

Birginia Ezeizak emakumeei eurena ez den erantzun sexual bat saldu zaiela gaineratzen du. "Emakume askok orgasmoa gizonaren isurketaren parekoa dela pentsatzen jarraitzen du eta euren esperientzia ez dute identifikatzen. Orgasmoak dituzten arren, anorgasmikoak direla

pentsatzen dute".

ORGASMOA ETA PLAZERRA.

Orgasmoak plazerra dakarrela ukaezina da, plazer puntuala bada ere. Baina plazerra ez da orgasmoa soilik eta horregatik gure solaskideek dedikazioan oinarritutako harremanak aldarrikatzen dituzte.

"Nik, bai mingainaz bai hatzez egiten nizkion laztanak geroz eta gus-torago hartzen zituen. Noizbehinka, plazer espasmo batek eraginda, zangoak ixten zituen azkar eta bortizki baina berehala zabaltzen zituen berri-ro, gonbidatuak bere losin eta musu goxo horiekin jarrai zezan.

Plazer espasmoak eta oihu txikiak.

Hauek sarriagotan suertatzen hasiak ziren. Lehertzeko moduan zegoen. Jadanik ez zen sartzen bere eserlekuan. Eserlekua txiki-txikia geratu zitzaion. Gorputz eder hori kontrolik gabe mugitzen zen. Une horretan, bidaiariren bat sartu izan balitz ere ez ginen konturatuko, ez baikenuen tutik ikusten. Haren eskuek ez zioten uzten nire buruari lorategi zoragarri hortatik alde egiten, eta orduan nire ezpain zoriontsuek lorategiko lorerik ederrena xurgatu zuten azkenengo aldiz.

Oihu luze batez bukatu zen. Orgasmo baten ondorengo isiltasuna nagusitu zen. Trenaren traka-traka-traka eta gure arnasa besterik ez nuen entzuten".

Xabier Etzaniz Rojo

"Eta begiak itxi zituen"

"-Ba esaten nizuena, ezpatarekin sartu da nire aluan, batere arazorik gabe, ondo prestatua bainago, ezin zabalago eta bustiago, eta orgasmoaren amildegian behera erortzen hasi naiz. Atsegin, iritsi denean, nik inoiz sentitu dudana bortitzena izan da, eta gorputza estali dit manta bero batek bezala. Orduan, begiak itxi ditut eta mundu esmeraldaz bete da, kolore berde biziko izartxo ihes-kariek zeharkatu dute nire ikusmen eremua, eta ni Bat naiz, perfektoa, betea, jatorrizko andrea, berezko emea, nik beti izan nahitako Elsa osatua eta burutua, neuk jakin gabe barruan eraman dudana Elsa, Elsa beharrean, Elsaren zirriborroa izan-dakoa hainbeste urtean...

Eta visio esmaradigma izan dut.

-Oso mistikoa- ondorioztatu du Pedrok, ironiaz.

Lucia Etxebarria

"Visio Esmaradigma"

"Ai, gure aurrean iturri,
Jaunak eman dizkin metak!
Hire bihotzak barruan
lekurik ez, ta kanpora
luzatu ditun aihenak.
Zelai zuri-zabala,
aihen-azpi hunan.
Beherago, basa-beltzeko
leizea errekartean...
Etzan hintzananean
San Migeletako ur-biziak
gogora nizkinan.
Sumendi-ahoa
irakiten heukanan.
Salda berotan burni harrotua
aguro goritan ninan.
Ta hire poza leher zanean,
urruma-artean: "Biok bat!"
intziri egin hidanan."

Nemesio Etxaniz

"Eztai-gaba"

"Ibiltari lasai bat bezala galdu
nintzen haren ezpain haragitsuetako
bidetxigor eta ezpondetan; ahoa
haren leize erdian tinkaturik, mihiaz
astindu nizkion sarrerako barrunbe-
ak; pipitatxo mardula atzemanik,
mihi-puntaz zigortu nion, errukiga-
be.

Ezkilatxo baten txilina zirudien.

-Horrelaxe! Xurgatu! Karame-
loa bezala!

Ezpainetan bildurik, kanpaihots
gorgarri bat entzunarazi nion. Inda-
rrez sakatzen zidan burua bere
paradisu zingiratsuren kontra, ia
itomena sentitzeraino. Azkenean,
kobaren sakonenetik orroaka etorri
zitzaion orgasmo basati bat, darda-
raz jarri zuena zein lurrikarak
etxea."

Juan Martin Elexpuru

"Krabelina beltza"

Suzko su sutsuaren sugarretan
amilka
biribilka
egunsentia etortzen, eta itsasoaren
goraldiak
hondarretara baztertutako
landare exotikoen gisan
pasioaren lore asetuak
hotzikara batek ditu hartzen.

Xabier Lete

"Suzko ezpainetan"

■ Hildegarde Von Bingen: orgasmoa Erdi Aroan

Hainbat kulturatan sexologiaren alorra sakonki landua izan zen sarritan iluntzat hartzen diren Erdi Aroko urteetan. Judu eta islamdarrek Antzin Aroko tradizioari eutsi zioten. Tunisian esaterako Sheikh Nefzawi-k arabierazko sexu gida-liburua argitaratu zuen. Txinan berriz "Su-Nui-Jing" gida famatua eman zen argitaratu lehenengoz. Europan plazerra ez zen neurri berean paperera islatu. Dea den, Da Vinci, Vesalius edo Fallopioren ikerketa anatomikoei sexu organu eta funtzioak zituzten hizpide. Kontrakoa pentsatzeko joera badago ere, Erdi Aroan sexu kontuak modu nahiko aske eta naturalean bizi zirela ondorioztatzeko elementuak iritsi zaizkigu. Hor da, esaterako, Hildegarde Von Bingen (1098-1179) monja germaniarraren adibidea.

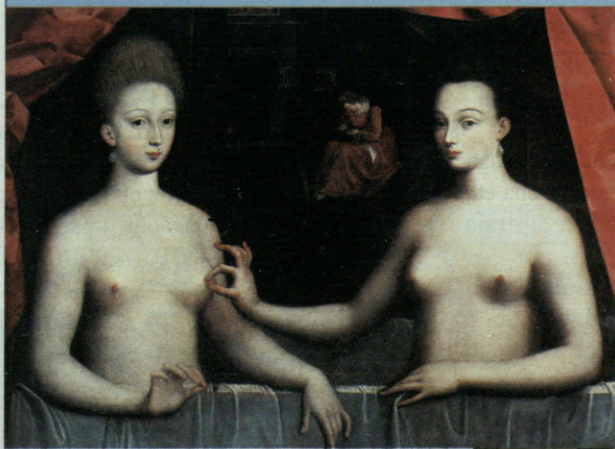
Emakume hau aitzindari izan zen hainbat alorretan. Teologia, naturaren historia eta medikuntzaren inguruko idatzi ugari utzi zuen Hildegardek.

Musika konpositore ezaguna ere izan zen eta egungo hainbat New Age musikaririk haren eragina jaso du.

Besteak beste, sexu harremanen inguruko ikuspuntu positiboagatik eta emakumezkoen ikuspegitik eginiko plazeraren deskripzioengatik dira eza-gunak XII. mendeko emakume honen idatziak. Emakume batek idatzitako emakumezkoaren orgasmoaren lehen deskribapena ere berea da:

"Emakume bat gizon batekin amodioa egiten ari denean, beroa sentitzen du garunean plazer sentsualarekin batera. Plazerra jarduerarekin zabalitzen doa eta gizonaren haziaren isurketan laguntzen du. Hazia bere tokian isuri denean, garuneko bero indartsua jaitsi eta berehala emakumezkoaren organu sexualak uzurtu egiten dira, eta menstruazioarekin irekitzeko prest dagoen guztia itxi egiten da haziari eusteko, gizon indartsu batek bere eskuez zerbait heldu dezakeen modu berean".

Oraindik kanonizazioa iritsi ez bada ere, Hildegarde beatifikatua dago ●

■ Gabrielle d'Estrées eta bere ahizparen erretratua (Fontenebleauko eskola).

"Gizarte honetan orgasmoa gozatu gabe lortu nahi dugu eta hori salto batean Everesteko gailurrera iritsi nahi izatea da. Sexualitatean orgasmoa plazeraren ondorioa da, gailurrera iristeko behetik hasi eta gorainoko bidea egitea". Baina bide hori ez da behar beste jorratzen eta emakumeak lehenbailehen demostratu behar du orgasmora iristeko gai dela. Garai batean emakumeak ez zitzaion pla-

zerrerako gaitasunik onartzen eta Ezeizaren aburuz "mutur batetik bestera joan gara. Orain, bat-batean, superorgasmikoak izan behar dugu". Amaia

■ Thomas Rowlandsonen grabatua.

■ Rajasthan-eko miniatura erotikoa, Indiako tradizio miniaturistaren barruan Mughal estiloan egina.

Makazagak "erronka sexualitate" gisa definitu du egoera.

Eta "erronka sexualitate" horretan plazerraren dimentsioa galdu eta orgasmora lehenbailehen iristeko lehia gailentzen da. "Jokoa luzatu beharrean, moztu egiten dugu. Gure bizitza sexuala,

azkenean, lehiaketa bat da eta, horren barruan, orgasmoa segurtasun elementu bat, erreferentzia bakarra plazererako hezia izan ez den emakumearentzat, gizonarentzat bezala. Segurtasun kodeak behar ditugu plazerrean eta horregatik, dagokigun rola betetzen dugu".

■ Animalia emeek ba al dute orgasmorik?

Arren orgasmoak isurketarekin lotu ohi direnez, gai honek ez du jakinmin edo zalantza handiegirik sortzen adituen artean. Baina emeek, sentitzen al dute orgasmorik? Animalia espezie askotan jarduera sexualen ondorioz, emeek erreakzio fisiko jakinak izan ohi dituzte. Baina plazerrarekin zer lotura duten ez dago jakiterik. Adituek, izatekotan, primate emeengan eman daitekeela diote. Horretarako hainbat ikerketa egin izan da azken urteetan eta *macaca arctoides* espeziearen inguruan egin dira gehienak. 1974an Chevalier eta Skolnikoff-ek espezie honetako eme iker-tuen espresio fazialean oinarritu zuten euren baieztapena. 1980an Goldfootek uteroaren kontrakzioak eta tasa kardio-koaren igoera ematen zirela baieztatu zuen, eta 1989an De Waalek gehiagorik sakondu zuen Chevalier eta Skolnikoffen ikerketa: orgasmoaren ondorioz

etor zitezkeen keinu eta jarrerak sei topaketetatik batean ematen zirela ondorioztatu zuen.

Beste makako batzuekin ere ikerketak egin izan dira. *Macaca fuscata* espeziaren baginaren muskuluen uzkur-dura ikertu zuen Wolfe-k 1984an eta gauza bera egin zuen Burton-ek urte batzuk lehenago, 1971n *macaca mulatta* emeekin. Makakoez gain, beste primate batzuk izan dira ikerketen helburu. Esate baterako, Allen eta Lemmon-ek lehen aipatutako kontrakzioak topatu zituzten *pan troglodytes* espezieko emeetan.

Hauek dira oraingoz zientziak goian egindako galderari eman diezazkiokeen erantzunak. Eta, hala ere, aditu batzuentzat ebidentzia horiek ez dira nahikoa. Aipatutako espezieen emeek nolako plazerra sentitzen ote duten erantzunik gabeko galdera da ●

KEMEN Musikagintza

Managment eta kontratazioa

gure artistak

**DOKTOR DESLAÏ
IZOTZ
SANCHIS Y JOCANO
MO' MAU
JEXUXMAI LOPETEGI
& NOIZBEHINKA
JOUSILOULI
MIXEL & CAROLINE**

folk Kubatarra

**FUERZA LATINA
SONEROS DEL CHANGUY**

rock internacionala

LOON (Irlanda)

reggae gira internazionalak
(Jamaika eta Ingalterra)

Berbena, dantzaldi,
kontzertuak...

**KONTZERTU ARETOA
DAUKAGU**

**DOKTOR
DESLAI
Single
Berria**

**JOUSILOULI
Disko
Berria**

KEMEN Musikagintza
Urbieta 44, behea
20006 Donostia

Tfak: 943 47 06 99 / 656 75 50 21

"Puntu-puntuangoela, bel-tzak bere ahalmen guztia sartu zuen nire barruan, eta bultzaka hasi zen kementsu, nire gizonak klitorisaren igurzte eta titi-muturra horzkatzen zidan bitartean. Ehun tonako kamioia gainetik pasatu balitzait bezala izan zen.

Nire orgasmoa joan eta etorri, joan eta etorri ibili zen olatuka, gero eta bortitza. Garrasi egin nuen eztarria urratu arte, eta leher eginda erori nintzen. Kotoi artean, nire senarraren ahotsa entzun nuen zera esaten: "Zorionak eta urte askotarako!"

Pilar Cristobal

"Esku bakarrarekin irakurtzeko kontuak"

Ezpain likits, esku lizun,
atseginetan jakintsun
bularretik belaunera
haragi biok ikara,
jauzten zaitut, neska lizun!

Hiltzen naizela dirudi:
batetan mila su-ziri
ene burmuinetan sartu...
Botz-uhinak uzten gaitu
hilik garelako dirudi.

Jon Mirande

"Oianone"

"Neskak bazekien zer eta nola egin. Eta mutila esperientzia berrien egarri zen. Bata bestearentzat eginak. Mutilak, izerditan, hormako baldosetan behera irrist egin zuen eta neskak indarra egin behar izan zuen ez erortzeko eta kontzentrazioa ez galtzeko. Jokoa haria ez zen galdu behar. Behin hasitakoa bukatu artean jarraitu eta mantendu behar zen. Kosta ahala kosta. Eta lortu zuten. Lehenengo mutilak. Eta gero, ahal bezala, eskuaz jarraitu zuen neskarrekin, honek ere jolasa amaitzen sentitu zuen arte. Biek eztanda egin eta, baretasunean, aurpegia begiratu eta begietan lotsa ikusi zuten arte.

-Nola deitzen zara?"

Jasone Osoro

"Tentazioak"

GIZONEZKOEN EREDUAN.

Emakumeak bere sexualitate propioa ez duela berreskuratu diote, gizonen sexualitate kodetan mugitzen dela.

"Gugandik espero dena egitera jotzen dugu eta lasai geratzen gara, ondo geratu garelako. Gure eginbeharrarekin kunplitu dugu".

Sexologiaren mundu "ortodoxoa" parametro horietan mugitzen omen da eta gainera patologiak sortzeko joera handia

dagoela diote: "Orgasmoa ez baduzu, anorgasmia duzu". Emakumea plazerrean hezia ez badago, orgasmoa izateko beharra sortu badiote ere, agian ez da lortzeko gai izango" eta horregatik

betetzen dira kontsultak emakumez" diote bi sexologok.

NON DAGO EMAKUMEEN SEXUALITATEA?

Zentzu honetan esanguratsuak dira Carol Rinkleib Ellison-ek duela hilabete gutxi argitaratutako "Women's sexuality" lanean plazaratutako datuak. Inkestan parte hartu zuten 2.311 emakumetatik %70ak orgasmoa antzeztu izan duela onartu

**Inkesta batean
2.311 emakumetatik
%70ak orgasmoa
antzeztu izan duela
onartu zuen.
Gehienek sarritan
egin zutela zioten**

zuen. Horietatik hiru laurdenak sarritan egin ohi duela erantzun zuen. Liburu honetan ez da arrazoirik aipatzen. Baina egungo sexu harremanak koitoan oinarritzen dira gehienbat eta "Nuevo infor-

me Kinsey sobre sexo" lanean argitaratu-tako datuen arabera emakumeen erdiak ez du koitoarekin gozatzen (beste egile batzuek portzentajea %75era iristen dela diote). "Orduan, zer saltzen ari dira" dio Makazagak, "non dago hor emakumearen sexualitatea?".

Duela urte batzuk ez zegoen inon, haren existentzia ukatu egiten zen. Egun, solaskide izan ditugun sexologoek arabera, emakumeen sexualitatea ez da existitzen ez bada gizonezkoen sexualitateari lotuta.

Azken mendean emakumezkoen sexualitatean emandako pausoen onurak zabaldu dira urtetan; orain diskurtso berri batek hori guztia zalantzan jartzen du. Hortaz, nondik jo behar da? Zein da emakumeen sexualitate prôpiorako bidea? "Emakumeok gure sexualitatea berreskuratzeke gure plazerra deskubritu eta landu beharko genuke". Ezkor ageri dira, ordea; ez dute iraultza sozialik espero. Aldaketa indibidualen, pertsonalean ikusten dute aukera bakarra. "Baina horretarako lehenengo emakumeak mugak eta zailtasunak dituela onartu behar du" ●

■ Die Jungfrau, 1913. Gustav Klimt.

HARTU ARGIA ASTERO

■ Urtebetean 46 ale

■ Euskal Kulturaren Urtekaria doan

■ Orain harpidetuz gero,
gure azokako opari bat zuretzat

■ Zure helbidean jasoko duzu merkeago

■ Gure azokako produktuetan deskontu bereziak

■ Zozketa eta eskaintza berezietan
parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

Aimar Olaizola

“AIMAR PILOTARI JAIOA DA,

P E R F I L A

Gerrikoa baino estuago zilborrestea, anai jokatzan dute beste ezeren gainetik. Baina partidak ezin 22na berdinduta utzi! Jokoan bezala, izakeraz ere gazteenak berezkoa du gauzak datozen bezala botatzea. Erantzun hotz eta hausnartuagoak ditu zaharrenak. Egindakoa omen da, baina ikasi adina erakutsi du dagoeneko txapelketan. Dena aurka bazuen ere, enpresari jo zion bere ezker kolperik onena. Anaia beti ondoan izan du esku bat botatzeko, kailoak lehertuta bada ere. Elkarren botilero onenak dira, nola frontoian, hala garaipenak festan ospatzerakoan...

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Alberto Elozegi

• **Jaio:** Goizuetan, 1975ean.

• **Pilotaria.**

• **Irabazitako txapelketak:**

Eskuz-binakakoa: 1999. eta 2.001. urteetan.

Eskuz-binakako munduko txapeldun: 1995ean.

Nafarroako txapeldun afizionatu mailan 1995ean.

Elgetako txapeldun afizionatu mailan, 1995ean.

• **Neurriak:** Pisua: 84 kilo. Altuera: 1'84 metro

• **Debuta:** 1996ko Apirilaren 13an, Elizondon.

• **Enpresak:** Alti, Aspe eta egun Maesku 2.000an dago.

C U R R I C U L U M A

Asier Olaizola

NI BERRIZ, EGINDAKOA"

Nola gogoratzen dituzue txikitán, txaparen altuera ere ez zenutenean frontoian sartutako orduak?

AIMAR. Goizuetan ume denak ibiltzen dira orain ere pilotan, futbolerako ez baitago tokirik.

ASIER. Goizuetak 900 biztanle inguru ditu eta hiru frontoi. Futbolariak ere atera izan dira (Bakero anaiak eta Etxeberria), baina hemengo umeak beti frontoian sartuta daude, eta telebistan hainbeste ematen duten honetan, gehiago.

■ **Zuek pilotari ateratzeko amak eragin handia izan omen du...**

AIMAR. 9 urterekin hasi eta 18 urterekin kotxeko gidabaimena atera arte partida asko jokatzen genituen. Amak atera zuen gidabaimena eta berak eramaten gintuen batetik bestera. Asko mugitu zen, gure partidetara bakarrik ez, besteetara ere laguntzeko.

ASIER. Gainera, egunero kirola egingo aritzen gara, eta arropa garbitzen nahikoa lana izaten du!

■ **Berezkua duzue edo landua?**

ASIER. Aimar da "pilotari jaioa" esaten dena. Txikitatik zituen izugarritzko kalitateak. Ni,

berriz, egindakoa naiz. Orain arte egin ditudan gauza denak izan dira orduak sartuta eta ikasita. Batzuek berezkoarekin jaiotzen dira, eta beste batzuek lan gehiago egin beharra dute horien mailara iristeko. Gimnasioan eta mantentzen

tzeko ordu berak sartzen ditugu, baina teknika hartzea gehiago kostatzen zait. Entrenamendu bereziagoak behar ditut.

■ **Bakoitzaren jokoa nolakoa da?**

• **Jaio:** Goizuetan, 1979an.

• **Pilotaria.**

• **Irabazitako txapelketak:**

Asperen bigarren mailako buruz buruko txapelduna.

Donostiako torneo Elkoroekin, 1999an.

Naxerako torneo Zezeagarekin, 1999an.

Elgetako txapeldun kadete mailan, 1994an

• **Neurriak:** Pisua: 83 kilo. Altuera: 1'83 metro

• **Debuta:** 1998an Lekunberrin.

Asegarcerekin

• **Enpresak:** Aspe eta egun Maesku 2.000an.

C U R R I C U L U M A

ASIER. Nik landu beharrekoa aurreko jokoa da: gantxoak... Eta dudana gauzarik onena eskuin kolpea da.

AIMAR. Nik hartu behar dudana, berriz, anaiak asko duen hori da: kolpea. Aurrean nahiko ongi ibiltzen naiz, baina indarra hartzea falta zaidala nabaritzen dut. Ezker gantxoa gustatzen zait gehien.

■ **Elkarren aurka jokatzeko ez omen**

zaizue gustatzen. Nola uztartzen da hori frontoian behar den lehiarekin?

ASIER. Behin frontoira aterata berdin da zein dagoen kontra, eta anaiak zaren ahaztu egiten da. Kontua aurkakoa-ri irabaztea da. Baina aukeran nahiago dut ez anaiaren aurka jokatzeko. Arraroa egiten zait, beti elkarrekin entrenatu eta

aurka jokatu beharra.

■ **Ikusle artetik nola bizi duzue partidak?**

ASIER. Jokatzeko baino okerrago. Sarri urduriago egoten naiz, jokatzeko ari naizenean baino.

AIMAR. Ni ere bai. Partidak jokatzeko ohituta gaude, eta behin frontoira

BERTSOA

Doinua: Aita izena

*Igelak printze, zapoei nonbait
ez zaie hori tokatzen
beren aldeko ez zaiela inoiz
garatxorik ateratzen
bi anai eta bi pilotari
sufritu eta gozatzen
umiltasunak eta dizdirak
ez dute elkar ukatzen
elkar hartuta dira onenak
ezker-eskubi jokatzeko*

Jexux Mari Irazu

zuriz jantzita ateratakoan partidari sartu eta lasai jokatzen dut. Kanpotik begira ari bazara, eta anaia justu samar edo galtzen ikusiz gero, urduri jartzen naiz.

■ **Gazteak zarete. Zer ikasi duzue lehenengo mailan hasi zinetenetik?**

AIMAR. Askok nabaritzen da maila batetik besterako aldea. Bigarren mailan

BIZITZAREN PASARTEA

"Elgetako txapelketa. Urte berean Aimar kadete mailan eta ni afizionatuetan, biak iritsi ginen finalera eta biok geratu ginen txapeldun. Goizuetarako gauza handia izan zen. Jende asko joan zen herritik ikustera. Afizionatutan izan dudak egunik politena izan zen."

partidak motzagoak izaten dira askotan. Atzelariak pilota gehiago entregatzen dute eta huts egin ere bai. Bigarren mailako aurrelariak, berriz, normalean ongi jotzen dute, baina tantoa bukatzea kostatzen zaie. Behin lehenengo mailara pasaz gero, partidak ordubetetik gorakoak izaten dira, besteri tantoa egitea gehiago kostatzen da eta zuri lehen baino gehiago egiten dizkizute.

ASIER. Nik ikasi dudana lasai joka-

BERE HITZETAN

Asier Olaizola

"Orain arte Espainiako Selekzioa ordezkatzeko aritu gara, obligazioz."

Nazioartean Espainia dela indartsuena uste da, eta Euskal Selekzioa egongo balitz denek jakingo lukete non dagoen pilotaren indarra".

Euskaldunon Egunkaria, 2000-06-22

Aimar Olaizola

"Enpresak iaz baino partidu gutxiago jarri dizkit, bai, baina nik esan nien ez nuela erre nahi, gaztea naizela eta asko nabaritzen dudala lehen mailan jokatzea."

Eskuak ere justu izan ditut zenbaitetan eta bertan behera utzi dut pare bat partidu".

Euskaldunon Egunkaria, 1999-08-28

Asier Olaizola

"Buruz buru jokatzeko gaia badaukadala uste dut, nahiz eta oraindik ezkerrarekin asko ikasi beharra dagoen sakeak errestatzen-eta".

Euskaldunon Egunkaria, 1999-03-16

Aimar Olaizola

"Herrian ere beti konparatu izan gaituzte biok, baina ihes egiten diogu guk horri."

Euskaldunon Egunkaria, 1999-08-28

Aimar Olaizola

"Ez da erraza txapeldunaren ordezkatu beharra. Etxeko guztiok eman genion gure babes. Bera nahiko lasai zegoen, hortik aurrerakoa kantxan zeukan demostratu beharra eta egin du".

Euskaldunon Egunkaria, 2001-03-07

"Beste edozein baino nahiago dut anaia botilero. Berarekin dut konfiantzarik gehiena" AIMAR OLAIZOLA

ASIER. Lasaiegi ateratzea txarra da. Tentsio puntu batekin jokatzeko da ona.

■ Elkarren botilero zarete.

AIMAR. Nahiago dut jokatzeko aritu botilero baino. Bestela ere elkarrekin entrenatu eta bizi garen, beste edozein baino nahiago dut anaia botilero eduki. Berarekin dudalako konfiantzarik gehiena.

■ Biak orain "Maesku 2.000" enpresan zaudete, eta biak zatozte Aspetik. Nolakoa izan da bakoitzaren esperientzia?

AIMAR. Nik Aspen hiru urte egin ditut eta oso gustura geratu naiz. Urtebete baino lehen eman zidaten aukera lehenengo mailan jokatzeko. Nik ere erantzun dut, baina partida asko jarri dizkirate eta torneo garrantzitsuak ere bai.

ASIER. Nik hiru urte horietan denetatik izan dut. Hasi oso gustura egin nintzen, baina Espainiako Txapelketa irabazi nuen lehen urtean eta pixkanaka gauzak okertzen joan ziren. Lehenengo urtea oso txarra izan nuen, udan, partida gehien jokatzeko diren garaian oso partida gutxi jarri baitzizkidaten. Txapela irabazi nuen, eta hurrengo urtean, txapel-

dunak bere txapela defendatzeko aukera izan behar duenean, ez ninduten jarri. Baina bukatu behintzat ongi egin dut, txapela batekin, eta horrekin geratu beharko.

■ Asier. "Enpresa batek pilotari bat aurrera ateratzeko %80a bere esku du."

tzea da. Buru askorekin jokatu behar dela. Frontoian lasai egotea eta une bakoitzean zer egin behar den jakitea oso garrantzitsua da.

■ Belaunaldi gazteak zaharragoarekin zer alde du?

ASIER. Esaten da fisikoki oraingo pilotariak lehengoak baino hobekiago prestatuta heldu direla. Kolpe gehiagoko pilotariak direla.

■ Gazte bezala zer beldur dituzue pilota munduan aurrera egiteko?

AIMAR. Zortea izatea da garrantzitsua. Nahikoa da hanka edo behatzen bat haustea aurrera egin ezin ahal izateko. Eskua sendatzen da denborarekin. Baina edozein istripu edo aberia nahikoa da aurrera ez jarraitzeko.

■ Oraintxe sartu zarete pilota munduan. Zein da lehen inpresioa?

ASIER. Orain dela gutxi osatu da "Eskutik" pilotarien sindikatu, eta hori oso garrantzitsua da. Orain arte ez zen horrelako ezer, bakoitza bere aldetik zebilen. Debutatzen duen gazteak gutxieneko soldata bat ezartzea eta gizarte segurantzaz lortzea ditu helburuen artean "Eskutik"ek.

■ Fisikoaz gain psikologikoak zer eragin du?

AIMAR. Badira pilotari batzuk, nahiz eta abildadea izan, psikologikoki ahulagoak direnak, eta segituan etsia hartzen dutelako berea ematen ez dutenak. Azken aldian ikusten da gero eta pilotari

gehiago direla laguntza hartzen ari direnak. Beharra dutenentzat ongi ikusten dut hori. Ni nahiz eta atzetik joan ez dut etsia hartzen, eta lasaia naizenez uste dut alde horretatik nahiko ongi moldatzen naizela.

■ **Motibazio berezirik, txapela baino zerbait gehiago zenuen jokoan?**

ASIER. Urte eta erdian oso partida gutxi jokatu nituen, eta txapelketara atera nintzenean amorru hori nuen. Banekien oso zaila zela irabaztea, baina enpresari erakutsi nahi nion ni ere gai nintzela hor egoteko.

■ **Zer eman dizu txapel horrek?**

ASIER. Nire buruarengan konfiantza handia. Moral aldetik ez nengoen hain gaizki, nahiz eta enpresa aurka jarri, ni enpresari aurre egiteko jarrita nengoen. Txapela irabaztea oso ongi etorri zait jendeak ikus dezan zer gertatu den, eta nire moralala altxatzeko.

■ **Enpresek zer eragin dute pilotari bat aurrera ateratzeko orduan?**

ASIER. Enpresa batek pilotari bat aurrera ateratzeko nik uste %80a bere esku duela. Enpresak pilotaria lagundu behar du eta gero pilotariak erantzun, noski. Bakoitzak du bere lana. Baina enpresa batek ez badu nahi pilotari bat ateratzea, lasai asko du ez ateratzea.

■ **Zer moduz dituzue kailuak?**

AIMAR. Anaia ongi ibiltzen da, baina nik-bi hilabete daramatzat nahiko gaizki. Niri zaina lehertu zitzaidan eta dena hazia izan nuen. Berbena belarrekin enplastuak jartzen nizkion, anti inflamatorioak hartu eta ultrasonidoak. Odolbilda eta tendoi arazoak direnean asteen bitan masajistarengana joaten gara. Behatzak gogor sartuz sendatzen digu. Ez dira gustuko masajeak, sufritu ederrak hartzen ditugu!

■ **Ehiztari amorratuak omen zarete...**

ASIER. Aimar usotan aritzen da eta ni oilagorretan, gehiena. Gure aita ehiztaria izan da beti, eta nik txikitatik izan dut zakurrekiko zaletasuna. Aimar nirekin hasi zen oilagorretan, baina aitak ez du sekula oilagorretarako zakurrik eduki. Gu hezten hasi ginen eta 10-12 zakur

ARGAZKI ZAHARRA

Olaizola anaiak. Asier (ezkerrean), Ander (eskuinean) eta Aimar (tartean).

baditugu.

■ **Aurrera begira zer helburu duzue?**

ASIER. Helburua ahal bada beti

lehen mailan jokatzeari eustea da. Bi txapel irabazteko aukera izan dut, eta ahal balitz besteren bat irabaztea dut helburu. Errekorrik hautsi nahi izan gabe, baina ahal den gehienak irabaztea.

■ **Buruz buruko txapelketak garrantz gustua utzi al dizue?**

AIMAR. Pilotarientzat garrantzitsue-na da. Aurten partida bat irabazi, eta bigarrengoan biok kanpoan geratu gara. Nire ametsa litzateke buruz burukoan txapeldun izatea.

ASIER. Buruz buru ongi aritzeko horretara jarri beharra dago. Nik aurten ez dut aukerarik izan binakako txapelketagatik, eta Aimar eskutatik gaizki ibili delako. Buruz burukoa oso polita da, nahiz eta zaila izan eta aurretik 2-3 hila-bete eman behar dira prestatzen.

AIMAR. Biok nola aurrelariak garen, urte osoa pasatzen dugu 4tik eta 4 eta erditik pilota jotzen. Buruz buruko lehen mailan asko peloteatu behar da 7tik eta 8tik. Sake erretoak ere bai. Horregatik behar izaten dugu hilabete pare bat entrenatzeko. Zaila da, baina uste dut gaia badugula, eta saiatuko gara ●

TXAPELKETA NAGUSIRAKO 2001 GIPUZKOAKO SAILKAPENA

Maiatzaren 11ean

**AZKOITiko
Baztartxo Udal
Antzokian**

22:30 etan

IÑAKI ZELAIA

LUIS OTAMENDI

AMAIA AGIRRE

IMANOL EPELDE

NEREA ELUSTONDO

ARITZ ZERAIN

Maiatzaren 12an

**IRUNgo
Amaia kultura
Zentroan**

22:30 etan

UNAI AGIRRE

EKAITZ GOIKOETXEA

BIXENTE GOROSTIDI

ARKAITZ GOIKOETXEA

ARITZ ARANBURU

JON MARTIN

Antolatzailea:

Gipuzkoako
Bertsotale Elkartea

Babeslea:

kutxa
zuri eskerrak
gracias a ti

Laguntzailea:

ARGIA

“Buru askorekin
jokatu behar dela ikasi
dut. Frontoian lasai
egotea eta une
bakoitzean zer egin
behar den jakitea oso
garrantzitsua da”
ASIER OLAIZOLA

E Z P A

PRINTZA

JARRERA ETA
ASMAMENA

Xabier Amurizaren hitzak dira hauek "BertsoZalea" aldizkarian jasoak:

"Bertsolaritzan, beste arlo guztietan bezala, zikloak izaten dira. (...) Susmoa daukat oraingoan zikloaren behe aldean gabiltzala eta beharbada sasoi bateko aparerra zati batean ez gara iritsiko. Txapelketa nagusiak goraldi iragankor bat ekarriko du, baina laster itzuliko da maila berdintsura. Egoeira politikoak zerikusi handia daukala uste dut (...).

Bertso-trama gaiak jartzeko era interesgarri askotariko bat da. Bertsogintza librea ez da hainbeste aldatuko formatu gisan. Ideiak eta estiloak alda daitezke, baina moldeak gutxi gorabehera berdintsu behar du. Gaiak jartzeko ereduari dago ahalbide ugari eta bariatuen giltza. Ereduaren konprezio bakoitza ez da hainbeste esperimentu gisan planteatu behar, inprobisazioaren agerpen inherentetzat baizik. Inprobisazioa berez eta definizioz hain malguta eta adaptablea izanik, ekitaldi bat garatzeko erak amaigabeak dira. Beste jardun batean esperimentalismoa eman dezakeena, inprobisazioan ez da gaitasun baten aktualizazio besterik. Non dago gakoa? Bertsolarien jarraian eta gai jartzaileen asmamenean. Bertso-trama, molde gisan, askakuntza onetarikoa bat da. Beste kontu bat da trama ona asmatzea, ez bere baitan bakarrik, aurrean egongo den publikoa atxikitzeko modukoa baizik".

UEUKO EGOITZA BERRIAK

UDAKO Euskal Unibertsitateak bi egoitza berri inauguratu ditu. Batetik, Bilboko Erribera kalean UEUren Egoitza Soziala izango dena erosi du Udako Unibertsitateak Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntzaz. Besteak beste, bertatik kudeatuko dira argitalpen gintza eta baita Inguma euskaraz produzitutako unibertsitate mailako edukia biltzen duen datu basea ere. Gainera, bertan kokatuko da UEUren bazkideen elkargunea. Bestetik, hemendik aurrera Eibarko Markeskoa jauretxea izango da UEuko Ikastetxe Nagusia. Bertatik jarduera akademiko guztia gestionatuko da, hau da, jardunaldiak, topaketak, udako ikastaroak eta abar.

TXALAPARTA NAGUSI

TXALAPARTA da Igor Otxoak eta Harkaitz Martínezek osatzen duten Oreka TX taldeak argitaratu berri duen lehen diskoaren protagonista nagusia. 1997an hasi ziren bi txalapartari hauek proiektu honetan lanean eta iazko udan grabatu zuten IZ estudioan. "Quercus Endorphina" lan honetan antzinako txalapartari beste erritmo eta tinbreak gehitu dizkiote. Diskoan gainera hainbat kolaboratzailek parte hartu du, hala nola, Mikel Laboa, Kepa Junkera, Glen Velez edo Justin Vali.

■ Igor Otxoa eta Harkaitz Martínez.

Elkarlaneanek plazaratu duen disko hau zuzenean ekitaldi batekin batera aurkeztuko dute.

LITERATURA LAGUNTZEN

EUSKO Jaurlaritzak onartu berri du euskal literatura sustatzeko 14,5 milioi pezetako diru laguntza (580.000 libera). Horietatik, hiru milioi euskal egileen obrak beste hizkuntzetara itzultzeko baliatuko dira; beste hamar, enpresa eta argitaletxeak nazioarteko liburu azoketan egon daitezkeen lortzera zuzenduko dira; gainerakoa, EAEtik kanpo ekitaldiak antolatzeko erabiliko da.

ARTE EDERRA MUSEOETAN

DUELA urtebete itxi zituen bere ateak Gasteizko Arte Ederretako Museoak berritze lanak egiteko zeudela-eta. Museoa osatzen duten bi

H I T Z B I T A N

- Jose Luis Lizundia Euskaltzaindiako idazkariorde-kudeatzaileak zera zioen "El Pais"en: "Gaur eguneko nobedadea da euskara bera gatazka politikoaren zurrumbillean sartuta izatea. Hizkuntzaren zoritxarrerako arazo hau areagotu egin da (...)"
- Laura Mintegiren ustez, "Euskal literaturan askotan falta zaiguna da simulakrorik gabe edozein gairi heltzea (...). Askoz ere errazagoa da asmatutako istorio arruntak egitea, bestelakoek askoz ere zintzotasun handiagoa eskatzen dutelako (...). Emakumeon kasuan gure eskizoz"

L A K

HAIZEAK UTZI DUENA

Bi mila eta zazpiehun objektutik gora bildu ditu Legazpiko Lenbur Fundazioak Lenbur Lurralde-Museoa osatzeko. Eta horiekin hain zuzen "Lo que el viento se llevo" izenburupean erakusketa bat jarri du martxan uztailearen 1a arte Legazpiko Bikuña Jauregian. 50eko hamarkadan Legazpiko langileria nola bizi zen agertzen dute. Eta eurekin hainbat alderdi islatu ditu Lenbur Fundazioak: nola lortzen zuten etxebizitza, nola ikasten zuten langile haien seme-alabek, non eta nola ikusten zituzten filmeak... Erakusketaren xedea ondareak duen garrantzia nabarmentzea da. Lenburrek gainera, herritarrek dituzten objektuak Fundazioari uztea nahi du ondorengoek iragana ezagut dezaten. Haizeak eraman ez dituen gauzen bidez.

guneak zaharberritu ondoren, lehengo astetik zabalik da berriz museoa. Edukietan ere izan du berrikuntzarik. Erakusketa iraunkorra hemendik aurrera 1850etik 1950era egindako lanez osatua egongo da. Baina batez ere, euskal margogintzak jasan duen garapena aztertuko da bertan. Honela, Zuloaga, Salaberri, Arteta eta beste hainbaten lanak ikusi ahal izango dira. Bilboko Arte Ederretako Museoak ere, bi urtetako zaharberritze lanen ostean, abuztuan itxiko ditu bere ateak udazkene-ko inaugurazioa prestatzeko. BBKrekin sinatu berri duen hitzarmena dela-eta, "Emakumezko margolari inpresionistak. Barneko begirada bat" erakusketarekin hasiko du denboraldi berria.

EOS-EN ZUZENDARITZA BERRIA

EKAINETIK aurretik Gilbert Varga eta Cris-

tian Mandeal izango dira Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren arduradun nagusiak. Biak Europako hainbat orkestraren gidari izanak dira, adibidez, Berlinho Filarmonika, Israel...

■ Gilbert Varga eta Cristian Mandeal.

■ Garbiñe Losada.

IZENAK

Garbiñe eta Bego Losadak zuzendu duten "Gus eta Gas" antzezlanaren suertatu da irabazle Antzerkiko Max sarietan. Txiskine konpainiaren euskarazko antzezlan honek Gas izeneko arratoi baten abenturak ditu hizpide.

Ramon Saizarbitoria "Rossetiren obsesioa" liburua plazaratu berri du Erein argitaletxearen eskutik.

Rafael Moneo arkitekto nafarrak Europako Batasuneko Arkitektura Garaikidearen Mies Van der Rohe saria eskuratu berri du Donostiako Kursaal jauregiagatik.

Pottor's Iruñeko musika taldeak "Mestizaje" bere lehen diskoa argitaratu berri du Oihukaren eskutik.

Xabier Amurizak "Agur sagar beltzeran" bilduma plazaratu du "Bertsolari" aldizkariaren eskutik. Bertan, azken hamar urteetan idatzitako bertsoak eta zenbait iruzkin bildu ditu Amurizak.

■ Xabier Amuriza.

frenia izan da askotan emakume bihotzaz baina gizon buruaz idatzi dugula". "Nabarra" aldizkarian eginko adierazpenak dira hauek.

- Julian Beloki EITBko Irratiko zuzendaria honela mintzo zen "Gara"n: "Oraindik hazteko aukera dugu, eta aukera horiek hiri handietako errealitateetara hurbiltzetik etorriko dira".
- Txomin Heguy antzerkilari eta kantariak "Leihotik" aldizkarian zera esan zuen: "Gaur egun kulturegileek sortzen dituzten ekoizpenak ahal bezain emankorrak, adierazgarriak edo ederrak izan daitezten, profesionaltasuna da bide garrantzitsu bat".

Euskal antzertiaren aldare hutsa

Lzakiak bere historian zehar existentziari aurre egiteko hainbat trikimailu, hainbat jolas asmatu eta berrasmatu ditu. Jolas hauek bizitzaren aldare desberdinetan koka litezke: erlijioarena; kirolarena; politikarena; artearena; eta hor nonbait euskal antzertiaren aldarea (hutsa) aurkitu dugu. Gordon Craig antzerkigizonaren idatzi teorikoetan oinarrituta, aldare hauen arauei buruz gogoe-ta xume bat egitea da hemen nire helburua. Azken funtsean jolas guztiek arau aurreezarri batzuk baitauzkate.

Hiru adibide jarriko ditut euskal antzertiaren aldareari buruz hitz egin baino lehen.

Lehenengo aldarea kirolarena izan liteke, eta kirola aipatzerakoan pilotarena datorkit gogora. Pilotak bere arauak ditu, pilotariak arau hauek betetzen ditu, eta ikusleak herriak- ondo asko daki kode hauek zeintzuk diren. Arau hauek mekanika bat eta poetika bat daukate. Alde batetik, arau mekanikoak, espazioan (falta, pasa, txapa...), jokalarian (pelotariaren biomekanika...) oinarritzen dira eta beste batetik poetikaren arauak daude (partidaren intentsitatea, emozioa...). Hala ere, kirolaren kasuan jokoa dago barne, hau da irabazle eta galtzaile bat dagoela.

Beste aldare bat, non galtzaile eta irabazlerik ez dagoen, artearena da. Aldare handi honetan, beste aldare batzuk daude eta pinturarena izan liteke horietako bat. Pintura ere kode mekaniko eta kode poetikoez baliatzen da. Adibidez, mekanikaz hitz egiten dugunean teknika piktorkoak datozkit burura. Pinturaren poetikaz hitz egiterakoan, historian zehar sortutako estetika desberdinen jolasa aipatu-ko nuke: pintura expresionista, surrealista, abstraktoa... eta ikuspuntu estetiko bakoitzak, bere jolasean, kode eta arau propioak ditu.

EUSKAL ANTZERTIAREN aldareari buruz hitz egin baino lehen, beste aldare txiki baina gure herriarentzako hain adierazgarri eta aberasgarri den bat aipatuko dut: bertsolaritza. Gure kulturaren sustraieratik irtendako arte honek ere bere arauak ditu, eta arau hauek funtzio mekaniko eta funtzio poetikoak betetzen dituzte. Bertsolaritzaren mekanikari dagokionez, esan dezakegu, bertsoaren neurria, errima... har ditzakegula arau moduan, eta poetika bati buruz ere hitz egin dezakegu, aitzitik, bertsoaren gaiaren erabilera bertsolariak ematen dion kutsu poetikoa (doinuaren erabilera, malizia, jatorria, bat batekotasuna...).

Antzertian ere arau batzuk badaude eta adibidez Indiako Kathakali antzerki-dantzan kode hauek bai aktoreek eta bai herriak ezagutzen dituzte. Horren urrun joan gabe, Zuberoako maskaradetan ere kode batzuk aurki ditzakegu, kodifikazio horiek herriak eta antzerki dramaren parte hartzen dutenek ondo ezagutzen dituzte (espazioaren erabilera, pertsonaien karakterizazioa, dantza kodifikatuak...). Baina, biziki eraberritu den gure antzerkiak bere norabidea kolokan jarri du, espiritualtasun gabeko antzerki psikologiko batera gehiago hurbildu delarik. Erritoaren eta kulturaren oinarriak ahaztuta, ikuskizun hutsa bilakatu da.

Euskal antzerti bat sortzeko ahaleginak egin dira, baina norabidea eta norantza falta zaizkio. Antzerki muntaiak

ekoizteaz aparte, gogoetarako bide bat zabaltzea beharrezkoa da. Hortaz, euskal antzerkiaren gogoeta egiteko ordua iritsi zaigu, zeintzuk diren euskal antzerkiaren ezaugarriak, zein arauekin jolasten duen. Zein den bere estetika, aktorearen metodologia eta pedagogia. Antzerki amateurren bultzada ezinbestekoa da, antzerkigintzaren profesionaltasuna eta nola ez zaletasuna, talde amateuretatik iritsiko baita, edota eskola eta unibertsitateetan ateratzen diren taldeetatik. Aktoreak bere indibidualtasuna alde batera utzi behar du. Antzerkiari zabaltu behar dizkio eskuak. Izan ere, bizitza moderno honek aktorea protagonista bilakatu baitu, antzerkia bera bere osotasunean alde batera utzita, eta nola ez, publikoa (herria). Horretarako artearekiko militantzia beharrezkoa da. Benetako komunikazioa antzerkiaren eta herriaren artean gertatu dadila. Kulturaren aberastasuna anonimatoan baitago, eta ez bizitza moderno honek saldu nahi dizkigun heroi faltsuetan.

Lantzeko dauden beste esparru batzuk: euskararen erabilera nola moldatzen den dramari; dokumentazio zentro bat zabaltzea; euskal taldeen inplikazioa eta elkarrizketa; antzerkiari buruzko terminologia osatzea, pedagogiarako oso baliagarria izango baitzaigu; atzeritar dramagileen testuak itzultzea... Hauek lirareke jorratu beharreko gaiak, euskal antzertiaren aldare hutsa berreskuratu behar badugu; bertan, gure espresioa, gure garrasia eta barrea, gure irrintzia, gure izatea (pertsonala/unibertsala) atontzeko intentzioarekin. Bota ditzagun haziak euskal antzertiaren aldare hutsean eta has gaitezen behingoz dantzan, jolasean, olgetan... horrela soilik hitz egin ahal izango baitugu benetako euskal antzertiaz ●

Ander Lipus

Aktorea eta Antzerkiola Imaginarioaren zuzendaria

“Euskal antzerki bat sortzeko ahaleginak egin dira, baina norabide eta norantza falta zaizkio. Antzerki muntaiak ekoizteaz aparte, gogoetarako bide bat zabaltzea beharrezkoa da”

ITXARO BORDA

Gaztaren mitologia ardatz hartuta, 40 narrazioen bidez, euskalduntasunaren estereotipoetatik ihes egin nahia islatu du Itxaro Bordak Susak argitaratu duen “%100 Basque” bere azken lanean. Liburuak lehen aldiz idazle sentiarazi omen du egilea.

“BEHARBADA GURETAKO GASNA DA LEHEN KARTZELA MENTALA”

Euskarazko literaturak mende berrian eman duen lehen nobela dugu “100% Basque”. Iparraldeko idazleak idatzia, emakumezkoak. Muntazko ote dira bi xehetasunok?

Beharbada ez dute den mendreeneko garrantzirik. Mende eta milenario hastapen honetan, munta zerbait eman nahi diet. Iparraldekoa: liburu honetan agertzen den atzealde geografikoa, ekonomikoa, politikoa eta kulturala hala da, nahiz munduko edozein tokitan, gasna ekoizten eta kasik “adoratzen” den ber funtziona dezakeen. Hizkuntza ere Iparraldekoa da lexikoan, eta Iparraldekoa izanez prekaritate handikoa baina izugarri batua. Hizkuntzaren historia errepasatzen da nobelan Axularretik “Herria” astekariko kronika nekrologikoetaraino. Iparraldekoa da azkenik, euskal mundua inguratzen duen kultura, frantses estatukoa delako, Du Bellaytik hasi “Sud-Ouest” egunkariaren aipamenetaraino. Frantsez idatzi dialogo zatiak aurkitzen dira. Sartu ditut jakin arren horrela eginez “gabatxo” en lerroan urtzen naizela.

■ Ene galderaren bigarren partea, alegia, emaztearenari buruz zer diozu?

Liburu hau gehienetan, kapitulu salbuespenak badira non ez den narratzailearen generorik zehazten, emazte idazle eta narratzailearen ikuspuntutik moldatua da. Pertsonaia gehienak gizonezkoak dira, tipikoenak, folklorikoenak, bortitzenak halakoak dira, pixka bat erakusteko beti pairatzen duguna, gutxi salatzen duguna ordea, gure “euskal” mundua, artzainetik terroristara, gizonezkoz osatua dela. Inportantea izan liteke berdinki horren azpimarratzea, liburu hau nekez kokatzen ahal delako “emakume literaturaren” ildoan, etxeko sukalde eta maitale bihotz

ZALDI ERO

■ “Liburua ez da zuzena ez politikoki ezta linguistikoki ere”.

kontu apurrak ditu; biziki soziala da eta aldi berean arras indibidualista, gizonez-koei ematen zaizkien ezaugarriak.

■ **Adituak mestizajearen aroa aldarrikatu ari dira. Zuk, aldiz, "100% Basque" ekarri diguzu. Zein duzu intentzioa?**

Iparraldeko gasnategi batek AOC labelarekin ekoizten duen gasna ezagun baten lema da "100 % Basque" hori. Eta noizbait gasnarekin hainbeste espantu eta pentsatzen hasi nintzen ez ote genuen larrua mintzen digun gure euskalduntasuna gasna puska bakarrean gatibatzen, aldi berean harroki eta bestean gordeka, nehork deus ez dakiela. Ez du mestizajearekin lotura izpirik: alderantziz, kulturalki, linguistikoki baino gehiago, uste dut prestigio galdua duela euskarak gure artean, finkatu eta zientifikoki frankotan zehaztu dira, abertzalegoak bereak erantsi dizkiola, identitate euskaldunaren seinale corpus bat, ehunez ehun "basque" egiten gaituena.

Nobelan ezaugarri horietaz trufatzen naiz, baina trufatzea ez da garaiaren marka bat, erran nahi du narratzaileak ironia erabiltzen duela bere buruaren desagertzetik geritzeko. Nobela ehuneko ehunez "basque" da eta beste ehuneko ehunez estereotipo hil eta itogarrietarik askatzeko nahikunde! Estereotipoen, mundua bata bestearen etsai pentsatzera ekartzen gaituzten ideologien, manikeismoen ezabatze saioa egin nahi izan dut, ez dut beti lortu ni ere kondizionatua naizelako, baina lortu dudanean, literaturak irabazi duela uste dut. Nobela hau ihes bat, ehuneko ehunez.

■ **Zergatik gasnaren obsesioa?**

Eguneroko bizitza, trufaz edo egiaz seriozki agertua, gasnaren mitologiaren ardatzean biribilkatzen da: goizeko berriak irratietan, egunkarietako egurreportajeak, kultura gertakariak, auziak eta

leize sozialak, politikako eta erlijioak gauzak, denak ardietaz, gasnetaz eta artzainetaz mintzo dira. Haurrak ere gasnatik heldu omen dira Euskal Herrian! Gasnak asetzen, berotzen eta soleitzen gaituela entzuna dugu gutariko gehienek haurtzarotik, bai eta ere gasnak mututzen gaituela. Nobelaren bihotza da gaiaren atsegin-ezatsegin balantza. Kultura aipatzen badugu berezikiago irudi luke guhaurk ez dugula euskarazko eta euskal kultura gasnaren mitologiaren gerizatik atera nahi ere, itxura horrekin asetzen gara eta maite dugu itxura horren kanpo-

tarrei eskaintzea! Beharbada guretako gasna da lehen kartzela mentala. Behialako ihesera itzultzen gara.

■ **Nobela delakoan hartuko du antzek. Aitzitik, 40 narrazioz osaturiko liburua da, nahiz eta loturarik baduten. Zein dugu lotura gorde hori?**

Berrogei bizitza zati dauzka nobela honek, zenbaitetan gasna zatiak bezain meheak, besteetan gotorrak, diot bizitza zatiak direla. Berrogei ere, agian, desertuko egonaldi biblikoa berrogei gau eta eguneko izan zelako, berrogei urtean idatzia delako ote? Lotura lana egiten daude narratzailea, gauak eta autozko bidaiak; erran behar dut gaua nobela honen pertsonaia nagusietarik dela,

□ **"Pertsonaia gehienak gizonezkoak dira, erakusteko gure 'euskal' mundua, artzainetik terroristara, gizonezkoz osatua dela"**

Prousten madalenaren funtzioa betetzen duen gasnarekin batera hor da gaua, jasaten, pairatzen eta hil gaitzakeen ilunbearen sinbolo gisa. Gaiaren aldetikako lotura segur aski dolorez plegarazten gaituen euskaldunarekiko ironiak du josten. Gainerakoak bizitza puska dira. Puskatuak. Saiakera kutsua edonork hartzen badio ere, nobela da. Nobela guztiak saiakerak dira, ez, munduari esplikazio bat bilatzen eta proposatzen baldin badute.

■ **Lehen eta azken atalak zutabe ditugu. Zergatik egin duzu horrela?**

Bi atal horiek bereziak dira, liburua- ren doinua, abiadura, koadro geografikoa, politikoa eta erreferentziak finkatzen dituztelakoan. Batean hasten da liburua, delirio erraldoia bezala eta bestean, Euskal Herri- tik eta mundutik ihes egiteko amets gutziatsua egiaztatzen "happyend" bati buruz ari garela ematen du, eta hondarrean katastrofea da, ezin erranezko desesperantza: hemen bizitzera kondenatuak gara. Lizarazuk dio Euskal Herria berarentzat paradisua dela; nobelako narratzailearentzat arras ifernua dela ematen du. Kondenatua hori. Ihesik ez dago gehiago.

Liburua irri eta trufa egiteko idatzia da, ez da zuzena ez politikoki ez eta linguistikoki, baina dolorezko bizipen sailak dira kontatzen hemen. Gero aipatzen ahal dira ere, bost kapitulu bakoitz agertzen diren Joanes izeneko pertsonaiak: kultura munduko estereotipoak dira, denek izen berdina dute, klonak balira bezala. Pertsonaia horiek ukaten dituzte ehortzeta ederrak, omenaldiak, ikerketa saioak eta abar. Gure bizitza kulturalaz burlatzeko aukera da narratzailearentzat eta egiaz idazlearentzat. Bi emazte badira, klonak hauek ere, Maddalenak, bata azken euskalduna eta bestea Ivrykoa, hiltzen dena elurte batez. Bi atal hauen artean, zedarriak zehaztu ondoan, mundu bat garatzen ahal da eta naski egin da.

□ **"Euskara bada artzainen kulturaren errateko eta ekintza militarren errebindikatzeko hizkuntza, ez du balio honen salbatzen saiatzeko denborarik gal dezagun"**

■ Zergatik tartekatu dituzu narrazioen artean Zen filosofiazko aipuak?

Hor nituen aspaldian, euskaraz emanak. Liburua idazten hasi nintzenean ez nuen hauen beharrik, baina gero oroitu nintzen, zainetan eta duntzetarik ateratzear dauden kapituluaren artean hatsa hartzekoa zela, distantzia atxiki, ez da hainbesterako errateko molde batean. Hala sartu ditut, ironiaren ironiaz, dolorezko itsasoan, bake uharte gisa. Eta kontrastea ikaragarria da.

■ Gure egoera mingarria zaizulakoan sortu ote dituzu testuok?

Amaia Ezpeldoiren garaitik badut sail hori baino literatura bortitzagoaren idazteko gogo, gaiztakeria, trufa merkea, kontzientziarik gabeko salaketa hutsa paperean sartzeko; ez bai ez bada "etsaia-erekiko" gaiztakeria, erraza da hau guretzat, nobela honetan "etsaiak" ohikoan baino normalago daude beharbada, baina euskaldunki jarduteko sortzen ditugun itxura eta estereotipoetaz zuzenki haue-
tan ziria sartuz: deus ez da libratu, egia da, baina deusek ez gaitu libratzen ere. Euskararen eta euskaltzaleen munduaz desesperatzekoa baliteke liburu hau irakurtzean: zinez bada desesperatzekoa hainbat autosatisfakzio eta espanturekin. Gero ikusten da anitzetan erregea biluzirik dabilela eta kanpoko jendeetan gureetako frankotan baino konfiantza gehiago ukan dezakegula.

■ **Sexu kontuak ere bai. Haurraren sortzea "Euskal Kamasutra"-n sartzeko moduko pasartea dukegu.**

Ez dut nehoiz liburu bat idatzi sexu harremanik deskribatu gabe, eta sexua bururaino eramana, izan heterosexual, izan homosexual, izan oraino beste, nobelan bezala. Hizkuntza batek harreman sexualak hitzez agertzeko gai izan behar luke bizitzekotan, jujamendu moral ahal bezain gutxiarekin. Ez dut ikusten zergatik harritzen den jendea! Euskara gelditzen baldin bada artzainen kulturen errateko eta ekintza militarren erre-

libertateaz naizela idazle sentitzen eta hori nahi nuela erran. Beti izan naiz idazle eta beste zerbait: ikastolako lehendakari, Seaskako kide, idazkari edo lehendakari, eta beti halako geriza batekin idatzi dut. Anitzetan ere idazle izateaz gain, Iparraldeko euskara, literatura, politika aipatu dut ene literatura baino gehiago, sakonkiago, idazten nuena inutillkeria hutsa bailitzan, aipatzea balio ez duen zerbait.

"%100 Basque"ekin literaturaz mintzatzeko gogo da, politikaz ez dut deus erratekorik, euskararen geroaz are gutxiago, idazle gisa ez da ene arazoa, nik literatura mailako proposamen bat egiten dut, libertatea hartuz eta nork zer erranen duenarekiko beldurra haizatzuz eta alde horretarik idazlea naizela diot. Pretenziosoa da, baina horrela nahi dut.

■ Azalak ere badu funtsa. Zertan da?

Azalean agertzen diren tatxa urdinak ez dira kromosomak; kobalta kolorez tindatu emazte gorputzen hatzak dira oihaal zuriaren

gainean etzanak, Yves Kleinen eskutik, haren eromenetik, haren eskizofreniatik. Hauek egin eta bi urtera bere buruaz beste egin zuen Kleinek. Gustatzen zait biziki pintura garaikidea eta partikulazki Klein; Parisera noan aldi oroz Beau-bourg zentroko taula urdinaren aitzinean orenak gelditzen ahal naiz. Liburuan sartu ditut maiteen ditudan idazle, ikerlari edo jendeen erreferentziak, azaletik haste ●

◆ MIEL ANJEL ELUSTONDO

■ "Kulturalki, linguistikoki baino gehiago, uste dut prestigio galdua duela euskarak gure artean".

bindikatzeko hizkuntza gisa, ez du balio honen salbatzen saiatzeko denborarik gal dezagun. Sexu mailan ez naiz obsesionatuetarik... alta!

■ Lehen aldiz idazle sentitzen zarela esan zenuen aurkezterakoan...

1974an "Herria" astekarian publikatu nuen lehen olerki adolezenteaz geroztik idazten dut, egun guztiez zerbait, eta kopuruari begira nekez uka dezaket idazle izana. Egia da hala ere nobela honetan bizitzen, pairatzen eta erabiltzen dudana

EUSKARAREN GIZARTE ERAKUNDEEN
KONTSEILUA

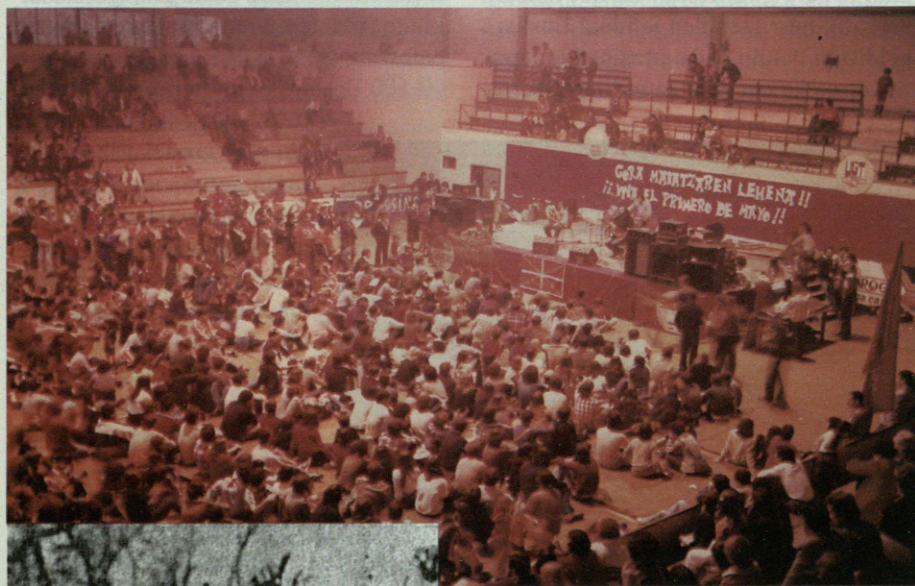
Euskararen Gizarte Erakundeak **KONTSEILUAK**

Euskararen Gizarte Erakundeak Kontseiluak abian jarriko duen
Hizkuntz Eskubideen Behatokiak Zuzendaria eta
Administraria behar ditu.

- Lan lekua: **Iruñea**
- Interesatuak jarri Kontseiluarekin harremanetan maiatzaren 10a baino lehen: 943 59 12 00.

Maiatzaren 1a bertan zela-eta, 1886an Chicagon jazotakoak gogoratzeaz gain, garaiko langabezia, langileen lan baldintzak eta industriaz ziharduen ale hark.

Langileok, jaiki!

■ Langile mugimenduak puri-purian.

gero, "Langilleen Eguna"ri eskaintzen zion editoriala gure aldizkariak, eta ez

edonola, data hori "azterketa eguna, indar-berritzeko eguna, euskaltasuna eta langilletasuna sendotzeko eguna" behar-ko lukeela izan aldarrikatuz baizik.

MAIATZAREN LEHENAREN NONDIK-NORAKOAK

Izan ere, ez zen, ez, oso alaia euskal langileriaren egoeraz Z. ARGIAk egiten zuen azterketa. "Lo, sakabanatuta, elkarren aurka, nagusiaren diruzalekeriaren morroi..." ikusten baitzuen, besteak beste, 1971. urtean eta Euskal Herrian bere lanetik bizimodua atera beharrean aurkitzen zen jendea. Baina hartara iritsi aurretik, Langileen Egunaren nondik-norakoak jartzen zituen mahai gainean.

"Larunbata zan, ain zuzen, 1886ngo maiatzaren lehenengo eguna ere. Aurtan bezelaxe. Egun ortan Txikagon zer bait gogorra gertatuko zan susmoak arturik zeuden Estadu Batuetako eta Kanadako

■ Etxekoandrea... "mito" bat...?

Tene (Debatik), 1971-IV-25

Beti bezela, argitaltzen dan orduko, eskuan det ZERUKO ARGIA. (...) Onek, eta irakurleok asko uste gabe, emakumeakiko gaiez egindako lau idazki dakazki. Zer naiago nik beintzat? Betiko ametsa, aldi ontan beintzat, euskal idazleak gurekiko gaiak aintzat artzea. Ordua da norbaitzuk gutaz oroitzekoa! Auek izan dira nire lehenengo pentsamenduak, eta gogo guziz irakurten asi naiz. Idazleak, emakumearen izaera menperatua ta eskubide gabea salatzen du, ta baiessen au egiten du "etxekoandrea 'mito' bat besterik ez da". Zalantzas gelditu naiz. Nola diteke onein gogor baiessen au egin...? Toki onean utzitzen ditu idazle onek euskal-gizonezkoak! Gizajoak! Non da zuen izen-ona senar bezela, euskal etxekoandrea "mito" bat besterik ez bada? Gizonak, emakumeak bezela, gure izaer-

ran baditugu bai, gure akatsak; baiña euskal-gizonezkoak, eta auetan ezkonduak, izango ditu izaeran akats batzuk edo besteak, baiña beti, emazteagan konfiantza edo uste-on osoa duena da, eta bere irabaziak osorik ematen dakiena emazteari, sendia bear bezela jaso aal dezan, eta ematen dion dirua zertan banatuko duan konturik eskatu gabe. Senarraren, semearen, edo anaiaren uste-on osoa duan emakumea, ez alda etxekoandrea? Menpeko gerala emakumeak? Legez bai; langille arazoan, batzutan ere bai. Baiña au utzi alde batera, eta ezingo degu esan Etxekoandrea "mito" bat dala. Au ez, ez eta ez, jainkoari eskerrak. Zenbait emaztek ez duala senarrendandik on-uste ta opa-onik? Ez degu esango ezetzik. Baiña zenbait emazterekin senarrak, sendian nagusitasun aundirik ere ez. (...) ●

Pakistango egoera eta "Erri-zuzenbideari dagokion legearen berriztapena" zela-eta, Jose Maria Areilzak, Joaquin Ruiz Gimenezek, Joaquin Satrustegik eta Enrique Tierno Galvanek plazaratu berri zuten agiri salataria gai nagusitatzat ZERUKO ARGIAren lehen orrialdean agertzen bazen ere, langilea zen bertan lan egiten zuen guztia, eta maiatzaren lehenaren atarian zeudenez

erriek. 'Langilleok, jeiki' dei egiten zien buru zabtzanak. 'Urteak dira langille-erria zortzi orduko lan saioaren eske alferri dabilela'. 'Urteak dihoaz eta erantzunik ez'. 'Jan dute naikoa gure lepotik'. 'Obe dugu eriotza mixeria baiño'. Onelako dei bizi eta larriak irakurtzen eta entzuten ziran nonai. Berrogei milla langille zeuden gertu eta irmo opor egin eta makurrari ekiteko".

Opor hitza erabiltzen zuen editoria-lak, baina ez haatik inolaz ere atsedeen egunak zituelako buruan. Lanuzteaz ari zen, jakina, eta ondorio oso latzak izan zituen greba gogor batetaz. "Maiatzaren bosteraño luzatu zan burruka bero ura, 87 eriotzekin amaitu zan. 7 polizia eta 80 langille illak. Zaurituak, berriz, erruz. Geroztik langillearen egun bezela ospatu ohi dugu maiatzaren egun gogoangarri au".

LANGILEEN BORROKA EGUNA

Ondo kostata baina, handik urte mordo batera, langileriak lortu zuen egunean zortzi orduko lan saioa izatea (oraindik orain ere munduan zehar salbuespenak milioika kontabiliza daitezkeen arren). Langile odol asko isuri behar izan zen horretarako, ordea... Eta horregatik-edo, nahiz ospakizuntzat jo maiatzaren lehena (Francoren garaian Jan Jose Langilea izenarekin bataiatu zuten berbera), Z. ARGIAk berehala gogorarazten zion bere irakurlegoari oso kontuan hartu beharreko zera:

"Baiña ez dezagun ahaztu egun au ez dala jai egiteko bakarrik, jolaserako edo ibillirako, edo norbere jaiotetxera joan eta baserrian lan egiteko bakarrik. Egundau langillileak gehiago elkartzeko, gehiagoesnatzeko, geure eskubideak aitorarazteko, geure eskabide eta premiak agerarazteko eguna dugu".

Horren guztiaren arrazoia? Ematen zuen ere, Euskal Herrian bertan nabarmen zitezkeen zenbait egoera mingarri gogoraraziz: "Zoritxarrez, zortzi-orduko saioa egin eta ordu eske gabiltz geure eskubideen alde burrukan egiteko orde. Zoritxarrez, Ipar-Euskalerritik urtero bi milla gaztek iges egiten digute erbestera lan-billa. Zoritxarrez, ikasitako jende asko lanik gabe gelditzen ari zaigu eskulan askoko lantokiak jaso dituztelako. Atzeratutako industri zahar bat dauka-gu. Industri au aurreratu alean jendea

kalean lanik gabe geldi diteke. Esku-lan askoko industri onek jendea goxo bizi zitekean lurretik, igartu ditekcan lurrera aldatu du. Erri batzuk estuarazi ditu eta gurea etorkiñez estali du. Zoritxarrez, nagusiak ahal duan dirurik gehiena irabazi dezakean eran moldatuak dauzka bere lantokiak. Zoritxarrez, gure nekazari askori etzaizkio lantokietako bideak errazten. Zoritxarrez, diru-egarriz eta eroso bizi nahiaz beterik gaude".

Eta egoera tamalgarri horien guztien

■ Urtain boxealari mito bihurtuta.

ALBERTO ELOSEGI

■ Industriaren egoera kezka iturri.

ondorioz, "lo, sakabanatuta, elkarren aurka, nagusiaren diruzalekeriaren morroi" ikusten zuen Z. ARGIAk 1971. urteko euskal langileria. Jakin nahi nuke zer esango zuen, egungoari, 2001. urteko langileriari gainbegiratu bat egiterik baleuka... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Euskal mitologia: Urtain edo indarra

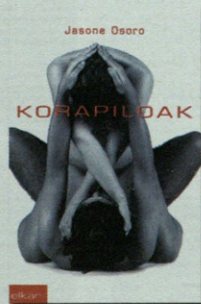
Luis Haranburu-Altuna, 1971-IV-25

Urtain dela merio, haize bolara izugarri bat jasan dugu euskaldunok. Geure sena izkutuenak esna arazi ditugu. Herri bezala, Urtainengan ikusi gara. Euskal mitoen uxarean nabiltenez gero, mito susmoak hartu dizkiot Urtain "doneari". (...) Euskalduna eta Urtain bat eginik azaldu zaizkigu. Euskalduna eta Urtain; Urtain eta euskalduna bat egin direnez gero, adur izugarri baten aurrean aurkitzen dire (sic). Zeren Z.A.-k honela dio: "Zure izena, zure ondra, zure historia, dan-dana jokutzen dezu oraingo ontan...". Behin, euskaldun bakoitza eta Urtain bat egin ondoren, ez da ez, Urtain Cooper-ekin borroka eginen duana, baizik eta Euskal Herria guztiak borroka eginen du Urtainekin batera. Beraz, Urtainen zori eta aukera estu eta larria, Euskal Herri guztiarena da. (...)

Euskaldunen jolas guztiak indarrean oinarriturik dira: haizkora, sega, harri jasotzea... Jolas hauek denak indarra dute giltzarri. Pozkida handiz begira ohi ditut jolas hauek, baina sarrienik indar-mitoaren alorrean sustraituak dira. Agian, "chicarrones del norte"z euskaldunoi hitzegiten zaukuean, harro puztu egiten gara; fenomenu horri benetan lotsagarri deritzat; ba dirudi beso-zango-bular soilak garela. Egoera honetaz zera diot: euskaldunok ba dugula aintzinakeria eta atabismoe-tarako gogo berezi bat, eta bereizkundu hau mitoaren ezaugarririk zinezko-enetakoa dugu. Jatorra da Urtain, pozgarriak dira zenbait jolas, baina ez dezagula ukabillak direla eta bururik gal. Zeren gure arrazoizko jokabideaz juzgatuak izanen gara, eta ez gure indar, maskuri eta koskobiletaz ●

A S T E K O L I B U R U A

GALARTZA SARIAREN AKZESITA JASOTAKO IDAZLANA

KORAPILOAK
Jasone Osoro
ELKAR

138 orrialde
 1.600 pezeta
 64 libera

Jasone Osorok jaso du azken Galartza sariaren akzesita "Korapiloak" liburuarekin, non idazleak kontatzen duen, besteak beste, 17 ipuin eta beste horrenbeste poemen bitartez, ize-nik ez duen hiri bateko jende anonimoaren geletan sartuz eta haien sekretuak argituz, nola mutil batek, jadanik bera uztera erabakita dagoen neska-laguna izandakoa bahitu, bortxatu eta hil egiten duen. Baina neska-laguna hil eta berehala, hiltzaileak liburu bat topatuko du, koaderno beltz bat hobe esanda, eta koaderno horretan hamabost istorio ezberdin. Istorio horien bidez, hildako neskak, bahituta egon zen denbo-

ran (hamabost egun izan ziren denera), bere gelako leihotik ikusten zituen pertsonekin eginko asmakizunak azaltzen ditu, bere hiltzailearen jakinmina piztuz. Horrela bada, Fermin, neska-
 ran gorpu oraindik beroaren ondoan eseri eta ipuin horiek irakurtzen hasten da, konturatuz, ipuin bakoitzak izaera eta nortasun propioa duen arren, elkarren arteko lotura ere badagoela han, hau da, soka bera osatzen duten hamabost korapilo direla koadernokoak. Eta korapiloz korapilo, Jasone Osorok, egunerokotasun eta absurduaren artean mugituz, istorio oso bat aurkezten du irakurlearen aurrean.

▼ Egileari Galdezka

"Korapiloz korapilo, istorio bat biluztu nahi izan dut"

Jasone Osoro

■ Zer da "Korapiloak"?

Poemekin jositako ipuin liburu bat, era batera edo bestera eleberriz modukoa ere badena. Nik uste dut ere, idazlan hau sentimendu askoren isla dela. Sentsibilitatea, maitasuna, gorrotoa, obsesioak, paranoiak, zeloak, sexua... denetik dago bertan. Azken batean, bizitzaren soka korapiloz korapilo sortzen saiatu naiz.

■ Horregatik jarri al diozu daraman izenburua?

Arrazoi asko izan ditut horretarako. Hasteko, "Korapiloak" idaztea niretzat nahikoa korapilotsu izan da. Izan ere, beka bat jasotzeko orduan epe bat jartzen dizute, eta epe hori edukitzeak badu bere abantaila (ni bezala nahiko alferria denarentzat motibazio modukoa ere badelako); baina bestetik data zehatz batean liburua aurkeztu behar horrek zama moduko bat ere sorrarazten dizu. Gainera, idazlanaren proiektua aurkeztu nuenean nik baneukan soka bat -mataza bat, nahi baduzu-, baina hasi nintzenean hariz hari tiraka, konturatu nintzen korapiloak ez zeudela sokan, nik sortu behar nituela poliki-poliki, zeren gauza bat da buruan korapiloz betetako poltsa edukitzea, baina, kasualitatez-edo, zaila izaten da korapilo horiek askatzen joatea, askotan elkarrekin korapilatuta dauden soka desberdinak direlako, buruan dauzkagun ardura, gai, korapilo desberdinak. Korapilo mota bat dira horiek. Baina nik liburu honetan lortu nahi nuena korapiloak sortzea zen, hau da, soka bakarra neukan eta soka horrekin korapiloz korapilo istorio bat biluztu nahi nuen.

■ Lortu duzulakoan zaude?

Baietz uste dut. Korapiloz korapilo, bukaeran, korapilo horiek askatzen joan ahala, nolabait istorio bat kontatzen da.

LIBURUAK

BIDEGILEAK:
UNZUETA,
GARATE, TAPIA,
ETXEBERRIA
Batzuen artean
EUSKO
JAURLARITZA
16, 24, 28, 20 or.
1.000 pzta./ 40 lib.

XX. MENDE HASIERAKO ERAKUSGARRIAK

Sorne Unzueta "Utarsus" (1900), Justo Garate (1900-1994), Alexander Tapia (1899-1957) eta Patxi Etxebarriaren (1900-1989) bizitzak ditugu, zehazki, Mikel Atxagak zuzendutako "Bidegileak" bildumaren koaderno honetan aztertuak izan direnak. Igone Etxebarriak ematen digu irakasle, Emakume Abertzaleen Batzako partaide, idazle eta politikaria izandako "Utarsus" en berri. Jerardo Elortzak, Eusko Abertzale Ekintzako partaide, aurrerazale, errepublikano eta federalista izateaz gain sendagile eta kulturgizon ere bagenuen Justo Garateren bizitzan arakatzan du. Jose Mari Satrustegik, Iruñeko olerkari erromantikoa eta idazle ospetsua izandako Alexander Tapia aurkezten digu, eta Elixabete Garmendiak, zinez euskaltzalea eta abertzalea izanik ere Txinan eta Filipinetan bizitza ia osoa igaro zuen Patxi Etxebarria.

ALDE HEMENDIK,
MAKAL HORI
Ann Ladiges
EREIN
140 orrialde
1.350 pezeta
54 libera

EDARIAREN MENDE BIZI DIREN GAZTEAK MOTIBO

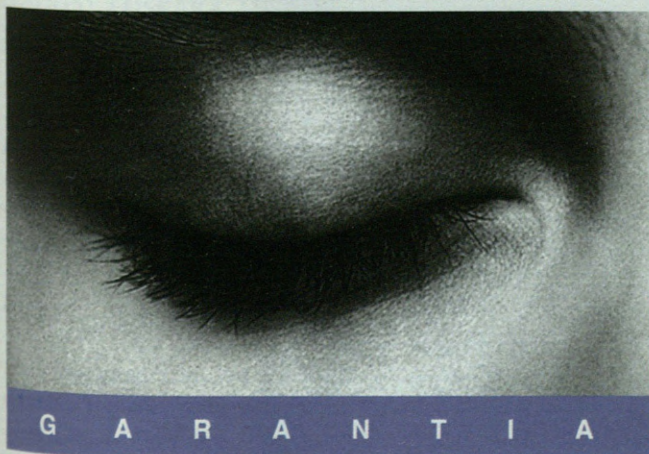
Pello Zabaletak euskaratu du Erein argitaletxearen "Auskalo" sailean eta Jon Zabaletaren marrazkiekin argitaratu den idazlan hau, hamalau eta hogeita hamar urte artean dabilzan gazte askorengan alkoholak duen eragin kaltegarriaren agertoki gordina. Edariarekiko mendekotasun larria bizi duten gazteak dauzka motibo. Izan ere, edariaren mende bizi da Roland, nobelaren protagonista. Porrot egin du bizitzan. Huts egin du eskolan, maitearekin, gurasoen etxean... Eta jakina, etxeko giroa eta bestelakoa gaiztotu egin zaizkio. Izan ere, bere gurasok ezin dituzte gaztearen mozkorraldiak jasan (botila hutsez betetako ohe peak mutilaren egoeraren larritasuna salatzen du). Hain gazte izanik, hamabost urte besterik ez baititu, Rolandek ezin du alkoholik gabe pausorik eman. Nobela, hamalau urtetik aurrerako irakurleentzat aproposa da.

GEURE IPUINAK
Xabier Etxaniz Erle
PAMIELA
270 orrialde
3.300 pezeta
132 libera

EREDUGARRITZAT ASKO EZ DUTEN EUSKAL IPUINAK

Euskal Herrian zehar kontatu izan dira aspalditik, baina ez dira ohizko ipuinak Xabier Etxaniz Erleren edizioan, Jokin Mitxelenaren marrazkiekin eta Pamiela argitaletxearen eskutik plazaratutako "Geure ipuinak". Euskalki ezberdinetan zeuden ipuinen ezohiko bilduma dugu, euskara batuan jarria, jatorrizko hizkeraren freskotasuna gordeaz dena den. Izan ere, garai batean ahoz aho kontatzen ziren ipuinok aldaketa batzuk jasan zituzten ahozko itxuratik idatzizkora pasatzerakoan, transkribitzailea, sortzaile izanik ere, suntsitzailea ere suertatu zelako maiz. Oraingo bertsio honen egileak ere aldatzaile behintzat aitortzen dira, ipuinek igortzen zuten ideologiaren aurrean, agerizko misoginia edo gertakari gogorren bat (pertsoneaia erretzen dutenean, kasu) "bigundu" egin dutelako, pertsonaia hori hil egin zutela esanaz.

Konfiantza
delako
garrantzitsuena

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

ROSSETTI-REN OBSESIOA

Ramon Saizarbitoria
EREIN
193 orrialde
2.075 pezeta
83 libera

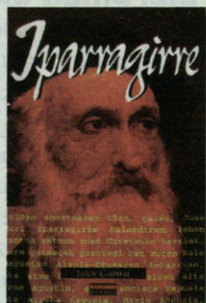

ZIKOIKERIAK ARTISTA BEREKANATZEN DUENEAN

Ramon Saizarbitoria Kritikari Saria lortu zuen "Gorde nazazu lurpean" idazlanarekin. Bertan agertzen ziren narrazio luze haietako bat dugu "Rossetti-ren obsesioa", ironiaren arma kupidagabe erabiliaz, gaur egungo idazle baten eta hemeretzigarren mendeko pintore baten zikoikeria alderatzen dituen kontakizuna. Rossetti pintoreak, hainbeste tratatu txar eman ondoren, bere buruaz beste eginik hil zitzaion zorigaitzeko emaztearen gorpuarekin batera hilobiratu zuen bere poema liburu bat haren ohorez; handik gutxira damutu zen, ordea, eta lurpetik atera zuen poema liburu hori. Idazleak berriz, denboran gertuen gelditzen zaigunak, bere ametsetako neska galduko du, une batean beste emakume bati idatzi zion mezuaren balioa goiesten duelako, eta hura berriro eskuratzearren edozein gauza egiteko prest aurkitzen delako.

IPARRAGIRRE

Julen Gabiria
ELKARLANEAN
124 orrialde
1.160 pezeta
64 libera

IPARRAGIRREAREN ITZAL ETA ARGIAK

Garaiko gizarte eta historiaren testuingurua ahaztu gabe, ederki kontatzen ditu Julen Gabiriak Jose Mari Iparragirrearen biografiako itzal eta argiak. "Gernikako Arbola", "Zibilak esan naute", "Hara nun diran" eta beste hainbeste kantu gogoangarriren egileak izan zituen bizitzan gorabehera franko, 13 urteko mutikoa zela etxetik ihes egin zuenetik altxatu berri ziren karlistekin elkartzeko. Haatik karlistek gerra galdu zuten, eta erbestera jo beharrean izan zen Iparragirre. Handik urte batzuetara Euskal Herrira itzuliko zen, koblakari bezala Europan zehar arrakasta izan ondoren. Gurean ere ez zitzaion gaizki joan orduan, baina Argentina aldera jo zuen gizonak artzain gisa, han familia zabala izateko eta bere eskuzabaltasuna erakusteko, ahalik eta herriminak jota berriro etxeratu zitzaigun arte, triste, pobre eta bakarrik hiltzeko bertan.

GURE LAGUN MAITEAK

Paco Capdevila
AIZKORRI
22 orrialde
395 pezeta
15 libera

MUTIKOTXO BATEN LAGUN KUTTUNEN ZERAK

Josu Lartategik euskaratu du "Gure lagun maiteak", Paco Capdevilak idatzi eta Aizkorri argitaletxeak "Jone, Jon eta Txintxon..." sailean kaleratzen duen ipuin hau. Marrazki eder bezain ugariz, hizki larritz eta testu laburrez horniturik dago, hiru-sei urte bitarteko neskato-mutikoei zuzendua baita. Bertan, mutikotxo baten lagun taldea aurkeztzen zaigu. Aldez aurretik, Txintxon txakurra, bere lagunik kuttunena. Zuhaitzak eta hezurak atsegin ditu, baina ez hainbeste etxera hurbiltzen den zenbait jende, eta horregatik iskanbilak sortu ohi ditu. Miau ere han da, mutikoaren katutxoa, oso bihurria eta jolastaria, patxadazalea batzuetan, esnea gustuko duena, eta oso maitekorra... berak nahi duenean. Gero Txio-txio dator, koloretako arrainak eta Toka dortoka. Lagun maitagarriak dira denak, nahiz batzuetan ez duten elkar ondo hartzen.

DISKOA

ATXIA MOTXIA

Batzuen artean
AURTEN BAI
12 kanta
1.150 pezeta
46 libera

AURTEN BAI, EUSKAL KANTA HERRIKOAK BULTZATUZ

Uxue Alonso, Andeka Gorrotxategi, Marife Nogales eta Xabi San Sebastian euskal kantari gazteek beren kanta dohainak agertzen dizkigute euskararen sustapena helburutzat duen Aurtén Bai Fundazioak burututako ekintza honetan, hau da, "Atxia motxia" diskoan. Euskal kanta herrikoien bilduma hau Azkueren kantutegitik jasoa izan da, eta bertakoak dira CD-an entzun daitez-

keen kantu guztiak, Marisa Barrena-ren hautaketa eta Joxan Goikoetxea musikariaren moldaketak izan badi-tuzte ere. Hauek dira aipatutako kantak: "Horra hor goiko", "Neure maite polita", "Dringilin dron", "Oba oba-txua", "Txalopin txalo", "Begira nago", "Atxia motxia", "Nere maitea. Maite polita", "Nere andreak", "Bart hamarretan", "Amak ezkondu ninduen" eta "Ai Mari Migel".

OIARTZUNGO UDALA

BULEGOAK.....	943 49 01 42 - 943 49 03 77 - 943 49 13 77
UDALTAINGOA (24 ordu).....	943 49 33 11
SUHILTAILEAK	943 63 01 68
DYA	943 46 46 22
GURUTZE GORRIA	943 22 22 22
OSASUN ZENTRUA (Oñati).....	943 49 11 01 - 943 49 26 04
OSASUN ZENTRUA (Larrazabal).....	943 52 69 14
JUBILATUEN ELKARTEA.....	943 49 00 02
ZAHARREN EGOITZA.....	943 49 05 38
FARMAZIAK.....	
AGIRREZABALA.....	943 49 14 95
ERRANDONEA.....	943 49 03 52
ALTZIBAR.....	943 49 19 31
ARRAGUA.....	943 49 43 48
TAXIAK.....	943 49 14 74
POSTA.....	943 49 35 74
BAKE EPAITEGIA.....	943 49 09 13
APAIZ ETXEA.....	943 49 03 19
NEKAZAL BULEGOAK.....	943 49 03 47 - 943 49 06 69
MANUEL LEKUONA UDAL LIBURUTEGIA.....	943 49 38 64
UDAL EUSKARA ZERBITZUA.....	943 49 10 34
UDAL KULTURA SAILA.....	943 49 10 34
TURISMO BULEGOA.....	943 49 45 21
AEK INTXIXU EUSKALTEGIA.....	943 49 39 57
OIARTZUN IRRATIA.....	943 49 37 11
OARSO TELEBISTA (OTB).....	943 49 38 18 - 943 49 38 19
OIARTZUNGO UDAL IKASTOLA PATZUERGOA.....	943 49 16 59 - 943 49 00 37
HAURTZARO IKASTOLA.....	943 49 16 59
ELIZALDE HERRI ESKOLA.....	943 49 01 93
HELDUEN HEZIKETA IRAUNKORRA (ALTZIBAR).....	943 49 00 48
ELORSORO UDAL KIROLDEGIA.....	943 49 25 52
MADALENSORO UDAL PILOTALEKUA.....	943 49 09 21
UDAL IGERILEKU IREKIA (Ekaina-Iraila).....	943 49 37 45
OIARTZUN KIROL ELKARTEA.....	943 49 36 38
OARSOALDEAESKUALDEKO GARAPEN AGENTZIA.....	943 49 41 29

DEUSTUA, maiatzak 5 Gazte Eguna

Deustuko Gazte Lokalaren hamargarren urteurrena dela-eta, hainbat ekitaldi antolatuta dituzte. Larunbatean Gazte Eguna egingo da. Ekitaldi ugari izango da bertan: gazte ginkana, antzerkia, eta Elfo Negro taldearen kontzertua, besteak beste.
Gazte Lokala
11:00

ZARAUTZ, maiatzak 4

Kontzertua

Asier Serranok kantaldia eskainiko du. Musika eta hitz ederrak izango dira nagusi ostiral iluntzean Eibarko poetaren eskutik.
Arrano taberna
23:00

URRUÑA, maiatzak 4

Kontzertua

Hazia elkarteak antolatuta, Tapia eta Leturiak musika emanaldia eskainiko dute, baina ez da ohiko kontzertuen gisakoa izango, "kantu afaria" izango baita ostiralekoa. Beraiekin batera ariko dira Kuxkuxtu txarangako kideak ere.
Xaia ostatua
20:00

SENPERE, maiatzak 6 Herri Urrats

Urtero bezala, Seaskako Ikastolen festa ospatuko da Senpereko aintziraren inguruan. Euskara, musika eta jai-giroa nagusi izango dira Iparraldeko ikastolen festan.

BILBO, maiatzak 5 Euskal Eskola Publikoaren X. Festa

Bilbon ospatuko da aurtengo eskola publikoaren festa "Mugak gaindituz" lelopean. Musikan tarte zabala eskainiko diote aurtengoan. Bertan izango dira Sorbeltz, Tapia eta Leturia, Hemendik at, Txapel Punk eta Idi Bihotz taldeak.
Etxebarría parkea

GASTEIZ, maiatzak 7 Ipuin kontalaria

Koldo Ameztoy ipuin kontalaria "Makilargi" ipuin emanaldia eskainiko du, Gasteizko Ika euskaltegiak antolatutako "13. Kanpoko Kultur Astea"ren barruan. Hilaren 11 arte hainbat ekitaldi eta ikuskizun izango dira Arabako hiriburuan.
Ettxepare antzokia
10:30 / 16:00

V. Jautarkol Olerki Saria

ORERETA, maiatzaren 4a arte Lehiaketa

"V. Jautarkol Olerki Saria" antolatu du Errenteriako Udalak 18 urtetik gorakoentzat. Parte hartzaile bakoitzak lan bakarra aurkeztu dezake (DIN A-4, tarte bikoitzarekin), eta poesiak 50 bat lerrotakoa izan behar du. Lanak aurkezteko epea maiatzaren 4an amaituko da. Informazio gehiago 943 44 96 13 telefonon.

IRUÑA, maiatzaren 10a arte Lehiaketa

Iruñeko Udalak lehiaketa bixia antolatu du; izan ere, hiriko leiho eta balkoien lore apaindura sarituko da. Informazio gehiagorako deitu 948 420 443 telefonora.

MAULE, maiatzak 4 Antzerkia

"Bizia airez aire" antzezlan eskainiko dute ostiralean Rut eta Maria Agirrek. Ofelia eta Julietak beren bizia piper eta gatz pixka bat ematen dieten gorabeherak kontatuko dituzte.
Maule Baita
21:00

ARANTZA, maiatzak 5 Zinema

"Banpiro txikia" filma ikusteko aukera izango dute haur nahiz helduk. Nafarroako Gobernu Kultura Sailak antolatutako "Udaberriko Bira" abiatu da dagoeneko, eta horren baitan antolatu diren ekitaldien artean dago Arantzakoa.
Frontoia
21:30

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

gizarte-ekintza
obra social

Nerbioiren Itsasadarra.

Zubitik zintzilik

■ XIX. mendekoa izanik, Bizkaia zubiak itsasadarra igarotzeko modurik erabiliena izaten jarraitzen du.

Ezkerralde langile eta eskuinalde burgesaren artean, edo berauek lotuz, Portugalete dugu, bien arteko nahasketa atsegin eta kontzentratua, eta, batez ere, Bizkaia zubia ala zubi esekia deiturikoa, Bizkaiako sinboloetako bat.

bbk =

Bizkaia **beti** gure bihotzean

 SANTURTZIREN ONDO-ONDOAN KOKATUA, Portugalete txiki, baina girotsua datorkigu, bertako (eta Bizkaiko) ikurra den Bizkaia zubi ikusgarriarekin (bertaratzeko, Sestaoko hasierako kartela ikusi bezain laister bi aldiz ezkerrera egin, aldapa gogorra jaitsi, eta berriz ere ezkerrera). Zubi hauxe erabiliko dugu, hain zuzen, Nerbioi ibaia zeharkatzeko.

PORTUGALETE

Herrialdea: Bizkaia
Bilbora: 14 km.
Altitudea: 35 m.
Biztanleak: 53.699
Euskaldunak: %11
Azalera: 6 km²

Dentsitatea: 8.951 bizt./km²
Jaiak:
San Antonio (ekainak 13)
San Roke (abuztuak 16)
San Nikolas (urriak 9)

Portugaletek Santurtzirekin batera hiri bakarra osatzen duela esan genezake, batetik bestera igarotzeko batzuetan kalea zeharkatu besterik egin behar ez delako (edo muturreko adibide bat jarritz, eraikin baten barruan gela batetik bestera pasatzea).

"Portu" (ingurukoaren artean hala izendatua baita) kasu bitxia da, batetik hiru kilometro karratutan 50.000 pertsonatik gora bizitzeak, imajina dezakezuenek, herrian sekulako giro eta animazioa sortzen dituelako eta bestetik, nahiz eta Ezkerraldean kokatu, beti langile baino burges kutsu handiagoa izan duelako.

Gaur egun, Portugaletek pozik eskaintzen ditu bere alde zahar gogoragarria, Nerbioi ondoko pasealeku polita, eta batez ere, honen gaineko Bizkaia edota zubi esekia, Bizkaia osoko zilueta-rik ezagunenetarikoa eta portugaletetarrak harrotzeko arrazoi nagusia.

LABURPEN HISTORIKOA

Nahiz eta herri gisa lehenagotik existitu, hiri gisa 1322an eratu zen, Maria Diaz de Haro Bizkaiko Andreak luzatutako foruari esker. Hortik aurrera, Erdi Aroren azkenaldia (XIV-XV. mendeak) Euskal Herriko beste leku askotan bezala sendien arteko borroken gorabeherak markatu zuten. Portugaleteren kasuan Salazar sendia aipatu behar dugu, 1379an beren izena daraman dorretxea eraiki zuena.

Bitartean, itsasadarren ondoko gotorleku gisa sortutako hiria merkataritza eta industrian murgiltzen hasten da, XVI. mendean gaur arte iraun duen garapen ekonomiko eta demografikoa hasiz. Hirugarren Karlistadan (1871-75) setioa eta hiria hartzea jasan ondoren, hortik aurrera bere modernizazioa azeleratu egin zen, trenbidea, zubi ospetsua eta abar inauguratuz.

Urte horietan Portugalete modan jarri zen burgesiaren baitan, hondartzak eta bainuetxearengatik batik bat, eta gaur berau edertzen duten eraikinetako asko egin ziren. Mende honen bigarren erdian berriz, ondoko gunetako industrializazioak eragin da, hiriak sekulako hazkunde demografikoa izan du, Euskal Herriko "Hong-Kong txikia" dei genezakeena bihurtzeraino.

IKUSTEKOAK

Santurtzi eta Portugalete lotzen dituen Nautika Eskolatik 820 metro neurtzen dituen burdinazko kaia sortzen da, Abraren uretan barneratzen dena. Itsas haizeaz gozatzeko leku egoki honetan kainaberadun arrantzale bat baino gehiago ikusiko duzue.

Erdigunerantz, aldiz, Txurruka kaia hasten da, portuko lanak zuzendu zituen injenieriaren omenez. Bere gainean XIX-XX. mendeko etxe burges ederrak altxatzen dira. Halere, bertatik paseatzen hasi aurretik eskuinean dugun Areilza Doktoarean parkean sartu gaitzke.

Txurruka kaiaren erdian hiri honetako sinboloa hasten da, itsasadarra zeharkatzen duen Bizkaia zubi ospetsua. 1893an eraikia, munduan bere moduko lehenengoa izan zen, hots, bi

■ Salazar dorrea, Portugaleteko Salazar familiak 1379an eraikia.

■ Portugaletekoa Bizkaiko udaletxe guztien artean ikusgarrienetakoa da.

mutur dituen zintzilikako lehen zubia, (gaur egun bederatzi daude soilik), itsasontzi handiak pasatu beharrak ez baitzuen zubi arrunta egiteko aukerarik uzten. Burdinazko eraikin harri-garri honek ibaiaren zabalerak dituen 160 metroak lotzeko sistemarik erabiliena izaten jarraitzen du, eta bere interesagatik, Gizateriaren Ondaregai izendatu dute.

Zubia igaro eta laster Orubearen plaza ederrera iritsiko gara, herriaren erdigunea markatzen duen zabalgunera.

Plazan bertan, estilo nahasketa nabaria erakusten duen mende hasierako Musika kiosko ikusgarria dago. Plazaren erdi-erdian, berriz, Victor Txabarriri eskainitako monumentua dago, XIX. mende amaierako euskal ekonomia eta politikagintzan eragin handia izan zuen portugaletetarraren oroimenean.

Enparantza edertzen laguntzen duten beste bi eraikinak 1884ko udaletxe barroko-neoklasikoa (arkupeduna eta tonu urdinetan margotua dagoenez oso ikusgarria), eta estilo kolonialeko (beste batzuentzat neoklasikoa) hotela dira. Azken hau Bizkaiko mende hasierako aristokraziaren topagune zen. Azkenik, udaletxearen alboan, Santa Maria eta Salcedo kaleen kantoian, Portugaleteko urrezko garaiko beste eraikin

ikusgarri pare bat ikusiko dugu, plaza ederrari amaiera ezinhobea emanez.

Salcedotik jarraitu eta Iturrizar kalean ezkerrera joz Santa Clara komentura iritsiko gara. Bertan Errenazimentuko plateresko estiloko kanpandorrea azpimarra dezakegu. Herriko beste tenplu erlijioso nagusira joateko, aldiz, bide beretik itzultzea eta Santa Maria kale aldapsua igotzea gomendatzen dizuegu, horrela "Portu"ko kalerik girotsuenetarikoa ezagutuko duzue-eta. Kale honetan bertan, lehenbizi topatuko duzue-na Salazar dorretxea izango da, 1379. urtean egina eta 1934an berreraikia izan zena.

Itsasadarra behatzeko begiratoki aparta osatzen duen inguru honetan antzinako harresien zatitxo bat ere ikusiko duzue, erdi puntuko arku bat eta guzti. Ondoan dagoen Santa Maria basilika hiriko eraikin historikorik garrantzitsuenak da. Gotiko-Errenazimentuko estilokoa, gurutze latindarrean hiru nabe ditu. Barruan zutabeak, triforioa, gurutzeriako sabaia eta erretaula nagusia nabarmentzen dira. Azkenik, bisitaldia La Canilla pasealekuan buka dezakegu, lau urtarokak irudikatzen dituzten estatuen inguruan.

Informazio Praktikoa

PORTUGALETE

Turismo Bulegoa: Manuel Calvo z/g. ☎ 94- 495 60 03.

Udaletxea: ☎ 94- 472 92 00.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 472 92 92.

Anbulategiak:

Barrengoitia z/g. ☎ 94- 496 71 13.

General Castaños 34. ☎ 94- 483 66 02.

Gurutze Gorria: Geltoki z/g. ☎ 94- 462 83 97.

Botikak:

Egusquiaguirre- Maria Diaz de Haro 1. ☎ 94- 495 47 91.

Sarria- General Castaños 20. ☎ 94- 496 21 26.

Bankuak:

BSCH- Abaro Etorbidea 6.

BBVA eta BBK- General Castaños.

Kotxe-tailerrak:

Carrocerías El Cadagua (garabia)- Zomillo 8. ☎ 94- 483 37 83.

Taller La Estrella- Axular 1. ☎ 94- 495 68 30.

Jatorduan:

El Abra Jatetxea- Maria Diaz de Haro 6.

Nervión Jatetxea- Maria Diaz de Haro 7.

Baserri Amaike Erreategia- Jose Zaldúa 31

Unai Bar-Jatetxea- Gipuzkoa 12.

Lo egiteko:

Hotel Bellmar- Ortuño de Alango 31. ☎ 94- 483 45 00.

Pensión La Guía- Virgen de la Guía 4. ☎ 94- 483 75 30.

Otsolizar, maspila eta hostazuriaren fruituak jaten zituzten antzinako bermeotarrek. Egun, oso gutxi dira errosazeoen familia horrek Euskal Herrian dituen ordezkariak.

TXILETIK BERMEORA

Ardiak zakurren bizkarretan eta bekerekeak itsasoan ibiltzen diren herrian izan berria naiz. Pinuaren beltza eta eukaliptoaren urdina dira egun hango mendien soinekoen koloreak.

Duela 34.000 urtetik honuntzako giza aztarnategi pleistozeniko eta holozenikoen ikerketetatik adituek badakite bertako landareen gutxi gora-beherako sekuentziaren berri. Ipueruak, urkiak, haritzak, errosazeoak, zume eta sahatsak, artea, hurritza, ametza, zumarra eta pagoa. Gerutuagoko arrasto interesgarriak ere badira Sollubepe horretan. Dorre zaharra adibidez. Hemendik eta antzeko kokapen estratejiko beste tontor batzuetatik dei-

tzen omen zituzten herrietako ordezkariak Gernikan egiten ziren herrialde batzarretara. Dorrearen hondakinen artean gerra garaiko lubakiak makilatu eta landatu dituzten pinuen artean txonkati-laren parean muarrotutako otsolizar bat

topatu genuen. Hara non azaltzen den zehaztu gabeko errosazeoen familia horretako ordezkari ia desagertua. Otsolizarra (*Sorbus aucuparia*), maspila (*Sorbus torminalis*) eta hostazuria (*Sorbus aria*) ia desagerturik daude gure mendietatik eta honelako punta-punta batzuetan besterik ez dira topatzen. Hauen fruituetatik elikatu ziren antzinako bermeotarrak baina gaur, bertako alameda deituriko zuhaizti kosmopolitan, Ameriketara joandako Ertzillatarraren omenez araukaria dago landatua. Araukanoen tankeran bizi ziren bertako haien omenezko errosazeo horiek falta dira ●

♦ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Gaur egun, estresa eragiten duen erreakzio fisiologikoa gehiegitan jartzen da martxan eta garai bateko alarma-ezaugarria galdu du egoera iraunkor bilakatuz eta osasuna kaltetuz.

NEURRIZ KANPO ESTRESATUTA

Hasiera batean estresa behar-beharrezkoa zuen gizakiak naturaren arriskuetatik babesteko, eta ahalik eta eraginkortasunik handienarekin jokatzeko (ehizean egiteko, adibidez). Eta erreakzio hori orkestratzeko, gorputzak bi hormona ditu, funtsezkoak bata nahiz bestea: adrenalina eta kortisola. Bien artean alarma-seinalea pizten dute arriskuaren aurrean, baina bigarrenak mekanismoa geratu egiten du jadanik beharrezkoa ez denean, eta hipotalamoari agintzen dio lasaitzeko, eta egoera normalera itzultzeko.

Zoritarrez, gure egunotan erreakzio hori gehiegitan jartzen da martxan, eta estresak bere garai bateko alarma-ezaugarri hura galdu duenez, kortisolak bere

eragin lasaitzailea galdu egin du eta stres-egoera iraunkor bilakatzen da: horrek kalte fisiko larriak ekar ditzake, estresa bide patologikotik bideratuz.

Hogeita hamarreko hamarkadan hasi zen medikuntza estresaz mintzatzen eta

fenomeno hori behatu eta kontrolatzen. Garai hartan berehalako efektuak bakarrik aztertzen ziren (bihotzeko palpitazioak, arnasketa behartua...), baina geroago konturatu ziren alde fisikoaren eta alde mentalaren artean, alegia gorputzaren eta garunaren artean interakzio edo elkarrekintzak nabarmenak zirela. Geroztik, estresari buruzko ikerketak etengabeak izan dira. Azken aurkikuntzetako batek estresak gizonetako eta emakumeen artean eragiten dituen desberdintasunak jarri ditu agerian: gizonetakoek itxuraz hobeto ikasten omen dute estresatuak daudenean; emakumeetakoek, berriz, ez, beren estrogenoak prozesua nahi dutenean geratzea ezinezkoa egiten dielako ●

♦ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Asteko Lokuzioa

MANIX?

SEMPERRENAK IKUSI

Gorriak ikusi, ...

Inguratu eta pilotazoka hasi zirenean ...

PASARLAS CANUTAS / FLIPPER

IKUSI KANERRENAK

... une gogorrak pasatu

... senperrenak ikusi genituen

2A2PIAK
BATMAN

Kike Amonarrizen Umorea

35 ORDUAK

Sabin Intxaurrea eztabaidan ari da sindikalista batekin:

- Gure ustez, 35 ordutara iristeko sistematik egokiena, sistema progresiboa da.
- Horixe da bada, guk lortu nahi duguna -erantzun du Intxaurreagak-.
- Bai, baina ez zoazte norabide egokian!
- Ez dut ulertzen zer esan nahi duzun... Adieraz iezadazu garbiago.
- Hara! Funtzionarioek progresiboki

20 lan ordutara pasa beharko lukete eta ondoren pixkanaka-pixkanaka 22ra, 26ra, 28ra...

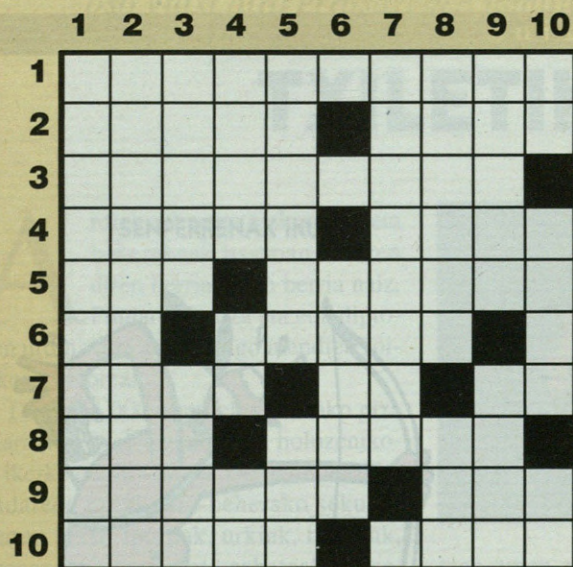
MAYOR OREJA ETA HOTZ-BEROA

- Ba al dakizue zer alde dagoen Mayor Oreja eta egun hauetako tenperaturaren artean?
- (!!!)
- Seguruenik, udaberriak aurrera egi-ten duen neurrian, tenperaturak gora egingo duela.

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Esaera zaharrak. 2.- Lanbro. Arazo. 3.- Jendearengandik jasotako harrera ona edo oniritzia. 4.- Baietz. Ehun bider hamar. 5.- Emakume izena. Mendiko ateak. 6.- Idi, hitz elkarketan. Irudi ortodoxo. Bokala. 7.- Eraikin mota. Musika nota. H²O. 8.- Bizkaieraz, ile. Gipuzkoako herria. 9.- Eramaten nau. Suari dariona. 10.- Akabatu, hil. Joan zaitez!

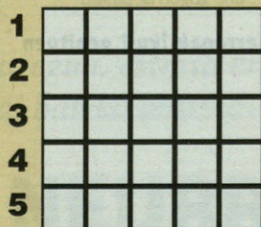
GOITIK BEHERA

- 1.- Ugazalaba. 2.- Pl., armiarma beldurgarria. 3.- Asiako estatua. Nafarroako herria. 4.- Zintzoak. Bi. Kanpo, landa. 5.- Lekuak. Arrantza-tresna. 6.- Iodoa. Bokala. Istriborretik ababorrera doan ohol finkoa. 7.- Australiako irla. Kontsonantea. 8.- Hesola. Ukapen. 9.- Larrua. Momentua. 10.- Modu atzizkia. Ahuntzaren ar. Lehenengoa eta azkenekoa.

Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Ez estu, nasai. 2. Basapizti mota. 3. Landare mota. 4. Euskal lurraldea. 5. Pl., Italiako dirua.

Letra Zopa

S	P	A	I	Z	K	O	L	A	R	I	L	D	E	J	M
E	I	S	T	E	B	U	B	N	Z	E	M	S	U	N	A
N	L	F	R	A	D	E	R	A	T	A	E	N	O	I	R
D	O	I	A	D	S	A	L	M	A	E	M	S	P	R	G
S	T	U	A	L	O	M	S	O	T	N	I	A	E	S	O
L	A	P	A	R	A	R	R	A	U	N	L	A	R	I	L
D	R	R	E	O	S	I	T	E	O	R	G	A	R	I	A
E	I	A	P	R	I	R	A	L	O	B	T	U	F	A	R
F	N	I	A	O	M	A	R	R	I	N	A	Z	T	N	I
T	X	I	R	R	I	N	D	U	L	A	R	I	K	E	O

Aurki itzazu letra zopa honetan "sari-lari" atzizkia duten 8 hitz. Hitzak ezker-eskuin, goitik-behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

SEMUTROELAEITZEL
AZTARNATEGIANUDA
DAENAHRRZPRSDENAN
RILEKOIJANPARDSI
DADAIEMLNLEZOANK
KTASLODNOGAKSKEA
ANOINLNJOBNEHEAD
UTNEKROPOLIANMTM
OEAESAPOLDAAOATO
XTNKERATEKAIMUIH

			*	K	*	G	*	A	*	L	*
			B	A	K	A	I	L	A	O	A
			*	F	E	R	N	A	N	D	O
*	M	*	Z	E	P	A	D	I	*	I	R
M	A	L	E	T	A	*	I	T	O	*	T
*	S	A	R	E	*	L	A	S	T	O	A
H	A	R	A	G	I	A	*	U	S	*	K
*	I	R	*	I	S	U	N	*	O	E	*
O	L	I	O	A	*	K	O	K	A	T	U
*	A	A	R	*	A	I	R	E	*	A	R

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Ezkutaleku. 2. Maisutasun. 3. Ak. Are. Kl. 4. Kilikatu. Z. 5. Ul. Ni. Xira. 6. Mol. Amonak. 7. Etorrer. A. 8. Zer. RAI. Tr. 9. Kaioa. Abar. 10. Oka. Kakara.

Goitik-behera: 1. Emakumezko. 2. Zakilotak. 3. kl. Loria. 4. Usain. R. O. 5. Turkiarrak. 6. Atea. Mea. A. 7. La. Txoriak. 8. Eskuina. Ba. 9. Kui. Ra. Tar. 10. Un. Zakarra.

Z	I	Z	A	K
I	K	A	R	A
Z	A	K	I	L
A	R	A	N	A
K	A	L	A	K

Hitz Gezidunak

	Emakume izena	▼	Sargoria	▼	Basoko behi	▼	Sagardia	▼	Modu atzizkia
	Salatzearen ondorioak		Soka		Etxeko abere		Gironako ibaia		
	►		▼		▼		▼		▼
	Deitura	►							
	Sufrea								
Hobetzat hartu	▼	Herri jokoa	► ▼						Santu, saindu
Izena		Nekadurak							
►		▼	Masurioa	►	Uztailaren hasieran	►	Gipuzkoa-ko autoetan	►	▼
			Zamorako autoetan		Hegazti mota		Patua		
Eguneroko erosle	►		▼		▼	Fruitua, emaitza	► ▼		
Barazki mota						(erroa), ekarri			
►			Partitiboaren marka	►		▼	Zango atal	►	
			Tente				Norat atzizkia		
Infusio mota	►		Metal estimatua	► ▼		▼			Musika nota
Sendatu			Tantaloia						
►		▼			Ipar., orain	►		Kontso-nantea	► ▼
					Kontso-nantea			Tona	
Erregai mota	►			▼		Eskaini eta ez eman	►	▼	

Pertsonea: Bertsolari bizkaitarra

Denborapasak: LUMA • Komikia: MARKO HARMSPACH

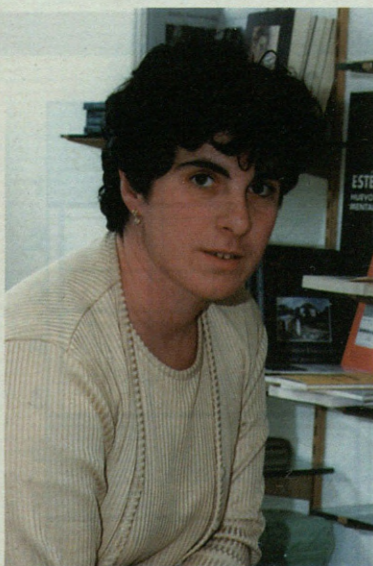

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

TERE IRASTORTZA

ESATEN EZ DENAZ

Telefonoz hitz egin nahi ninan hirekin. Baina ez henganon. Ez zekinat. Agian, udaberri gaueko hegoi epela hartu dun txakurrarekin paseatzeko; agian hire adiskidetera hurbildu haiz oporraldiotarako planen bat egitera... Hitz egin nahi ninan hirekin, azkenekoz, eta ezin izan dinat. Bestalde, ARGIAkoentzat artikulu bat idatzi behar ninan. Egia dun, atzoko behar ninan, eta, ohi denez, azken orriko argiazale guztietan pentsatu behar ninan... Beraz, ezagutzen ez ditudan milaka irakurle zetinat zain, eta ezagutzen nauten adiskideen artean hautatutakoaz ezin mintzatu naun.

BADAKIN. Horrelakoetan ez dun zail izaten. Kultura letra handiz idazten dutenen artean, oso arrunta dun: norbere existentzia parentesi artean jarri eta komunikabideetan hedatutako pasadizo eta gertaeraren baten inguruan hasi, behin eta birritan errepikatuko diren ondorioak hausnartzen: dela Txinan sartu berri den hegazkin amerikarraren inguruan, dela Britainia Handitik datozen gaitz kutsakorren inguruan...

Bitartean, behingo hartan gogoan izan geninana: esaten ez dena bakarrik dun esan behar zena. Bazekinagu ederki asko. Hainbestetan egoten gaitun elkarrekin, mintzatzun gaitun eta hain gutxitan aletzen zetinagu hitzak! Hitzetan datorren haziak barik, oskolaz bakarrik zihardunagu. Egun oso bateko, bolada luzeetako bizikizunak oro, alboratu behar eta besteak entzun nahi duenaz bakarrik mintzatu behar hainbestetan. Hara nola, ni neu, hain sarri, ARGIAko zutabe hori amaitu ezinda ibiltzen naizen; irakurleari zerekin eutsi eta nola egin galtzada pentsatuz.

Norberaz hitz egiteko, finean, maskara bat behar baitinagu, gehientsuenetan. Dela albokoari kontatu diogun ipuina, dela mito baten bidez, dela adiskide bati gertatutako pasadizoan disimulatzen ditugu gure sentimenduak...

Zeren eta, ez gaitezen engaina. Mendebaldeko kulturaren sentimenduez bikotearekin, mozkorkerian edo psikoanalistarekin bakarrik mintza gintezkeen. Astekarietako zutabeak, egunkarietako iritzi-artikuluek... solidaritate eta elkartasunerako edo denuntzia-errenun-

tziarako baizik ez dinat ematen. Gainerantzeko sentimenduak (ezintasuna, amodioa, gorrotoa, errespetoa, nekrologia bat ez den miresmena...) ahuldutako gizakien adierazgarri ditun. Antza denez, ez ditun maila berean sentitzen diren bi adiskidderen arteko hizpide: dakien eta ez dakien arteko hizpide, maisu eta ikasle, aita-ama eta seme-alaba, psikoanalista eta gaiso artekoak baizik.

ATERA itzan kontuak, aurreko astean hirekin komentatu ninan Laura Mintegik "Sisifo maite minez" nobelan ere, amodioaz eta pasioaz aritzeko idazmolderik hotzera erabili din. Hitzez eta isiltasunez bakarrik harilkatutako heziketa sentimentalez zihardun. Amodio eta pasioa gai duen nobela ez dun amodioari buruzko tesi batean baino lurrin, hats eta deskribapen gehiago agertzen. Utziko dinat liburua, nahi badun.

Esan ninan, pasa den astean, deigarri egin zaidan, azkenean, pertsonalitateari buruzko deskribapena egiteko mito bat erabili duelako. Sisifo-rena. Oso ondo hautatutako mitoa, egia esan: loturik bizitzera kondenatzen duten gizon askearen mitoa, gure historiaren ispilu baitun: Sortu ordez egokitu. Izan ordez, egonkortu. Horrela, sortzeko izan eta izateko sortzea aldarrikatzen duenari ezartzen zaio katearik motzeta: arauari, aginduari konszienteki lotu beharra, ahazmenik gabeko egokitzapena.

Sisifo posmodernoetarikoak gaitun, hitzari ekintza uztartu nahi diogunak, eta zenbaitetan hitzekin gora egin arren, beroien ekintzekin behin eta berriro amildegira pikatuak sentitzen garenok. Eta, beno, honezkero, gutun hau irakurrita badakin zein puntutara iritsi nahi ninan. Hitzez landa, ekintzarako, zein elkarke-ta motaz baliatu? Nola lan egin zerbaiten alde, zerbaiten alde ari diren taldeetan txertatu ezkerro zerbaiten eta batzuetan elkarren kontra ari garela sentitu gabe? Zeren eta mendebaldeko demokrazia egituratzeko elkarte orotan, kasik guztiaz hitz egiteko aukera bazegon, baina sortzeko izakerari eusteko ekinbiderako gune eta gotorleku gutxi.

Eta orain, azkenean ARGIAko zutabe hau amaitu dudana ezkerro, hartuko dinat berriro telefonoa, eta saiatuko naun hirekin galdera horren erantzuna bilatzen. Eta argiazaleok, gaizki esanak barkatuko, eta esan gabeak irakurriko zetinate, gaurko honetan ez bada, udaberriko hurrengo gau epel batean ●

“Norberaz hitz egiteko finean, maskara bat behar baitinagu, gehientsuenetan. Dela albokoari kontatu diogun ipuina, dela mito baten bidez, dela adiskide bati gertatutako pasadizoan disimulatzen ditugu gure sentimenduak”

Kontu zenbakia

An elderly man with glasses and a plaid shirt is seated at a desk, looking at a laptop. In the foreground, a young woman with dark hair is seated at a desk, typing on a keyboard. She is looking at a vintage Apple II computer monitor. The monitor displays a game interface with a circular board and various icons. The background is a large, colorful graphic of a board game, possibly a version of the traditional Basque game 'Argia'. The graphic features a large circular board with various colored sections and icons, including a white die with black pips. The overall scene suggests a digital representation of traditional Basque games.

umeak baino okerrago!

www.argia.com

egunero

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak
euskara, atsotitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • JOKOAK